

BIBLIOTEKA SEJMOWA

KONSTYTUCJE ŚWIATA

KONSTYTUCJA

*Republiki
Cypryjskiej*

Σύνταγμα της Κυπριακής
Δημοκρατίας

Tłumaczenie z języka greckiego

Leonidas i Pavlos Akritidis

Wstęp

Przemysław Osiewicz

WYDAWNICTWO SEJMOWE

Warszawa 2013

Seria: Konstytucje Świata

Konstytucja Republiki Cypryjskiej

Weryfikacja naukowa: **Wojciech Forsyński**

Redakcja: **Katarzyna Gralak**

Projekt graficzny: **Darek Kondefe**

© Copyright by Kancelaria Sejmu 2013

Biblioteka Sejmowa

ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa

e-mail: parlib@sejm.gov.pl

Druk: AKCYDENS S.J.

ISBN: 978-83-7666-208-4

Spis treści

<i>Wstęp Przemysław Osiewicz</i>	7
--	---

Konstytucja Republiki Cypryjskiej z 1960 r.

Część I. Postanowienia ogólne	49
Część II. Fundamentalne prawa i wolności	55
Część III. Prezydent Republiki, Wiceprezydent Republiki i Rada Ministrów	75
Część IV. Izba Reprezentantów	93
Część V. Izby Komunalne	105
Część VI. Niezależni urzędnicy Republiki	117
Rozdział I. Prokurator Generalny Republiki i Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki	117
Rozdział II. Główny Auditor i Zastępca Głównego Audytora	119
Rozdział III. Prezes i Wiceprezes Banku Emisyjnego Republiki	120
Część VII. Służba państwowa	125
Rozdział I. Przepisy ogólne	125
Rozdział II. Główny Księgowy i Zastępca Głównego Księgowego	128
Część VIII. Siły zbrojne Republiki	131
Część IX. Trybunał Konstytucyjny	133
Część X. Sąd Najwyższy i podległe mu sądy	145
Część XI. Postanowienia finansowe	155
Część XII. Postanowienia różne	159
Część XIII. Postanowienia końcowe	165
Aneks I. (Artykuł 180) Traktat o gwarancji	179
Aneks II. (Artykuł 181) Traktat o przymierzu	183
Aneks III. (Artykuł 182) Wykaz podstawowych artykułów Konstytucji [niezmienialnych]	187

<i>Wybrana literatura</i>	191
--	-----

KONSTYTUCJA REPUBLIKI CYPRYJSKIEJ

Uchwalona dnia 16 sierpnia 1960 r.

Integralną częścią Konstytucji są dwie umowy międzynarodowe – *Traktat o gwarancji* i *Traktat o przymierzu* – dołączone do tekstu głównego w formie aneksów, odpowiednio Aneksy I i II oraz Aneks III, zawierający *Wykaz fundamentalnych i nie podlegających zmianie artykułów Konstytucji*.

Publikowany tekst konstytucji uwzględnia wszystkie zmiany dokonane do dnia 31 maja 2012 roku.

Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

POSTANOWIENIA OGÓLNE

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1

Państwo cypryjskie jest niezależną i suwerenną Republiką, systemu prezydenckiego, w którym prezydentem jest Grek a wiceprezydentem Turek, wybierani odpowiednio przez grecką i turecką społeczność Cypru, zgodnie z niniejszą Konstytucją.

Artykuł 1a¹

Żaden z przepisów Konstytucji nie unieważnia uchwalonych ustaw, innych aktów oraz środków podjętych przez Republikę, które były konieczne w związku z Jej zobowiązaniami jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej, ani nie wyklucza mocy prawnej rozporządzeń, dyrektyw i innych aktów lub wiążących środków o charakterze ustawodawczym podjętych przez Unię Europejską lub Wspólnoty Europejskie bądź ich instytucje albo organy właściwe na podstawie Traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie lub Unię Europejską.

Artykuł 2

Dla celów niniejszej Konstytucji:

1. Społeczność grecką stanowią wszyscy obywatele Republiki, którzy są pochodzenia greckiego i grecki jest ich językiem ojczystym lub kultuwują greckie tradycje kulturowe lub należą do Greckiego Kościoła Prawosławnego.
2. Społeczność turecką stanowią wszyscy obywatele Republiki, którzy są pochodzenia tureckiego i turecki jest ich językiem ojczystym lub kultuwują tureckie tradycje kulturowe lub są muzułmanami.

¹ Poprawki do konstytucji Cypru są sprawą bardzo złożoną, nie są bowiem wprowadzane zgodnie z oryginalnym tekstem konstytucji, ale z powołaniem się na „zasadę konieczności”. Z tego powodu oryginalny tekst konstytucji opublikowany na oficjalnej stronie rządowej nie zawiera żadnego odniesienia do poprawek. Trzeba jednak odnotować, że w roku 2006, w związku z akcesją Cypru do Unii Europejskiej, została wniesiona poprawka opublikowana w „Official Gazette of the Republic of Cyprus” No 4090 z 2006 r., która dotyczyła zmiany art. 1, art. 140, art. 169 oraz art. 179. Powstał w ten sposób artykuł 1A. W roku 2010 została wniesiona kolejna, szósta poprawka Nr 51 (I) z 2010 r., opublikowana w „Official Gazette of the Republic of Cyprus” No 4494 z 2011 r., która dotyczyła zmiany art. 17.

3. Obywatele Republiki, którzy nie są objęci postanowieniami ustępu 1 i 2 powinni zdecydować indywidualnie o przynależności do greckiej lub tureckiej społeczności w okresie trzech miesięcy od daty wejścia w życie Konstytucji. Jeśli jednak należą do jakiejś grupy religijnej powinni zadeklarować przynależność do niej i na tej podstawie być traktowani jako członkowie wybranej społeczności.

Jednakże, każdy obywatel Republiki należący do takiej grupy religijnej ma prawo do niepodporządkowania się grupowej decyzji o wyborze społeczności i może, w ciągu miesiąca od daty dokonania wyboru przez grupę, w formie pisemnego i podpisanego oświadczenia skierowanego do właściwego urzędnika Republiki i przewodniczących greckiej i tureckiej Izb Komunalnych, wybrać społeczność inną niż grupa.

W przypadku gdy wybór dokonany przez grupę religijną nie będzie przyjęty ze względu na mniejszą od wymaganej liczbę członków grupy, każdy członek takiej grupy może, w ciągu miesiąca od daty odmowy akceptacji wyboru grupy i w przewidzianym wyżej trybie, dokonać indywidualnego wyboru społeczności, do której chciałby należeć.

Dla celów niniejszego ustępu grupa religijna oznacza grupę osób zwykle zamieszkałych na Cyprze, wyznających tę samą religię i albo należących do tego samego rytu, albo podlegających tej samej jurysdykcji, których liczba w momencie wejścia w życie Konstytucji przekracza jeden tysiąc, z których przynajmniej pięćset osób stało się obywatelami Republiki w wyżej wymienionym terminie.

4. Każdy, kto staje się obywatelem Republiki, po upływie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie Konstytucji, powinien dokonać wyboru o jakim mowa w ustępie 3, w terminie trzech miesięcy od daty uzyskania obywatelstwa.
5. Każdy grecki lub turecki obywatel Republiki, podlegający postanowieniom ust. 1 lub 2 może przestać należeć do społeczności, której jest członkiem i stać się członkiem drugiej społeczności na podstawie:
 - (a) pisemnego, podpisanego oświadczenia wyrażającego jego intencję takiej zmiany złożonego do właściwego urzędnika

- Republiki i do przewodniczących greckiej i tureckiej Izby Komunalnych,
- (b) akceptacji ze strony Izby Komunalnej tej drugiej społeczności.
6. Każda osoba fizyczna i każda grupa religijna uważana za należącą do greckiej albo tureckiej społeczności, zgodnie z postanowieniami ust. 3, może przestać należeć do tej społeczności i być uważana za należącą do drugiej społeczności na podstawie:
- (a) pisemnego, podpisanego oświadczenia złożonego przez osobę fizyczną lub grupę religijną i wyrażającego intencję takiej zmiany do właściwego urzędnika Republiki i do przewodniczących greckiej i tureckiej Izby Komunalnych,
- (b) akceptacji ze strony Izby Komunalnej tej drugiej społeczności.
7. (a) Zamężna kobieta należy do społeczności swojego męża.
- (b) Dziecko płci męskiej lub żeńskiej, niebędące w związku małżeńskim, które nie ukończyło dwudziestego pierwszego roku życia należy do społeczności swojego ojca lub, jeżeli ojciec jest nieznany i dziecko nie zostało adoptowane, do społeczności swojej matki.

Artykuł 3

1. Językami urzędowymi w Republice są język grecki i język turecki.
 2. Akty ustawodawcze, wykonawcze i administracyjne i inne dokumenty są sporządzane w obu językach urzędowych i jeśli na mocy wyraźnego postanowienia Konstytucji wymagane jest ich ogłoszenie, następuje to w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki w obu urzędowych językach.
 3. Pisma o charakterze administracyjnym lub inne pisma urzędowe adresowane do Greka lub do Turka sporządzane są odpowiednio w języku greckim albo w języku tureckim.
 4. Postępowania sądowe są przeprowadzane, a wyroki są sporządzane w języku greckim, jeżeli strony są Grekami, w języku tureckim, jeżeli strony są Turkami oraz w obu językach, jeżeli stronami są Grek i Turek.
- Sąd Najwyższy, zgodnie z artykułem 163, określi w swoim Regulaminie język lub języki urzędowe jakie mają być stosowane we wszystkich innych przypadkach.

5. Każdy tekst ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Republiki powinien być opublikowany w obu językach urzędowych w tym samym numerze dziennika.
6. (1) Jakiegokolwiek różnice między greckim a tureckim tekstem aktów ustawodawczych, wykonawczych lub administracyjnych bądź innych dokumentów opublikowanych w Dzienniku Urzędowym Republiki będą rozstrzygane przez właściwy sąd.
(2) Tekstem rozstrzygającym aktów prawnych i decyzji Izby Komunalnych opublikowanych w Dzienniku Urzędowym Republiki jest tekst w języku danej Izby Komunalnej.
(3) W przypadku różnic między greckimi a tureckimi wersjami aktów wykonawczych, administracyjnych i innych dokumentów, których nie ogłoszono w Dzienniku Urzędowym Republiki, lecz opublikowano w inny sposób, ostateczne i decydujące, który tekst jest rozstrzygający lub który powinien zostać poprawiony, jest oświadczenie ministra lub innej właściwej władzy.
(4) Właściwy sąd może określić, zgodnie z własną oceną słuszności, jakie środki należy podjąć w przypadku wspomnianych wyżej różnic między tekstami.
7. Oba języki urzędowe są używane na monetach, banknotach i znaczkach.
8. Każdy ma prawo zwracania się do władz Republiki w jednym z dwóch języków urzędowych.

Artykuł 4

1. Republika ma własną flagę o neutralnym wzorze i barwie, którą wybierają wspólnie Prezydent i Wiceprezydent Republiki.
2. Władze Republiki i osoby prawne prawa publicznego lub organizacje użyteczności publicznej utworzone zgodnie z prawem Republiki wywieszają flagę Republiki i mają prawo do wywieszania w czasie świąt, razem z flagą Republiki i w tym samym czasie, flagi greckiej i tureckiej.
3. Władze i instytucje komunalne mają prawo do wywieszania w czasie świąt, razem z flagą Republiki i w tym samym czasie, flagi greckiej lub tureckiej.

4. Każdy obywatel Republiki i każda organizacja stanowiąca lub nie osobę prawną, z wyłączeniem osób prawnych prawa publicznego, których członkowie są obywatelami Republiki, mają prawo do wywieszania na swoich siedzibach flagi Republiki i flagi greckiej lub tureckiej bez żadnych ograniczeń.

Artykuł 5

Grecka i turecka społeczność mają prawo do świętowania, odpowiednio greckich i tureckich świąt narodowych.

FUNDAMENTALNE PRAWA I WOLNOŚCI

Część II

FUNDAMENTALNE PRAWA I WOLNOŚCI

Artykuł 6

Z wyjątkiem wyraźnych postanowień niniejszej Konstytucji, żadna ustawa i żadna decyzja Izby Reprezentantów lub którejkolwiek Izby Komunalnej i żaden akt lub decyzja jakiegokolwiek organu, władzy lub osoby w Republice wykonującej władzę wykonawczą lub funkcję administracyjną nie może dyskryminować żadnej z dwóch społeczności lub jakiejkolwiek osoby ze względu na jej przynależność do jednej z społeczności.

Artykuł 7

1. Każdy ma prawo do życia i nietykalności osobistej.
2. Nikt nie może być pozbawiony życia, z wyjątkiem przypadku wykonania wyroku właściwego sądu skazującego za przestępstwo, za jakie ustawa przewiduje taką karę. Prawo może dopuścić taką karę tylko w przypadku morderstwa z premedytacją, zdrady stanu, aktów piractwa *jure gentium* i za najpoważniejsze przestępstwa przewidziane w prawie wojskowym.
3. Pozbawienie życia nie będzie uważane za sprzeczne z tym artykułem, jeżeli nastąpi w wyniku bezwzględnie koniecznego użycia siły:
 - (a) w obronie osoby lub majątku, w celu zażegnania proporcjonalnej, niechybnej i nie do naprawienia krzywdy,
 - (b) w celu dokonania aresztowania lub uniemożliwienia ucieczki osobie zgodnie z prawem pozbawionej wolności,
 - (c) w działaniach podjętych w celu stłumienia zamieszek lub powstania w warunkach przewidzianych przez prawo.

Artykuł 8

Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu karaniu lub traktowaniu.

Artykuł 9

Każdy ma prawo do godnego życia i zabezpieczenia społecznego. Ochronę robotników, udzielanie pomocy biednym i system ubezpieczeń społecznych określa ustawa.

Artykuł 10

1. Nikt nie może być trzymany w niewoli lub w poddaństwie.
2. Nikt nie może być zmuszony do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.
3. Pojęcie „przymusowy lub obowiązkowy” nie obejmuje:
 - (a) żadnej pracy wymaganej zwykle w ramach wykonywania kary pozbawienia wolności orzeczonej zgodnie z postanowieniami art. 11 lub w okresie warunkowego zwolnienia,
 - (b) żadnej obowiązkowej służby o charakterze wojskowym lub zastępczej służby wojskowej, w przypadku gdy możliwość odmowy służby wojskowej ze względu na przekonania jest uznana przez prawo,
 - (c) żadnych świadczeń wymaganych w razie przypadków nadzwyczajnych lub klęsk zagrażających życiu lub dobru mieszkańców.

Artykuł 11

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.
2. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo:
 - (a) pozbawienia wolności w wyniku skazania przez właściwy sąd,
 - (b) aresztowania lub zatrzymania w przypadku niepodporządkowania się wydanej zgodnie z prawem decyzji sądu,
 - (c) aresztowania lub zatrzymania w celu postawienia przed właściwym organem prawa w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, w celu zapobieżenia popełnieniu przestępstwa lub uniemożliwienia ucieczki po jego dokonaniu,
 - (d) pozbawienia wolności nieletniego na podstawie zgodnej z prawem decyzji w celu ustanowienia nadzoru wychowawczego lub zgodnego z prawem pozbawienia nieletniego wolności w celu postawienia go przed właściwym organem prawa,

- (e) pozbawienia wolności osób w celu zapobieżenia szerzenia przez nie chorób zakaźnych, osób chorych umysłowo, alkoholików, narkomanów lub włóczęgów,
 - (f) aresztowania lub zatrzymania osoby w celu niedopuszczenia do nieuprawnionego wjazdu na terytorium Republiki lub obywatela innego państwa, wobec którego prowadzone są działania mające na celu jego deportację lub ekstradycję albo też obywatela Republiki w celu jego ekstradycji lub wydania, z zastrzeżeniem następujących postanowień²:
 - (i) Areszt lub zatrzymanie obywatela albo osoby narodowości cypryjskiej nie mającej statusu obywatela Republiki w celu wydania takiego obywatela albo takiej osoby na mocy europejskiego nakazu aresztowania jest możliwe wyłącznie w związku z czynami popełnionymi lub wydarzeniami, które miały miejsce po przystąpieniu Republiki do Unii Europejskiej.
 - (ii) Areszt lub zatrzymanie obywatela albo osoby narodowości cypryjskiej nie mającej statusu obywatela Republiki w celu ekstradycji lub wydania takiego obywatela albo takiej osoby zgodnie z międzynarodową umową zawartą przez Republikę jest możliwe wyłącznie w związku z czynami popełnionymi lub wydarzeniami, które miały miejsce po publikacji Piątej Poprawki do Ustawy Konstytucyjnej z 2006 r.
 - (iii) Areszt lub zatrzymanie jakiegokolwiek osoby w celu jej ekstradycji lub wydania zgodnie z międzynarodową umową nie są możliwe, jeżeli właściwy na mocy prawa organ lub instytucja ma uzasadnione podstawy, aby uznać, że wniosek o ekstradycję lub wydanie został złożony w celu osądzenia lub ukarania danej osoby z powodu rasy, wyznania, pochodzenia etnicznego, przekonań politycznych lub roszczeń dotyczących praw zbiorowych lub indywidualnych zgodnie z prawem międzynarodowym.
3. Z wyjątkiem przewidzianych przez prawo wypadków poważnych przestępstw zagrożonych karą śmierci lub pozbawienia

² Punkt (f) w nowej wersji – piąta poprawka Nr 127 (I) z 2006 r.

wolności, nikt nie może być aresztowany, jak tylko na podstawie uzasadnionego nakazu aresztowania wydanego zgodnie z procedurą przewidzianą przez prawo.

4. Każda osoba aresztowana musi zostać niezwłocznie poinformowana w zrozumiałym dla niej języku o przyczynach aresztowania i ma prawo korzystać z usług obrońcy, którego sama wybierze.
5. Każda osoba aresztowana powinna zostać najszybciej jak to możliwe, i w żadnym wypadku nie później niż 24 godziny od momentu aresztowania, postawiona przed sędzią, jeżeli wcześniej nie została zwolniona.
6. Sędzia, przed którym stanął aresztowany, niezwłocznie bada przyczyny jego zatrzymania w języku zrozumiałym dla aresztowanego i powinien nie później niż w ciągu trzech dni od chwili doprowadzenia albo zwolnić zatrzymanego na ustalonych przez siebie warunkach, albo, w przypadku gdy śledztwo w sprawie popełnienia przestępstwa przez osobę aresztowaną nie zostało zakończone, zadecydować o jej dalszym zatrzymaniu na okres jednorazowo nieprzekraczający ośmiu dni.

Łączny okres takiego zatrzymania nie może przekroczyć trzech miesięcy od daty aresztowania. Po upływie tego terminu każda osoba lub władza, która przetrzymuje aresztowanego musi go natychmiast uwolnić.

Od każdej decyzji sędziego podjętej w ramach niniejszego ustępu przysługuje odwołanie.

7. Każdy, komu ograniczono jego wolność w drodze aresztowania lub zatrzymania ma prawo zwrócić się do właściwego sądu, aby ten jak najszybciej ocenił legalność ograniczenia wolności i orzekł o jego uwolnieniu, jeżeli zatrzymanie nie jest legalne.
8. Każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią niniejszego artykułu aresztowanie lub zatrzymanie, ma prawo do odszkodowania.

Artykuł 12

1. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia przestępstwa polegającego na działaniu lub zaniechaniu, jeśli nie stanowiło ono przestępstwa w świetle prawa w chwili jego popełnienia. Nikomu nie może być wymierzona kara surowsza od kary

- wyraźnie przewidzianej za to przestępstwo w momencie jego popełnienia.
2. Osoba, która została uniewinniona lub skazana, nie może być sądzona ponownie za to samo przestępstwo. Nikt nie może być ukarany po raz drugi za to samo działanie lub zaniechanie, z wyjątkiem przypadków gdy efektem takiego działania lub zaniechania jest śmierć.
 3. Ustawa nie może przewidywać kary niewspółmiernej do wagi przestępstwa.
 4. Każdego oskarżonego o popełnienie przestępstwa uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z prawem.
 5. Każdy oskarżony o popełnienie przestępstwa ma co najmniej prawo do:
 - (a) niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciw niemu oskarżenia,
 - (b) dysponowania dostatecznym czasem i możliwościami do przygotowania obrony,
 - (c) bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę albo jeśli nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony, do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, jeśli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości,
 - (d) przesłuchiwania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz do zapewnienia obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia,
 - (e) korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeśli nie rozumie lub nie mówi w języku używanym w sądzie.
 6. Kara generalnej konfiskaty majątku jest zabroniona.

Artykuł 13

1. Każdy ma prawo do swobodnego poruszania się po terytorium Republiki i zamieszkania w jakimkolwiek jej miejscu, z wyjątkiem ograniczeń przewidzianych przez prawo i niezbędnych dla potrzeb obrony lub zdrowia publicznego lub będących karą orzeczoną przez właściwy sąd.

2. Każdy może swobodnie opuścić terytorium Republiki na stałe lub tymczasowo, z wyjątkiem uzasadnionych ograniczeń określonych w ustawie.

Artykuł 14

Żadnego obywatela nie można wydrżyć lub zakazać mu powrotu do Republiki w jakichkolwiek okolicznościach.

Artykuł 15

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego.
2. Niedopuszczalna jest ingerencja w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i tylko wtedy, gdy jest to konieczne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, zdrowia publicznego, moralności publicznej lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych każdej osobie przez Konstytucję.

Artykuł 16

1. Mieszkanie każdej osoby jest nienaruszalne.
2. Niedopuszczalne jest wejście do mieszkania lub przeszukanie mieszkania, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie i na podstawie należycie uzasadnionego nakazu sądowego lub za wyraźną zgodą użytkownika mieszkania lub w celu ratowania ofiar przestępstw przemocy lub katastrofy.

Artykuł 17

1. Każdy ma prawo do poszanowania i do tajemnicy jego korespondencji i innego komunikowania się, jeśli jest ono wykonywane przy pomocy środków niezabronionych przez ustawę.
2. Niedopuszczalna jest ingerencja w wykonywanie tego prawa, z wyjątkiem następujących przypadków określonych ustawą:
 - A. Wobec więźniów oraz aresztowanych.
 - B. Na podstawie nakazu sądowego wydanego na podstawie ustawy, na wniosek złożony przez Prokuratora Generalnego Republiki i tylko w takim zakresie, który jest niezbędny w demokratycznym społeczeństwie i w interesie bezpieczeństwa Republiki oraz w celu zapobiegania,

dochodzenia i ścigania następujących poważnych przestępstw kryminalnych:

- (a) zabójstwa z premedytacją lub zabójstwa,
 - (b) handlu ludźmi – dorosłymi i nieletnimi – oraz przestępstw związanych z pornografią dziecięcą,
 - (c) handlu, zaopatrywania lub produkcji środków odurzających, substancji psychotropowych oraz twardych narkotyków,
 - (d) przestępstw związanych z monetami i banknotami emitowanymi przez Republikę, i
 - (e) przestępstw związanych z korupcją, w stosunku do których w przypadku skazania orzekana jest kara pozbawienia wolności powyżej 5 lat.
- C. Na podstawie nakazu sądowego, wydanego zgodnie z przepisami prawa, w celu podjęcia czynności śledczych lub ścigania poważnych przestępstw kryminalnych, w stosunku do których, w przypadku skazania, orzekana jest kara pozbawienia wolności powyżej 5 lat oraz gdy istnieje obawa ingerencji w strukturę elektronicznych baz danych, przemieszczania pozycji lub usunięcia danych niezbędnych do identyfikacji abonenta lub użytkownika³.

Artykuł 18

1. Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania.
2. Wszystkie religie, których dogmat i obrządki nie są tajne, są wolne.
3. Wszystkie religie są równe wobec prawa. Z zastrzeżeniem kompetencji Izb Komunalnych określonych w Konstytucji, żaden akt władzy ustawodawczej, wykonawczej lub administracyjnej Republiki nie może dyskryminować żadnej instytucji religijnej ani religii.
4. Każdy jest wolny i ma prawo do wyznawania swojej wiary i do uzewnętrzniania swojej religii lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie lub uczestniczenie w obrzędach indywidualnie lub zbiorowo, publicznie lub prywatnie, i do zmiany religii lub przekonań religijnych.

³ Zmiana ustępu 2 – szósta poprawka Nr 51 (I) z 2011 r., opublikowana w „Official Gazette of the Republic of Cyprus” No 4494 z 2011 r.

5. Użycie przemocy fizycznej lub moralnej w celu zmuszenia osoby do zmiany religii lub powstrzymania jej od takiej zmiany jest zabronione.
6. Wolność uzewnętrzniania religii lub przekonań religijnych może być ograniczona jedynie w drodze ustawy i tylko wtedy, gdy jest to konieczne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego, moralności publicznej lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych każdej osobie przez Konstytucję.
7. Do chwili osiągnięcia szesnastego roku życia, decyzję w sprawie wyznawania religii przez taką osobę podejmuje jej prawny opiekun.
8. Żadna osoba nie może być zmuszana do płacenia podatków lub wnoszenia opłat przeznaczonych na cele religii innej niż jej własna.

Artykuł 19

1. Każdy ma prawo do wolności słowa i wolności wyrażania opinii w jakiejkolwiek formie.
2. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.
3. Wykonywanie praw przewidzianych w ust. 1 i 2 może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom jakie są przewidziane przez ustawę i tylko wtedy, gdy są niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia i moralności publicznej, ochrony dobrego imienia lub praw innych osób, zapobiegania ujawnianiu informacji poufnych lub dla podtrzymania powagi i bezstronności władzy sądowniczej.
4. Konfiskata gazet lub innych materiałów drukowanych jest zabroniona bez pisemnego zezwolenia Prokuratora Generalnego Republiki, które musi zostać potwierdzone decyzją właściwego sądu w okresie nieprzekraczającym siedemdziesięciu dwóch godzin. W przypadku braku takiego potwierdzenia konfiskata musi być wycofana.

5. Przepisy niniejszego artykułu nie wykluczają prawa Republiki do poddawania procedurze licencjonowania przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

Artykuł 20

1. Każdy ma prawo do pobierania nauki, a każda osoba lub instytucja ma prawo do nauczania z uwzględnieniem formalności, warunków i ograniczeń pozostających w zgodzie z właściwym prawem komunalnym i tylko wtedy, gdy są one niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia i moralności publicznej, poziomu i jakości oświaty lub ochrony praw i wolności innych osób, włączając prawo rodziców do zapewnienia ich dzieciom wykształcenia zgodnego z ich przekonaniem religijnymi.
2. Bezpłatna nauka na szczeblu podstawowym powinna być zagwarantowana przez grecką i turecką Izbę Komunalną w odpowiednich komunalnych szkołach podstawowych.
3. Nauczanie podstawowe jest obowiązkowe dla wszystkich obywateli, którzy osiągnęli wiek szkolny określony przez odpowiednie prawo komunalne.
4. Wykształcenie inne niż nauczanie podstawowe powinno być zagwarantowane przez Izby Komunalne – grecką i turecką, w uzasadnionych i właściwych przypadkach, na zasadach i warunkach jakie mogą być określone przez właściwe prawo komunalne.

Artykuł 21

1. Każdy ma prawo do pokojowego zgromadzania się.
2. Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się z innymi, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.
Z wyjątkiem ograniczeń wynikających z ustępu 3, nikt nie może być zmuszany do wstąpienia do stowarzyszenia lub do pozostawania jego członkiem.
3. Wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są absolutnie niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku

konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, moralności publicznej lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych każdej osobie przez Konstytucję niezależnie od tego, czy osoba uczestnicząca w takim zgromadzeniu jest członkiem takiego stowarzyszenia, czy też nie.

4. Zakazane są zreszezenia, których przedmiot lub działalność pozostaje w sprzeczności z porządkiem konstytucyjnym.
5. Ograniczenia w korzystaniu z tych praw w odniesieniu do członków sił zbrojnych, policji lub żandarmerii mogą być określone w ustawie.
6. Postanowienia niniejszego artykułu mają również zastosowanie do zakładania firm, towarzystw i innych stowarzyszeń działających dla zysku, z zastrzeżeniem postanowień ustawy regulującej zasady ich tworzenia i uzyskiwania osobowości prawnej, członkostwa (włączając prawa i obowiązki członków), zarządzania i administrowania oraz ich likwidacji i rozwiązywania.

Artykuł 22

1. Każda osoba, która osiągnęła wiek małżeński ma prawo do zawarcia związku małżeńskiego i założenia rodziny zgodnie z ustawą regulującą korzystanie z tego prawa, mającą zastosowanie na mocy postanowień Konstytucji.
2. Postanowienia ust. 1 mają zastosowanie do poniżej wymienionych przypadków:
 - (a) jeżeli prawo dotyczące zawarcia małżeństwa, zgodnie z art. 111, nie jest takie samo dla każdej ze stron, wówczas strony mają prawo wyboru zawarcia małżeństwa zgodnie z prawem obowiązującym dla którejś ze stron, zgodnie z postanowieniami tego artykułu,
 - (b) jeżeli postanowienia art. 111 nie mają zastosowania do żadnej ze stron zawierających związek małżeński i żadna ze stron nie jest członkiem społeczności tureckiej, ich małżeństwo będzie regulowane przez ustawę uchwaloną przez Izbę Reprezentantów. Ustawa ta nie może zawierać ograniczeń innych niż te dotyczące wieku, stanu zdrowia, stopnia pokrewieństwa i zakazu poligamii,
 - (c) jeżeli postanowienia art. 111 odnoszą się tylko do jednej ze stron związku małżeńskiego i druga strona nie jest

członkiem społeczności tureckiej, wówczas związek małżeński powinien być regulowany zgodnie z ustawą Republiki, o której mowa w pkt (b) przy założeniu, że strony mogą dokonać wyboru zawarcia związku małżeńskiego według prawa mającego zastosowanie, zgodnie z art. 111, do jednej ze stron, pod warunkiem, że zezwala na to ustawa.

3. Postanowienia tego artykułu nie mogą w żaden sposób ograniczać praw innych niż te związane z zawarciem związku małżeńskiego, Kościoła Prawosławnego lub jakiegokolwiek grupy religijnej, do których członków odnoszą się postanowienia art. 2 ust. 3 Konstytucji.

Artykuł 23

1. Każdy, indywidualnie lub wspólnie z innymi osobami, ma prawo nabywać, być właścicielem, posiadać, korzystać lub rozporządzać jakąkolwiek własnością ruchomą lub nieruchomą oraz ma prawo wymagać, żeby to jego prawo było respektowane. Republika posiada wyłączne prawo do wód podziemnych, bogactw mineralnych oraz zabytków.
2. Nie można pozbawić lub ograniczyć któregokolwiek z tych praw, z wyjątkiem przypadków określonych w niniejszym artykule.
3. Ustawa może wprowadzić ograniczenia w wykonywaniu tych praw, jeśli jest to absolutnie niezbędne w interesie bezpieczeństwa publicznego, zdrowia publicznego, moralności publicznej, potrzeb urbanistyki lub planowania przestrzennego, rozwoju i użytkowania własności dla potrzeb interesu publicznego lub ochrony praw innych osób.
Za każde takie ograniczenie znacznie obniżające wartość ekonomiczną własności, powinno być niezwłocznie wypłacone sprawiedliwe odszkodowanie. W przypadku sporu wysokość odszkodowania określa sąd cywilny.
4. Każda własność ruchoma i nieruchoma lub jakiegokolwiek prawo lub korzyść z tejże własności wynikające mogą zostać przymusowo przejęte przez Republikę lub przez władze miejskie albo przez Izbę Komunalną na rzecz związków, organizacji lub instytucji edukacyjnych, religijnych, charytatywnych i sportowych podlegających ich władztwu i wyłącznie od osób należących do jej społeczności oraz przekazane spółce prawa publicznego

lub instytucji użyteczności publicznej, którym zostało udzielone takie uprawnienie w drodze ustawy i wyłącznie:

- (a) dla celów dobra publicznego, szczególnie określonych ogólną ustawą o przymusowym wywłaszczeniu, jaka zostanie wprowadzona w ciągu roku od dnia wejścia w życie niniejszej Konstytucji i
 - (b) kiedy taki cel zostanie określony decyzją organu wywłaszczającego, wydaną zgodnie z postanowieniami ustawy wyraźnie określającej powody takiego wywłaszczenia oraz
 - (c) po uiszczeniu w gotówce i z góry sprawiedliwego i uzasadnionego odszkodowania, określonego w przypadku sporu przez sąd cywilny.
5. Jakakolwiek własność nieruchoma lub prawo albo korzyść z tejże własności, jaka została przymusowo wywłaszczona będzie wykorzystana wyłącznie zgodnie z celem wywłaszczenia. Jeżeli w ciągu trzech lat od momentu wywłaszczenia ten cel nie zostanie osiągnięty, organ wywłaszczający, natychmiast po upływie tego terminu, zaoferuje nabycie wywłaszczonej własności za cenę wywłaszczenia osobie, którą pozbawiono własności. Osoba taka ma prawo w ciągu trzech miesięcy od chwili otrzymania oferty poinformować o jej przyjęciu lub odrzuceniu, a gdy przyjmuje ofertę, własność ta powinna być jej przywrócona niezwłocznie po zwróceniu kwoty otrzymanej za wywłaszczenie w terminie dodatkowych trzech miesięcy od chwili przyjęcia oferty.
6. W przypadku reformy rolnej, ziemie rozdzielane są tylko osobom należącym do tej samej społeczności co właściciel przymusowo wywłaszczonej ziemi.
7. Przepisy zawarte w ust. 3 i 4 w niczym nie naruszają postanowień ustawy przyjętej w celu ściągania i egzekucji podatków lub grzywien, wykonywania wyroków sądowych, egzekucji zobowiązań umownych lub zapobiegania zagrożeniom dla życia lub własności.
8. Jakakolwiek własność ruchoma i nieruchoma może być zarekwirowana przez Republikę lub przez Izbę Komunalną na rzecz instytucji i organizacji edukacyjnych, religijnych, charytatywnych lub sportowych podlegających jej kompetencjom

tylko wtedy, gdy właściciel i osoba uprawniona do posiadania takiej własności są członkami tej samej społeczności i jedynie:

- (a) w celu służącym interesowi publicznemu, szczególnie określonym ogólną ustawą o rekwizycji, jaka zostanie wprowadzona w ciągu roku od dnia wejścia w życie Konstytucji, a także
- (b) gdy taki cel został określony decyzją organu rekwirującego, wydaną zgodnie z postanowieniami tej ustawy i wyraźnie określającej powody rekwizycji i
- (c) na okres nieprzekraczający trzech lat oraz
- (d) po uiszczeniu w gotówce i jak najszybciej sprawiedliwego i uzasadnionego odszkodowania, określonego w przypadku sporu przez sąd cywilny.

9. Jednakże, postanowienia zawarte w niniejszym artykule nie zezwalają na żadne wyłączenie, restrykcje lub ograniczenie prawa przewidzianego w ust. 1 w odniesieniu do własności ruchomości i nieruchomości lub innych praw i korzyści należących do biskupstw, klasztorów, kościołów lub innych instytucji kościelnych, z wyjątkiem gdy wyrażają na to pisemną zgodę właściwe władze kościelne posiadające kontrolę nad tą własnością. Postanowienia ust. 3, 4, 7 i 8 stosuje się z zastrzeżeniem postanowień niniejszego ustępu.

Przewiduje się, że restrykcje i ograniczenia dla celów urbanistyki i planowania przestrzennego przewidziane w ust. 3 są wyłączone z postanowień niniejszego ustępu.

10. Postanowienia zawarte w niniejszym artykule nie zezwalają także na żadne wyłączenie, restrykcje lub ograniczenie prawa przewidzianego w ust. 1 w odniesieniu do własności ruchomości i nieruchomości lub innych praw i korzyści należących do Vakf⁴, włączając rzeczy i przedmioty należące do Vakf, własność należącą do meczetów i innych muzułmańskich instytucji religijnych. Działania takie mogą być podjęte pod warunkiem, że wyrazi na to zgodę Turecka Izba Komunalna i z zastrzeżeniem praw i zasad Vakf.

⁴ Vakf (arab. الوقف), w prawie polskim wakuf to majątek muzułmańskiej gminy wyznaniowej, głównie nieruchomości miejskie i wiejskie, korzystający ze specjalnego statusu prawnego. Nie podlega wywłaszczeniu i korzysta ze zwolnień podatkowych (*Wielka Encyklopedia Prawa*, Warszawa 2005).

Postanowienia ust. 3, 4, 7 i 8 stosuje się z zastrzeżeniem postanowień niniejszego ustępu.

Przewiduje się, że restrykcje i ograniczenia dla celów urbanistyki i planowania przestrzennego przewidziane w ust. 3 są wyłączone z postanowień niniejszego ustępu.

11. Każdy zainteresowany ma prawo odwołania się do sądu, a takie odwołanie zawiesza procedurę przymusowego wywłaszczenia. W przypadku jakichkolwiek restrykcji lub ograniczeń przewidzianych w ust. 3, sąd może zdecydować o wstrzymaniu odnośnej procedury. Każda decyzja sądu wydana z zastosowaniem niniejszego ustępu podlega zaskarżeniu.

Artykuł 24

1. Każdy jest zobowiązany do ponoszenia ciężarów publicznych zgodnie ze swoimi możliwościami.
2. Ciężary publiczne w formie podatków, opłat lub innych obciążeń nie mogą być nakładane inaczej niż przez ustawę lub na podstawie upoważnienia ustawowego.
3. Żaden podatek, opłata lub jakiegokolwiek inne obciążenie nie mogą być nałożone wstecz. Jednakże przywozowe opłaty celne mogą być wymagane od dnia wprowadzenia odpowiedniej ustawy.
4. Żaden podatek, opłata lub obciążenie jakiegokolwiek rodzaju, z wyjątkiem opłat celnych, nie mogą mieć charakteru destrukcyjnego lub prohibicyjnego.

Artykuł 25

1. Każdy ma prawo wykonywania zawodu lub podejmowania zatrudnienia, handlu lub biznesu.
2. Wykonywanie tego prawa może być przedmiotem pewnych formalności, warunków lub ograniczeń, jakie są przewidziane przez ustawę i odnoszą się wyłącznie do kwalifikacji zwykle wymaganych do wykonywania zawodu lub są niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia i moralności publicznej lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych przez Konstytucję innym osobom lub dla interesu publicznego. Jednakże, żadne z powyższych formalności, warunków

lub ograniczeń mających na celu interes publiczny, nie mogą być wprowadzone przez prawo, jeśli są sprzeczne z interesami którejś ze społeczności.

3. W wyjątkowych wypadkach, jeśli jest to w interesie publicznym, ustawa może określić, że pewne przedsięwzięcia mające charakter istotnych usług publicznych lub związane z eksploatacją źródeł energii lub innych surowców naturalnych będą wykonywane wyłącznie przez państwo lub władze komunalne albo osoby prawne prawa publicznego utworzone dla potrzeb takiej ustawy i administrowane pod nadzorem państwa, których kapitał pochodzi z funduszy państwowych i prywatnych lub tylko z jednego z tych źródeł.

Jednakże, gdy takie przedsięwzięcia są prowadzone przez kogoś innego niż władze komunalne lub osobę prawa publicznego, urzędzenia używane dla potrzeb takiego przedsięwzięcia zostają na wniosek tej osoby wykupione za godziwą cenę przez państwo, władze komunalne lub osobę prawną prawa publicznego w zależności od okoliczności.

Artykuł 26

1. Każdy ma prawo do zawierania umów z zastrzeżeniem warunków i ograniczeń wynikających z zasad ogólnych prawa zobowiązań. Ustawa zapewni, żeby wyzysk przez osoby ekonomicznie dominujące był zabroniony.
2. Ustawa może dopuścić zbiorowe umowy o pracę, wiążące pracodawców i pracowników i właściwie chroniących prawa każdej z osób, niezależnie od tego czy były one reprezentowane w momencie zawarcia takiej umowy.

Artykuł 27

1. Uznaje się prawo do strajku, a jego wykonywanie może być uregulowane przez ustawę tylko w celu ochrony bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, porządku i bezpieczeństwa publicznego, zapewnienia dostaw i usług niezbędnych dla życia mieszkańców lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych każdej osobie przez Konstytucję.

2. Członkowie sił zbrojnych, policji i żandarmerii nie mają prawa do strajku. Ustawa może rozszerzyć ten zakaz na pracowników państwowych.

Artykuł 28

1. Wszyscy są równi wobec prawa, administracji i wymiaru sprawiedliwości i mają prawo do równego traktowania i ochrony.
2. Każdy korzysta z pełni praw i wolności przewidzianych w Konstytucji bez jakiegokolwiek, pośredniej lub bezpośredniej, dyskryminacji wobec jakiegokolwiek osoby ze względu na jej przynależność do społeczności, rasę, religię, język, płeć, przekonania polityczne lub inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, urodzenie, kolor skóry, bogactwo, klasę społeczną lub ze względu na jakąkolwiek inną przyczynę, chyba że wyraźne postanowienia Konstytucji określą inaczej.
3. Żaden obywatel nie ma prawa do używania lub korzystania na terytorium Republiki z przywilejów związanych z tytułami szlacheckimi lub różnicującymi społecznie.
4. Żaden tytuł, tytuł szlachecki lub inny różnicujący społecznie nie mogą być nadane lub uznane w Republice.

Artykuł 29

1. Każdy ma prawo indywidualnie lub razem z innymi osobami składać na piśmie podania lub skargi do właściwych instytucji publicznych i wymagać ich rozpatrzenia oraz szybkiego podjęcia decyzji. Zawiadomienie o podjęciu takiej decyzji, właściwie uzasadnionej, powinno być natychmiast przekazane osobie składającej podanie lub skargę w terminie nieprzekraczającym trzydziestu dni.
2. Jeżeli zainteresowany nie jest usatysfakcjonowany decyzją lub nie został zawiadomiony o jej podjęciu w terminie określonym w ust. 1, może zwrócić się do właściwego sądu w sprawie dotyczącej jego podania lub skargi.

Artykuł 30

1. Nikomu nie można zamykać drogi do sądu właściwego na podstawie Konstytucji. Tworzenie komisji sądowych lub sądów nadzwyczajnych, jakkolwiek by się nazywały, jest zabronione.

2. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy i rozstrzygnięcia o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym lub zarzutach o charakterze karnym w rozsądnym terminie przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd powołany na mocy ustawy. Wyrok musi być uzasadniony i ogłoszony publicznie, jednakże prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części procesu decyzją sądu, gdy jest to w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, moralności publicznej, gdy wymaga tego interes małoletnich lub ochrona prywatności życia stron lub w wyjątkowych okolicznościach, gdy w opinii sądu rozgłos mógłby zaszkodzić interesowi wymiaru sprawiedliwości.
3. Każdy ma prawo:
 - (a) być poinformowany o powodach stawienia się przed sądem,
 - (b) do przedstawienia swojej sprawy przed sądem i do odpowiedniego czasu do jej przygotowania,
 - (c) do przedstawienia lub spowodowania przedstawienia dowodów i przesłuchiwania świadków zgodnie z prawem,
 - (d) mieć wybranego przez siebie obrońcę i korzystać z bezpłatnej pomocy prawnej, gdy wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości i przewiduje prawo,
 - (f) korzystać z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi w języku używanym w sądzie.

Artykuł 31

Każdy obywatel ma, zgodnie z postanowieniami Konstytucji i ordynacją wyborczą Republiki lub właściwej Izby Komunalnej, prawo do głosowania w każdych wyborach odbywających się zgodnie z Konstytucją lub ustawą.

Artykuł 32

Nic w Części II Konstytucji nie ogranicza prawa Republiki do regulowania w drodze ustawy kwestii odnoszących się do cudzoziemców, zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego.

Artykuł 33

1. Z zastrzeżeniem postanowień Konstytucji dotyczących wprowadzenia stanu wyjątkowego, fundamentalne prawa i wolności

zagwarantowane w Części II nie mogą podlegać żadnym innym ograniczeniom, poza tymi, które są w niej przewidziane.

2. Postanowienia Części II Konstytucji dotyczące wspomnianych wyżej ograniczeń powinny być ściśle interpretowane i nie mogą być stosowane w żadnym innym celu niż ten, dla którego zostały przewidziane.

Artykuł 34

Nic w Części II nie może być interpretowane jako domniemanie prawa jakiegokolwiek społeczności, grupy lub osoby do podejmowania lub prowadzenia działalności mającej na celu naruszenie lub obalenie porządku konstytucyjnego ustanowionego przez Konstytucję lub naruszenie jakichkolwiek praw i wolności przewidzianych w tej części, lub ich ograniczenie w większym stopniu niż jest to tam przewidziane.

Artykuł 35

Władze ustawodawcze, wykonawcze i sądownicze Republiki są zobowiązane do zapewnienia skutecznego stosowania postanowień Części II, każdy w granicach swoich kompetencji.

PREZYDENT REPUBLIKI,
WICEPREZYDENT
REPUBLIKI
I RADA MINISTRÓW

PREZYDENT REPUBLIKI,
WICEPREZYDENT
REPUBLIKI
I RADA MINISTRÓW

Część III

PREZYDENT REPUBLIKI, WICEPREZYDENT REPUBLIKI I RADA MINISTRÓW

Artykuł 36

1. Prezydent Republiki jest Głową Państwa i ma pierwszeństwo przed wszystkimi obywatelami Republiki.
Wiceprezydent Republiki jest zastępcą Głowy Państwa i posiada pierwszeństwo przed wszystkimi obywatelami Republiki po Prezydencie Republiki.
Zastępowanie Prezydenta Republiki, także w przypadku jego czasowej nieobecności lub przejściowej niemożności sprawowania obowiązków odbywa się na zasadach określonych w ust. 2.
2. W przypadku czasowej nieobecności lub przejściowej niemożności pełnienia obowiązków przez Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki zastępuje go Przewodniczący lub Wiceprzewodniczący Izby Reprezentantów, a w razie jego nieobecności lub gdy to stanowisko nie jest obsadzone, osoba upoważniona do działania w jego imieniu zgodnie z art. 72, która przejmuje obowiązki odpowiednio Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki w czasie ich nieobecności lub niemożności pełnienia obowiązków.

Artykuł 37

Prezydent Republiki jako Głowa Państwa:

- (a) reprezentuje Republikę we wszystkich oficjalnych uroczystościach;
- (b) podpisuje listy uwierzytelniające przedstawicieli dyplomatycznych mianowanych zgodnie z art. 54 i przyjmuje listy uwierzytelniające od akredytowanych przy nim zagranicznych przedstawicieli dyplomatycznych;
- (c) podpisuje:
 - (i) pełnomocnictwa przedstawicieli mianowanych zgodnie z art. 54 do negocjacji międzynarodowych traktatów,

konwencji i innych porozumień lub do podpisania takich traktatów, konwencji lub porozumień wcześniej wynegocjowanych, zgodnie i z zastrzeżeniem przepisów niniejszej Konstytucji,

(ii) akty dotyczące złożenia dokumentów ratyfikacyjnych traktatów, konwencji lub porozumień międzynarodowych przyjętych zgodnie z Konstytucją;

(d) nadaje odznaczenia i ordery.

Artykuł 38

1. Wiceprezydent Republiki jako zastępca Głowy Państwa ma prawo do:
 - (a) uczestniczenia we wszystkich oficjalnych uroczystościach,
 - (b) obecności przy składaniu listów uwierzytelniających przez zagranicznych przedstawicieli dyplomatycznych,
 - (c) rekomendowania Prezydentowi Republiki nadania odznaczeń i orderów Republiki członkom społeczności tureckiej. Prezydent przyjmuje taką rekomendację, chyba że występują poważne przesłanki do jej nieprzyjęcia. Ordery i odznaczenia nadane w taki sposób włącza osobom odznaczonym Wiceprezydent, o ile wyrazi takie pragnienie.
2. Wiceprezydent Republiki jest powiadamiany na piśmie i z należyтым wyprzedzeniem o uroczystościach wymienionych w ust. 1 pkt (a) i (b).

Artykuł 39

1. Prezydent i Wiceprezydent są wybierani w wyborach bezpośrednich, powszechnych i w głosowaniu tajnym. Wybory, z wyjątkiem wyborów uzupełniających, odbywają się tego samego dnia, ale oddzielnie. W obu przypadkach, jeśli jest tylko jeden kandydat, zostaje on ogłoszony jako wybrany.
2. Kandydat, który otrzymał więcej niż pięćdziesiąt procent ważnie oddanych głosów zostaje wybrany. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości wybory przeprowadza się ponownie, w odpowiednim dniu następnego tygodnia, pomiędzy dwoma kandydatami, którzy otrzymali największą liczbę ważnie oddanych głosów i wybrany zostaje kandydat, który w ponownym głosowaniu otrzymał więcej ważnych głosów zostaje wybrany.

3. Jeżeli wybory nie mogą być przeprowadzone w dniu przewidzianym przez Konstytucję ze względu na nadzwyczajne i nieprzewidziane okoliczności jak trzęsienie ziemi, powódzie, powszechna epidemia i podobne przyczyny, wybory przeprowadza się w odpowiednim dniu następnego tygodnia.

Artykuł 40

Każdy ma prawo kandydować w wyborach na Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, jeżeli w dniu wyborów:

- (a) jest obywatelem Republiki,
- (b) ukończył trzydzieści pięć lat,
- (c) nie był skazany w momencie wejścia w życie Konstytucji lub po tej dacie za przestępstwo o charakterze haniebnym lub niemoralnym ani nie jest objęty żadnym zakazem orzeczonym przez właściwy sąd za przestępstwo wyborcze,
- (d) nie cierpi na chorobę umysłową uniemożliwiającą mu sprawowanie obowiązków Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki.

Artykuł 41

1. Urzędu Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki nie można łączyć ze stanowiskiem ministra, deputowanego, członka Izby Komunalnej, członka rady miejskiej, włączając stanowisko burmistrza, członka sił zbrojnych lub sił bezpieczeństwa Republiki lub z innym urzędem publicznym lub komunalnym.
Dla celów niniejszego artykułu, termin „urząd publiczny” obejmuje każde stanowisko w służbie publicznej Republiki lub Izby Komunalnej, za które pobiera się wynagrodzenie kontrolowane albo przez Państwo, albo przez Izbę Komunalną i obejmuje stanowiska w organach osób prawnych prawa publicznego lub instytucjach użyteczności publicznej.
2. W okresie sprawowania urzędu Prezydent i Wiceprezydent Republiki nie mogą podejmować się, bezpośrednio lub pośrednio, żadnej działalności zarobkowej lub działań bez wynagrodzenia na rzecz własną lub na rzecz innych osób, ani wykonywać żadnego zawodu.

Artykuł 42

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki obejmują urząd po złożeniu wobec Izby Reprezentantów następującej przysięgi: „Uroczycie przysięgam wierność i poszanowanie Konstytucji i ustaw przyjętych na jej podstawie oraz zachowanie niepodległości i integralności terytorialnej Republiki Cypru”.
2. W celu zaprzysiężenia Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki Izba Reprezentantów zbierze się w dniu zakończenia pięcioletniej kadencji ustępującego Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, a w przypadku wyborów uzupełniających zgodnie z ust. 4 art. 44, trzeciego dnia od daty wyboru.

Artykuł 43

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki są wybierani na pięcioletnią kadencję, która rozpoczyna się w dniu objęcia przez nich urzędu i trwa do chwili objęcia urzędu przez nowego Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.
2. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki wybrany w wyborach uzupełniających, zgodnie z ust. 4 art. 44, sprawuje urząd przez okres pozostały do końca kadencji Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki, odpowiednio do przypadku, na którego urząd został wybrany.

Artykuł 44

1. Urząd Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki pozostaje nieobsadzony:
 - (a) w razie śmierci Prezydenta,
 - (b) w razie pisemnego zrzeczenia się urzędu skierowanego do Izby Reprezentantów za pośrednictwem, odpowiednio, jej Przewodniczącego lub Wiceprzewodniczącego,
 - (c) wskutek skazania go za zdradę stanu lub inne przestępstwo o charakterze hańbiącym lub niemoralnym,
 - (d) wskutek trwałej fizycznej lub psychicznej niezdolności lub nieobecności, innej niż czasowa, uniemożliwiającej efektywne wykonywanie obowiązków.
2. W razie nieobsadzenia urzędu Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki ich obowiązki tymczasowo wykonuje odpowiednio Przewodniczący lub Wiceprzewodniczący Izby Reprezentantów.

3. Trybunał Konstytucyjny decyduje w każdej sprawie, o której mowa w ust. 1 pkt (d), na wniosek Prokuratora Generalnego i zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, na podstawie uchwały przyjętej zwykłą większością głosów przez grupę parlamentarzystów należących do tej samej społeczności co Prezydent lub Wiceprezydent Republiki.
Uchwała nie może zostać podjęta, a sprawa nie może być włączona do porządku dziennego ani dyskutowana w Izbie Reprezentantów, jeśli wniosek o przyjęcie uchwały nie zostanie podpisany przez co najmniej jedną piątą ogólnej liczby parlamentarzystów należących do danej społeczności.
4. W razie nieobsadzenia urzędu Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki wybory uzupełniające w celu obsadzenia tego urzędu odbywają się w terminie nieprzekraczającym czterdziestu pięciu dni od chwili jego zwolnienia.

Artykuł 45

1. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej w czasie sprawowania urzędu, z wyjątkiem przepisów tego artykułu.
2. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki mogą być pociągnięci do odpowiedzialności za zdradę stanu na podstawie oskarżenia wniesionego przez Prokuratora Generalnego i zastępcę Prokuratora Generalnego Republiki do Sądu Najwyższego, na podstawie uchwały Izby Reprezentantów podjętej w głosowaniu tajnym, większością trzech czwartych ogólnej liczby deputowanych.
Uchwała nie może zostać podjęta, a sprawa nie może być włączona do porządku dziennego ani dyskutowana w Izbie Reprezentantów, jeśli wniosek o przyjęcie takiej uchwały nie zostanie podpisany przez co najmniej jedną piątą ogólnej liczby deputowanych.
3. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki mogą być pociągnięci do odpowiedzialności za przestępstwa o charakterze haniebnym lub niemoralnym na podstawie oskarżenia wniesionego przez Prokuratora Generalnego i zastępcę Prokuratora Generalnego Republiki do Sądu Najwyższego, za zgodą Prezesa Sądu Najwyższego.

4. (1) Prezydent lub Wiceprezydent Republiki, postawieni w stan oskarżenia zgodnie z ust. 2 i 3 zostają zawieszeni w sprawowaniu urzędu i w tym przypadku stosuje się przepis ust. 2 art. 36.
- (2) Prezydent lub Wiceprezydent Republiki postawieni w stan oskarżenia są sądzeni przez Sąd Najwyższy. W razie skazania tracą urząd, a w razie uniewinnienia powracają do jego sprawowania.
5. Z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 Prezydent lub Wiceprezydent Republiki nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności za jakiegokolwiek przestępstwo popełnione przez nich w związku ze sprawowaniem urzędu. Jednakże, po zakończeniu jego sprawowania, mogą być pociągnięci do odpowiedzialności za inne przestępstwa, popełnione w czasie sprawowania urzędu.
6. Żadne powództwo nie może być wniesione przeciwko Prezydentowi lub Wiceprezydentowi Republiki w odniesieniu do jakichkolwiek działań lub zaniechań, popełnionych przez nich w związku ze sprawowaniem urzędu z zastrzeżeniem, że nic w niniejszym ustępie nie może być interpretowane jako pozbawienie obywatela prawa pozywania Republiki zgodnie z ustawą.

Artykuł 46

Władza wykonawcza jest sprawowana przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.

Prezydent i Wiceprezydent Republiki sprawując władzę wykonawczą mają do dyspozycji Radę Ministrów, składającą się z siedmiu greckich ministrów i trzech ministrów tureckich. Ministrowie są desygnowani odpowiednio przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, którzy wspólnie podpisują akt ich mianowania. Ministrowie mogą pochodzić spoza Izby Reprezentantów.

Jedno z ministerstw – Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Obrony i Ministerstwo Finansów – będzie objęte przez ministra tureckiego. Jeśli Prezydent i Wiceprezydent Republiki tak uzgodnią, system ten może zostać zastąpiony systemem rotacyjnym.

Rada Ministrów wykonuje władzę wykonawczą, zgodnie z art. 54.

Uchwały Rady Ministrów są podejmowane większością bezwzględną i są niezwłocznie ogłaszane w drodze publikacji w Dzienniku

Urzędowym Republiki, zgodnie z art. 57, z wyjątkiem przypadków zastosowania prawa weta lub zwrotu do ponownego rozpatrzenia przez Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki lub przez obu z nich, zgodnie z art. 57.

Artykuł 47

Władza wykonawcza sprawowana wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki obejmuje następujące sprawy:

- (a) określenie projektu i barwy flagi Republiki, zgodnie z art. 4,
- (b) ustanawianie tytułów honorowych Republiki,
- (c) mianowanie członków Rady Ministrów w drodze aktu podpisanego przez obu z nich, zgodnie z art. 46,
- (d) ogłaszanie uchwał Rady Ministrów w drodze ich publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki, zgodnie z art. 57,
- (e) ogłaszanie ustaw i uchwał podjętych przez Izbę Reprezentantów w drodze ich publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki, zgodnie z art. 52,
- (f) mianowanie, zgodnie z art. 112, 115, 118, 124, 126, 131, 133, 153 i 184⁵ i odwoływanie mianowanych, zgodnie z art. 131,
- (g) wprowadzenie obowiązkowej służby wojskowej, zgodnie z art. 129,
- (h) redukcję lub powiększenie sił bezpieczeństwa, zgodnie z art. 130,
- (i) stosowanie prawa łaski dla skazanych na karę śmierci, w przypadkach gdy poszkodowany i osoba skazana należą do różnych społeczności, zgodnie z art. 53; złagodzenie, zawieszenie i zamiana kary, zgodnie z art. 53,
- (j) prawo skierowania wniosku do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 140,
- (k) publikacja w Dzienniku Urzędowym Republiki wyroków Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 137, 138, 139 i 143,
- (l) zastąpienie zasady nominacji ministra tureckiego w jednym z trzech ministerstw – Spraw Zagranicznych, Obrony lub Finansów – systemem rotacji, zgodnie z art. 46,

⁵ Czwarta poprawka Nr 104 (I) z 2002 r.

- (m) wykonywanie jakichkolwiek uprawnień wymienionych w pkt (d), (e), (f) i (g), art. 48 i 49 oraz w art. 50 i 51, jakie odpowiednio Prezydent lub Wiceprezydent Republiki mogą wykonywać oddzielnie,
- (n) kierowanie oświadczeń do Izby Reprezentantów, zgodnie z art. 79.

Artykuł 48

Sprawowanie władzy wykonawczej przez Prezydenta Republiki obejmuje następujące kwestie:

- (a) powoływanie i odwoływanie greckich ministrów,
- (b) zwoływanie posiedzeń Rady Ministrów, zgodnie z art. 55, przewodniczenie obradom Rady Ministrów i udział w jej dyskusjach bez prawa głosu,
- (c) przygotowanie porządku obrad posiedzeń Rady Ministrów, zgodnie z art. 56,
- (d) prawo weta wobec uchwał Rady Ministrów dotyczących spraw zagranicznych, obrony i bezpieczeństwa, zgodnie z art. 57,
- (e) prawo zwrotu uchwał Rady Ministrów w celu ich ponownego rozpatrzenia, zgodnie z art. 57,
- (f) prawo weta wobec ustaw i uchwał Izby Reprezentantów dotyczących spraw zagranicznych, obrony i bezpieczeństwa, zgodnie z art. 50,
- (g) prawo zwrotu ustaw i uchwał Izby Reprezentantów dotyczących budżetu w celu ich ponownego rozpatrzenia, zgodnie z art. 51,
- (h) prawo odwołania się do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 137, 138 i 143,
- (i) prawo zwrócenia się z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 141,
- (j) publikowanie ustaw komunalnych i uchwał greckiej Izby Komunalnej, zgodnie z art. 104,
- (k) kierowanie do Trybunału Konstytucyjnego ustaw lub uchwał greckiej Izby Komunalnej, zgodnie z art. 142,
- (l) prawo do odwoływania się do Trybunału Konstytucyjnego w związku z jakąkolwiek sprawą dotyczącą konfliktu lub sporu kompetencyjnego między Izbą Reprezentantów

a Izbami Komunalnymi lub którąś z nich, albo pomiędzy innymi organami lub władzami Republiki, zgodnie z art. 139,

- (m) stosowanie prawa łaski wobec skazanych na karę śmierci, zgodnie z art. 53,
- (n) wykonywanie uprawnień wymienionych w art. 47 wspólnie z Wiceprezydentem Republiki,
- (o) kierowanie oświadczeń do Izby Reprezentantów, zgodnie z art. 79.

Artykuł 49

Sprawowanie władzy wykonawczej przez Wiceprezydenta obejmuje następujące kwestie:

- (a) powoływanie i odwoływanie tureckich ministrów,
- (b) składanie wniosku do Prezydenta Republiki o zwołanie Rady Ministrów, zgodnie z art. 55 i udział w posiedzeniach i dyskusjach Rady Ministrów bez prawa głosu,
- (c) składanie propozycji Prezydentowi Republiki w sprawie włączania tematów do porządku dziennego, zgodnie z art. 56,
- (d) prawo weta wobec uchwał podjętych przez Radę Ministrów, dotyczących spraw zagranicznych, obrony i bezpieczeństwa, zgodnie z art. 57,
- (e) prawo zwrotu uchwał Rady Ministrów w celu ich ponownego rozpatrzenia, zgodnie z art. 57,
- (f) prawo weta wobec ustaw i uchwał Izby Reprezentantów dotyczących spraw zagranicznych, obrony i bezpieczeństwa, zgodnie z art. 50,
- (g) prawo zwrotu ustaw i uchwał Izby Reprezentantów lub budżetu w celu ich ponownego rozpatrzenia, zgodnie z art. 51,
- (h) prawo odwołania się do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z postanowieniami art. 137, 138 i 143,
- (i) prawo zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem, zgodnie z art. 141,
- (j) publikowanie ustaw i uchwał komunalnych tureckiej Izby Komunalnej, zgodnie z art. 104,

- (k) prawo kierowania do Trybunału Konstytucyjnego ustaw lub uchwały tureckiej Izby Komunalnej, zgodnie z art. 142,
- (l) prawo do odwoływania się do Trybunału Konstytucyjnego w związku z jakąkolwiek sprawą dotyczącą konfliktu lub sporu kompetencyjnego między Izbą Reprezentantów a Izobami Komunalnymi lub którąś z nich albo pomiędzy innymi organami lub władzami Republiki, zgodnie z art. 139,
- (m) stosowanie prawa łaski wobec skazanych na karę śmierci, zgodnie z art. 53,
- (n) wykonywanie uprawnień wymienionych w art. 47 wspólnie z Prezydentem Republiki,
- (o) kierowanie oświadczeń do Izby Reprezentantów, zgodnie z art. 79.

Artykuł 50

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki, każdy osobno lub wspólnie, mają prawo ostatecznego weta wobec jakiegokolwiek ustawy lub uchwały Izby Reprezentantów, w całości lub w części, dotyczących:
 - (a) spraw zagranicznych, z wyjątkiem udziału Republiki w organizacjach międzynarodowych i traktatach o przymierzu, do których należą i Królestwo Grecji⁶ i Republika Turcji. Dla celów niniejszego punktu, „sprawy zagraniczne” obejmują:
 - (i) uznanie państw, nawiązywanie i zrywanie stosunków dyplomatycznych i konsularnych z innymi państwami. Udzielanie zgody na mianowanie przedstawicieli dyplomatycznych i *exequatur* dla przedstawicieli konsularnych. Powierzenie przedstawicielom dyplomatycznym i konsularnym, już pracującym w służbie dyplomatycznej, stanowisk za granicą i powierzanie pełnienia misji za granicą specjalnym wysłannikom już pracującym w służbie dyplomatycznej. Mianowanie i powoływanie osób, które nie pracują jeszcze w służbie

⁶ 8 grudnia 1974 r. odbyło się referendum w sprawie przyszłego ustroju Grecji. Około 70% uprawnionych do głosowania opowiedziało się za zniesieniem monarchii i ustanowieniem Republiki. 9 czerwca 1975 r. Parlament uchwalił nową konstytucję, która weszła w życie 11 czerwca 1975 r.

dypłomatycznej na stanowiska za granicą jako przedstawiciele dypłomatycznych lub konsularnych oraz powierzanie funkcji specjalnych wysłanników za granicą osobom, które do tej pory nie pracowały jeszcze w służbie dypłomatycznej,

- (ii) zawieranie międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień,
 - (iii) wypowiedzanie wojny i zawieranie pokoju,
 - (iv) ochronę za granicą obywateli Republiki i ich interesów,
 - (v) osiedlanie, status i interesy cudzoziemców w Republice,
 - (vi) nabywanie innego obywatelstwa przez obywateli Republiki i akceptacja przez nich zatrudnienia przez obcy rząd bądź podejmowanie przez nich służby dla obcego rządu,
- (b) następujących kwestii związanych z obronnością:
- (i) skład i liczebność sił zbrojnych i wydatki na ich utrzymanie,
 - (ii) mianowanie kadr i ich awanse,
 - (iii) import materiałów wojskowych i wszelkiego rodzaju materiałów wybuchowych,
 - (iv) cesja baz i innych instalacji sojusznikom,
- (c) następujących kwestii związanych z bezpieczeństwem:
- (i) mianowanie kadr i ich awanse,
 - (ii) rozmieszczenie i stacjonowanie sił,
 - (iii) środki nadzwyczajne i stan wojenny,
 - (iv) ustawa o policji.

W szczególności, prawo weta przewidziane w punkcie (c) ma zastosowanie do środków i decyzji wyjątkowych, a nie do normalnego funkcjonowania policji i żandarmerii.

2. Prawo weta może być zastosowane albo wobec całej ustawy lub uchwały, albo ich części. W tym drugim przypadku ustawa lub uchwała zostanie zwrócona do Izby Reprezentantów w celu podjęcia decyzji czy pozostała jej część może być przekazana, zgodnie z odpowiednimi przepisami Konstytucji do ogłoszenia.
3. Prawo weta przewidziane w niniejszym artykule wykonuje się w terminie określonym przez art. 52.

Artykuł 51

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki mają prawo zwrócić, osobno lub wspólnie, każdą ustawę lub uchwałę Izby Reprezentantów, w całości lub części, do ponownego rozpatrzenia przez Izbę.
2. W wypadku przyjęcia budżetu przez Izbę Reprezentantów, Prezydent i Wiceprezydent Republiki, osobno albo wspólnie, mogą skorzystać z prawa do zwrócenia budżetu Izbie Reprezentantów w przypadku uznania go za dyskryminujący.
3. W przypadku zwrotu jakiejkolwiek ustawy lub uchwały albo ich części do Izby Reprezentantów, zgodnie z ust. 1, Izba Reprezentantów wypowie się w tej sprawie w ciągu piętnastu dni od chwili zwrotu. W przypadku zwrotu budżetu zgodnie z ust. 2 Izba Reprezentantów wypowie się w sprawie zwrotu w ciągu trzydziestu dni.
4. Jeżeli Izba Reprezentantów podtrzyma swoją uchwałę, wówczas Prezydent i Wiceprezydent są zobowiązani, zgodnie z postanowieniami Konstytucji, ogłosić taką ustawę, uchwałę lub budżet, w zależności od sytuacji, w Dzienniku Urzędowym Republiki w terminie przewidzianym do ogłaszania ustaw i uchwał Izby Reprezentantów.
5. Ilekroć Prezydent lub Wiceprezydent korzysta z prawa zwrotu do ponownego rozpatrzenia, jest zobowiązany natychmiast poinformować o tym fakcie drugiego.
6. Prawo zwrotu do ponownego rozpatrzenia wykonuje się w terminie przewidzianym w art. 52 do ogłaszania ustaw i uchwał Izby Reprezentantów.

Artykuł 52

Prezydent i Wiceprezydent Republiki zobowiązani są do ogłoszenia w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki każdej ustawy lub uchwały Izby Reprezentantów w ciągu piętnastu dni od chwili przekazania ich do kancelarii, z wyjątkiem przypadku gdy korzystają, osobno lub wspólnie, z prawa weta, zgodnie z postanowieniami art. 50, prawa do zwrotu do ponownego rozpatrzenia, zgodnie z postanowieniami art. 51, prawa do zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z postanowieniami art. 140 i 141, a w przypadku budżetu

z prawa odwołania się do Trybunału Konstytucyjnego zgodnie z postanowieniami art. 138.

Artykuł 53

1. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki mają prawo stosowania prawa łaski wobec osób skazanych na karę śmierci należących do ich społeczności.
2. W przypadku kiedy osoba poszkodowana i skazany są członkami różnych społeczności, prawo łaski stosuje się na mocy porozumienia między Prezydentem a Wiceprezydentem Republiki. W przypadku różnicy zdań między nimi, przeważa głos za ułaskawieniem.
3. W przypadku zastosowania prawa łaski zgodnie z ust. 1 i 2, kara śmierci zostaje zamieniona na karę dożywocia.
4. W innych przypadkach Prezydent i Wiceprezydent Republiki mogą zmniejszyć, zawiesić lub zamienić, na podstawie jednomyślnego wniosku Prokuratora Generalnego i Zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, każdą karę orzeczoną przez sąd w Republice.

Artykuł 54

Z wyłączeniem uprawnień władzy wykonawczej wyraźnie zastrzeżonych w art. 47, 48 i 49 dla Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki działających oddzielnie albo wspólnie, Rada Ministrów sprawuje władzę wykonawczą we wszystkich sprawach innych niż te, które zgodnie z wyraźnymi postanowieniami Konstytucji należą do kompetencji Izb Komunalnych, włączając następujące kwestie:

- (a) ogólne kierownictwo i kontrola nad rządem Republiki i kierowanie ogólną polityką,
- (b) sprawy zagraniczne określone w art. 50,
- (c) obrony i bezpieczeństwa, włączając kwestie określone w art. 50,
- (d) koordynacja i nadzór nad wszystkimi instytucjami publicznymi,
- (e) nadzorowanie i dysponowanie majątkiem Republiki zgodnie z postanowieniami Konstytucji i ustaw,
- (f) rozpatrywanie projektów ustaw przewidzianych do złożenia w Izbie Reprezentantów przez ministrów,

- (g) wydawanie rozporządzeń lub regulacji mających na celu wprowadzenie w życie ustawy,
- (h) rozpatrywanie budżetu Republiki w celu przedłożenia go Izbie Reprezentantów.

Artykuł 55

Prezydent Republiki zwołuje posiedzenia Rady Ministrów. Zwoływanie posiedzeń Rady Ministrów odbywa się z inicjatywy Prezydenta lub na wniosek Wiceprezydenta Republiki złożony we właściwym czasie i dotyczący konkretnych spraw.

Artykuł 56

Porządek dzienny posiedzeń Rady Ministrów ustala Prezydent Republiki zgodnie z własnym uznaniem i jest on przekazywany wszystkim zainteresowanym przed posiedzeniem. Wiceprezydent Republiki może przedstawić Prezydentowi Republiki propozycje włączenia jakiegoś tematu do porządku obrad posiedzenia Rady Ministrów. Prezydent Republiki włącza proponowany temat do porządku obrad, jeśli istnieje możliwość jego odpowiedniego rozpatrzenia. W przeciwnym razie proponowany temat włączany jest do porządku obrad następnego posiedzenia.

Artykuł 57

1. Uchwały podjęte przez Radę Ministrów są niezwłocznie przekazywane do kancelarii Prezydenta i do kancelarii Wiceprezydenta Republiki.
2. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki, lub obaj, mają prawo do zwrotu uchwały Rady Ministrów do ponownego rozpatrzenia w ciągu czterech dni od chwili przekazania uchwały do ich odpowiednich kancelarii, po czym Rada Ministrów ponownie rozpatruje sprawę i jeżeli utrzyma swoją uchwałę, Prezydent i Wiceprezydent Republiki ogłaszają ją w drodze publikacji, zgodnie z ust. 4.

Skorzystanie z prawa do zwrotu, w kwestiach w jakich przysługuje również prawo weta, nie uniemożliwia Prezydentowi lub Wiceprezydentowi Republiki, lub obydwu, skorzystania z tego prawa, w ciągu czterech dni od przekazania podtrzymanej uchwały do ich kancelarii.

3. Jeżeli uchwała dotyczy spraw zagranicznych, obrony lub bezpieczeństwa zgodnie z art. 50, Prezydent lub Wiceprezydent Republiki, lub obydwoj, mają prawo weta, z jakiego powinni skorzystać w ciągu czterech dni od dnia, w którym decyzja została przekazana do ich kancelarii.
4. Jeżeli jest to akt wykonawczy i nie skorzystano z prawa weta lub zwrotu do ponownego rozpatrzenia zgodnie z ust. 2 i 4 niniejszego artykułu, taki akt jest niezwłocznie ogłaszany przez Prezydenta i Wiceprezydenta w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki, o ile akt wykonawczy Rady Ministrów nie przewiduje inaczej.

Artykuł 58

1. Każdy Minister stoi na czele swojego ministerstwa.
2. Z wyłączeniem uprawnień władzy wykonawczej wyraźnie zastrzeżonych w Konstytucji dla Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki działających oddzielnie lub wspólnie oraz dla Rady Ministrów, uprawnienia władzy wykonawczej sprawowane przez każdego z ministrów obejmują:
 - (a) wykonywanie ustaw oraz administrowanie wszystkimi sprawami związanymi ze sferą działania jego ministerstwa,
 - (b) przygotowanie projektów zarządzeń i przepisów dotyczących jego ministerstwa, w celu ich przedłożenia Radzie Ministrów,
 - (c) wydawanie poleceń i ogólnych instrukcji w celu wykonania ustaw dotyczących danego ministerstwa oraz zarządzeń i przepisów wydanych na ich podstawie,
 - (d) przygotowanie projektu budżetu w części dotyczącej danego ministerstwa, w celu przedłożenia go Radzie Ministrów.

Artykuł 59

1. Nikt nie może być powołany na stanowisko ministra, jeżeli nie jest obywatelem Republiki i nie posiada kwalifikacji wymaganych od kandydatów ubiegających się o wybór do Izby Reprezentantów,
2. Stanowiska ministra nie można łączyć z mandatem posła lub członka Izby Komunalnej, członka rady miejskiej, włączając stanowisko burmistrza, członka sił zbrojnych i sił

bezpieczeństwa Republiki lub z innym urzędem publicznym lub komunalnym, a w przypadku ministrów tureckich, z funkcjami religijnymi.

Termin „urząd publiczny” posiada to samo znaczenie co w art. 41.

3. Ministrowie sprawują swój urząd do czasu ich odwołania przez Prezydenta Republiki w odniesieniu do ministrów greckich i przez Wiceprezydenta Republiki w odniesieniu do ministrów tureckich.
4. Osoba mianowana na ministra przed objęciem urzędu składa przed Prezydentem i Wiceprezydentem Republiki następującą deklarację:
„Uroczyście przyrzekam wierność i poszanowanie Konstytucji i ustaw przyjętych na jej podstawie oraz zachowanie niepodległości i integralności terytorialnej Republiki Cypru”.

Artykuł 60

1. Przewiduje się powołanie wspólnego sekretariatu Rady Ministrów, kierowanego przez dwóch sekretarzy będących urzędnikami państwowymi, jednego należącego do społeczności greckiej, a drugiego do społeczności tureckiej.
2. Dwaj sekretarze Wspólnego Sekretariatu Rady Ministrów kierują pracami Biura Rady Ministrów i zgodnie z dyspozycjami, jakich może im udzielić Rada Ministrów, biorą udział w jej posiedzeniach, sporządzają protokoły z posiedzeń i przekazują uchwały Rady Ministrów do właściwych organów, władz lub osób.

IZBA
REPREZENTANTÓW

IZBA REPREZENTANTÓW

IZBA REPREZENTANTÓW

Artykuł 61

Władzę ustawodawczą Republiki sprawuje Izba Reprezentantów we wszystkich sprawach, z wyjątkiem tych, które z mocy wyraźnego zastrzeżenia Konstytucji należą do kompetencji Izb Komunalnych.

Artykuł 62

1. Liczba deputowanych wynosi pięćdziesiąt⁷, jednakże można ją zmienić uchwałą Izby Reprezentantów podjętą większością dwóch trzecich głosów deputowanych wybranych przez społeczność grecką i dwóch trzecich głosów deputowanych wybranych przez społeczność turecką.
2. Z ogólnej liczby deputowanych określonej w ust. 1 siedemdziesiąt procent jest wybieranych przez społeczność grecką, a trzydzieści procent przez społeczność turecką, oddzielnie, odpowiednio spośród ich członków w wyborach powszechnych, bezpośrednich i tajnych, odbywających się tego samego dnia.
Proporcje dotyczące liczby deputowanych określone w tym ustępie są niezależne od jakichkolwiek danych statystycznych.

Artykuł 63

1. Z zastrzeżeniem ust. 2, każdy obywatel Republiki, który ukończył dwadzieścia jeden lat⁸ i spełnia warunki przewidziane przez prawo wyborcze dotyczące miejsca zamieszkania, ma prawo zarejestrować się jako wyborca albo na greckiej, albo na tureckiej liście wyborczej.
Członkowie społeczności greckiej mogą się zarejestrować tylko na greckiej liście wyborczej, a członkowie społeczności tureckiej tylko na tureckiej liście wyborczej.

⁷ Przepis ten został zmieniony w lipcu 1985 r. z powołaniem się na „zasadę konieczności”. Liczba deputowanych wynosi obecnie 80, przy czym 56 deputowanych jest wybieranych przez społeczność grecką, a 24 mandaty przewidziane dla społeczności tureckiej pozostają nieobsadzone w związku z faktycznym podziałem wyspy.

⁸ W listopadzie 1996 r. artykuł ten został zmodyfikowany. Obniżono wiek do 18 lat.

2. Żadna osoba nie może być zarejestrowana na liście uprawnionych do głosowania, jeżeli nie spełnia wymagań prawa wyborczego.

Artykuł 64

Każdy ma prawo kandydować na deputowanego, jeżeli w dniu wyborów:

- (a) jest obywatelem Republiki,
- (b) ukończył dwadzieścia pięć lat,
- (c) nie został skazany w dniu wejścia w życie Konstytucji lub po tej dacie, za przestępstwo o charakterze haniebnym lub niemoralnym ani nie pozbawiono go prawa wyborczego na podstawie decyzji właściwego sądu ze względu na jakiegokolwiek przestępstwo wyborcze,
- (d) nie cierpi na chorobę umysłową uniemożliwiającą wykonywania, obowiązków deputowanego.

Artykuł 65

1. Izba Reprezentantów jest wybierana na okres pięciu lat. Kadencja pierwszej Izby Reprezentantów rozpoczyna się z chwili wejścia w życie Konstytucji.
2. Ustępująca Izba Reprezentantów kontynuuje prace do chwili rozpoczęcia prac przez nową Izbę Reprezentantów, zgodnie z ust. 1.

Artykuł 66

1. Powszechne wybory do Izby Reprezentantów przeprowadza się w drugą niedzielę miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym kończy się kadencja ustępującej Izby Reprezentantów.
2. W przypadku nieobsadzenia mandatu deputowanego przeprowadza się wybory uzupełniające w terminie nieprzekraczającym czterdziestu pięciu dni od chwili nastąpienia wakatów, w dniu określonym przez Izbę Reprezentantów⁹.
3. Jeżeli wybory przewidziane w ust. 1 lub 2 nie mogą być przeprowadzone w terminie określonym przez Konstytucję, ze względu na wyjątkowe i nieprzewidziane okoliczności, takie jak trzęsienie ziemi, powódzie, powszechna epidemia lub podobne

⁹ W trzeciej z kolei modyfikacji z art. 66 pkt 2 skreślono wyrazy: „w uzupełniających wyborach przeprowadzonych...”.

okoliczności, takie wybory przeprowadza się w odpowiednim dniu następnego tygodnia.

Artykuł 67

1. Izba Reprezentantów może podjąć uchwałę o samorozwiązaniu bezwzględną większością głosów co najmniej jednej trzeciej deputowanych wybranych przez społeczność turecką.
2. Niezależnie od postanowień ust. 1 art. 65 i ust. 1 art. 66, uchwała w tej sprawie określa datę przeprowadzenia wyborów powszechnych, które powinny się odbyć nie wcześniej niż trzydzieści i nie później niż czterdzieści dni od daty podjęcia uchwały o samorozwiązaniu, oraz datę pierwszego posiedzenia nowo wybranej Izby, które nie może się odbyć później niż piętnaście dni od dnia przeprowadzenia wyborów powszechnych; do tego dnia ustępująca Izba Reprezentantów pełni swoje funkcje.
3. Pomimo przepisów ust. 1 art. 65, kadencja Izby Reprezentantów wybranej po samorozwiązaniu trwa do momentu upływu kadencji Izby, która podjęła uchwałę o samorozwiązaniu. Jeżeli samorozwiązanie następuje w ciągu ostatniego roku pięcioletniej kadencji Izby Reprezentantów, nowa Izba Reprezentantów zostaje wybrana na okres pozostały do upływu kadencji Izby, która podjęła uchwałę o samorozwiązaniu – w tym okresie sesje nowo wybranej Izby będą traktowane jako sesje nadzwyczajne – oraz na następną pięcioletnią kadencję.

Artykuł 68

Ilekróć Izba Reprezentantów kontynuuje prace do chwili rozpoczęcia kadencji nowo wybranej Izby Reprezentantów, zgodnie z ust. 2 art. 65 lub ust. 2 art. 67, nie ma ona prawa do uchwalania ustaw lub do podejmowania uchwał w żadnych sprawach, z wyjątkiem nagłych, wyjątkowych i nieprzewidzianych przypadków, jakie muszą być wyraźnie wymienione we właściwych ustawach i aktach wykonawczych.

Artykuł 69

Każdy deputowany przed objęciem swoich obowiązków w Izbie Reprezentantów składa na jej otwartym posiedzeniu następujące oświadczenie:

„Uroczycie przyrzekam wierność i poszanowanie Konstytucji i ustaw przyjętych na jej podstawie oraz zachowanie niepodległości i integralności terytorialnej Republiki Cypru”.

Artykuł 70

Obowiązków deputowanego nie można łączyć ze stanowiskiem ministra, członka Izby Komunalnej, członka rady miejskiej, włączając stanowisko burmistrza, członka sił zbrojnych lub sił bezpieczeństwa Republiki lub z innym urzędem publicznym lub komunalnym, a w przypadku deputowanych wybranych przez społeczność turecką, z funkcjami urzędnika religijnego (tur. *din adamı*).

Dla celów niniejszego artykułu, termin „urząd publiczny” obejmuje każdy urząd w służbie publicznej Republiki lub Izby Komunalnej, za którego sprawowanie pobiera się wynagrodzenie kontrolowane albo przez Republikę, albo przez Izbę Komunalną i dotyczy zatrudnienia w osobach prawnych prawa publicznego lub w instytucjach użyteczności publicznej.

Artykuł 71

Mandat deputowanego zwalnia się:

- (a) w razie jego śmierci,
- (b) w razie jego pisemnej rezygnacji,
- (c) w razie zaistnienia któregokolwiek z przypadków wymienionych w pkt (c) i (d) art. 64 lub jeśli deputowany przestaje być obywatelem Republiki,
- (d) w razie objęcia jednego z urzędów wymienionych w art. 70.

Artykuł 72

1. Przewodniczącym Izby Reprezentantów jest Grek wybierany przez deputowanych społeczności greckiej, a Wiceprzewodniczącym jest Turek wybierany przez deputowanych społeczności tureckiej. Każdy z nich jest wybierany oddzielnie, na tym samym posiedzeniu na początku kadencji i na całą kadencję Izby Reprezentantów.
2. W przypadku wakatu jednego z dwóch urzędów przewidzianych w ust. 1, wybory odbywają się niezwłocznie, na posiedzeniu nadzwyczajnym, jeśli jest to niezbędne dla obsadzenia wakatu.
3. W przypadku przejściowej nieobecności lub w toku obsadzania wakatu, zgodnie z ust. 2, obowiązki Przewodniczącego

lub Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów, wykonuje najstarszy deputowany odpowiedniej społeczności, o ile deputowani tej społeczności nie postanowią inaczej.

4. Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Izby Reprezentantów, każdy z osobna, mianuje odpowiednio spośród deputowanych dwóch greckich i jednego tureckiego urzędnika Izby oraz dwóch greckich i jednego tureckiego urzędnika administracyjnego Izby, którzy będą zatrudnieni odpowiednio w biurach Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów.

Artykuł 73

1. Izba Reprezentantów reguluje w swoim regulaminie wszelkie kwestie dotyczące procedury parlamentarnej i funkcjonowania jej biur.
2. Powołuje się Komisję Selekcyjną, składającą się z Przewodniczącego Izby jako jej przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Izby jako jej wiceprzewodniczącego oraz ośmiu członków wybranych przez Izbę Reprezentantów, na jej posiedzeniu po wyborze Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Izby, sześciu spośród deputowanych wybranych przez społeczność grecką i dwóch spośród deputowanych wybranych przez społeczność turecką.
3. Komisja Selekcyjna powołuje stałe komisje oraz inne doraźne, *ad hoc* lub nadzwyczajne komisje Izby Reprezentantów oraz wyznacza deputowanych na członków tych komisji, biorąc pod uwagę propozycje dotyczące tworzenia komisji i wyznaczania ich członków składane przez grupy komunalne – grecką i turecką i partie polityczne reprezentowane w Izbie. Wyznaczanie członków takich komisji następuje zgodnie z ust. 4.
4. Grupy komunalne – grecka i turecka – oraz partie polityczne reprezentowane w Izbie Reprezentantów powinny być odpowiednio reprezentowane w każdej komisji stałej i w innych doraźnych, *ad hoc* i nadzwyczajnych komisjach Izby Reprezentantów, z zastrzeżeniem, że ogólna liczba miejsc w takich komisjach przypadająca odpowiednio deputowanym wybranym przez społeczność grecką i społeczność turecką powinna pozostawać w tej samej proporcji co liczba mandatów w Izbie przypadająca tym społecznościom.

5. Każdy projekt ustawy przedłożony Izbie Reprezentantów kieruje się najpierw do rozpatrzenia przez właściwą komisję. Żaden projekt ustawy, z wyjątkiem mających pilny charakter, nie jest rozpatrywany przez komisję przed upływem czterdziestu ośmiu godzin od jego przekazania posłom tworzącym tę komisję.

Żaden projekt ustawy, jaki przeszedł przez komisję, z wyjątkiem mających pilny charakter, nie jest rozpatrywany przez Izbę Reprezentantów przed upływem czterdziestu ośmiu godzin od przekazania go deputowanym razem ze sprawozdaniem komisji.

6. Porządek dzienny posiedzeń Izby Reprezentantów, obejmujący dodatkowe punkty zgłoszone przez Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów, jest sporządzany i przedstawiany Izbie Reprezentantów przez Przewodniczącego Izby.

Po przedstawieniu Izbie Reprezentantów porządku dziennego, każdy deputowany może zaproponować jego uzupełnienie lub poprawkę i w sprawie takich propozycji decyzję podejmuje Izba Reprezentantów.

7. Żaden z deputowanych nie może zabierać głosu na posiedzeniach Izby Reprezentantów, jeżeli nie wpisze się na odpowiednią listę lub jeżeli nie otrzyma zgody osoby która przewodniczy posiedzeniu.

Każdy deputowany, który zastosował się do takich wymagań formalnych, ma prawo otrzymać wystarczająco dużo czasu, uwzględniając temat wypowiedzi, aby przemówić i być wysłuchanym na posiedzeniu związanym z omawianą sprawą.

Przemówienia odbywają się według kolejności wpisu na listę lub ustnej prośby.

Jednakże, kiedy prezentowane są przeciwne stanowiska, przemawiający, o ile jest to możliwe, następuje po mówcy mającym przeciwne zdanie. Deputowani przemawiający w imieniu komisji lub w imieniu partii politycznych reprezentowanych w Izbie Reprezentantów nie podlegają powyższym regułom dotyczącym kolejności przemawiania.

Deputowani, którzy chcą zabrać głos w związku z wnioskiem dotyczącym jakiejś sprawy odnoszącej się do porządku obrad,

- przestrzegania regulaminu lub zakończenia dyskusji, mają pierwszeństwo przed deputowanymi, którzy pragną zabrać głos w związku z tematem debaty i w takim przypadku dwóm deputowanym, jednemu będącemu za, a drugiemu przeciwko wnioskowi przyznaje się po piętnaście minut na ich wystąpienia.
8. Wszystkie przemówienia w Izbie Reprezentantów wygłaszane są z trybuny Izby i są skierowane do Izby Reprezentantów. Wszystkie przemówienia i inne procedury w Izbie i na posiedzeniach Komisji są tłumaczone równocześnie z języka urzędowego, w jakim się odbywają lub są prowadzone, na drugi język urzędowy.
 9. Zabronione jest przerywanie przemówień deputowanym lub osobiste ataki przeciwko deputowanym niezwiązane z tematem debaty w Izbie Reprezentantów, a także podczas posiedzeń komisji, chyba że regulamin określa inaczej.
 10. Głosy w Izbie Reprezentantów liczone są całościowo i zapisywane są przez jednego greckiego i jednego tureckiego sekretarza Izby.
 11. Protokoły z obrad Izby Reprezentantów obejmują cały przebieg debaty. Protokoły z posiedzeń komisji sporządzane są w formie streszczenia. Ilekroć złożony zostanie sprzeciw wobec protokołom, ustnie przez deputowanego na następnym posiedzeniu lub na piśmie, przesłanym do Przewodniczącego właściwego posiedzenia, Izba Reprezentantów może zdecydować o odpowiednim poprawieniu protokołów.
 12. Każda partia polityczna reprezentowana w Izbie Reprezentantów przez co najmniej dwanaście procent ogólnej liczby deputowanych może utworzyć i jest uprawniona do bycia uznaną za frakcję partii politycznej.

Artykuł 74

1. Izba Reprezentantów, bez zwoływania, zbiera się piętnastego dnia od daty wyborów powszechnych, a następnie odpowiedniego dnia każdego roku, na sesji zwyczajnej.
2. Sesja zwyczajna Izby Reprezentantów trwa od trzech do sześciu miesięcy w każdym roku, zgodnie z ustaleniem Izby Reprezentantów.

3. Izba Reprezentantów może być zwołana na sesję nadzwyczajną przez Przewodniczącego lub Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów, na wniosek dziesięciu deputowanych skierowany do Przewodniczącego i do Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów.

Artykuł 75

1. Posiedzenia Izby Reprezentantów są jawne i protokoły z posiedzeń są publikowane.
2. Izba Reprezentantów może, jeśli uzna to za konieczne, zbierać się na posiedzeniach niejawnych na podstawie uchwały podjętej większością trzech czwartych ogólnej liczby deputowanych.

Artykuł 76

1. Przewodniczący Izby Reprezentantów ogłasza rozpoczęcie i zakończenie każdego posiedzenia.
2. Przewodniczący Izby, ogłaszając zakończenie posiedzenia, informuje jednocześnie o ustalonej za zgodą Izby Reprezentantów dacie następnego posiedzenia i przedstawia Izbie porządek obrad tego posiedzenia z zastosowaniem postanowień ust. 6 art. 73.
3. Porządek dzienny jest drukowany i przekazywany deputowanym przynajmniej dwadzieścia cztery godziny przed rozpoczęciem posiedzenia. Jeżeli jednak porządek obrad dotyczy tematu już omawianego, to może być przekazany deputowanym bezpośrednio przed posiedzeniem.

Artykuł 77

1. Korum w Izbie Reprezentantów wynosi jedną trzecią ogólnej liczby deputowanych.
2. Debata nad określonym tematem może być odroczona jeden raz na dwadzieścia cztery godziny na wniosek większości deputowanych jednej z dwóch społeczności obecnych na posiedzeniu.

Artykuł 78

1. Izba Reprezentantów uchwała ustawy i uchwały zwykłą większością głosów deputowanych obecnych i głosujących.
2. Każda zmiana prawa wyborczego, przyjęcie ustaw dotyczących spraw komunalnych i ustaw nakładających opłaty i podatki wymagają oddzielnej zwykłej większości głosów deputowanych

wybranych odpowiednio przez społeczność grecką i przez społeczność turecką, biorących udział w głosowaniu.

Artykuł 79

1. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki mogą zwracać się do Izby Reprezentantów z przesłaniem lub przekazywać Izbie Reprezentantów swoje poglądy za pośrednictwem ministrów.
2. Ministrowie mogą uczestniczyć w posiedzeniach Izby Reprezentantów lub jej komisji i składać oświadczenia bądź informować Izbę Reprezentantów lub komisje o sprawach należących do ich kompetencji.

Artykuł 80

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje deputowanym i ministrom.
2. Deputowani nie mogą zgłaszać projektów ustaw przewidujących zwiększenie wydatków budżetowych.

Artykuł 81

1. Budżet jest przedkładany Izbie Reprezentantów przynajmniej trzy miesiące przed ustaloną w ustawie datą rozpoczęcia roku finansowego i winien być przyjęty przez Izbę Reprezentantów nie później niż w tym dniu.
2. Końcowe rozliczenie jest przekazywane Izbie Reprezentantów do zatwierdzenia w ciągu trzech miesięcy od zakończenia roku finansowego.

Artykuł 82

Ustawy i uchwały Izby Reprezentantów wchodzi w życie z chwilą ich opublikowania w Dzienniku Urzędowym Republiki, chyba że ustawa lub uchwała określa inną datę.

Artykuł 83

1. Deputowany nie może być pociągnięty do odpowiedzialności cywilnej lub karnej z powodu wyrażonej opinii lub stanowiska zajętego w głosowaniu w Izbie Reprezentantów.
2. Deputowany nie może być ścigany, aresztowany lub uwięziony bez zezwolenia Sądu Najwyższego tak długo, jak długo jest deputowanym. Takie zezwolenie nie jest wymagane w przypadku przestępstwa zagrożonego karą śmierci lub pozbawieniem

wolności na co najmniej pięć lat, jeśli przestępca został złapany na gorącym uczynku. W takim przypadku Sąd Najwyższy, powiadomiony przez właściwe władze, decyduje o udzieleniu bądź nieudzieleniu pozwolenia na kontynuowanie ścigania lub zatrzymania, tak długo jak pozostaje on deputowanym.

3. Jeżeli Sąd Najwyższy odmówi udzielenia pozwolenia na ściganie deputowanego, okres w jakim deputowany nie może być w związku z tym ścigany nie jest zaliczany do okresu przedawnienia tego przestępstwa.
4. Jeżeli Sąd Najwyższy odmówi udzielenia pozwolenia na wykonanie wyroku pozbawienia wolności orzeczonej wobec deputowanego przez właściwy sąd, wykonanie takiego wyroku ulega odłożeniu do czasu, gdy przestaje on być deputowanym.

Artykuł 84

1. Deputowani otrzymują wynagrodzenie ze środków publicznych określone przez ustawę.
2. Podwyższenie wynagrodzenia nie obejmuje kadencji Izby Reprezentantów, która je podwyższyła.

Artykuł 85

Wszystkie kwestie związane z kwalifikacjami kandydatów w wyborach i skargi wyborcze są ostatecznie rozstrzygane przez Trybunał Konstytucyjny.

IZBY KOMUNALNE

IZBY KOMUNALNE

IZBY KOMUNALNE

Artykuł 86

Spoleczności grecka i turecka wybierają spośród swoich członków Izby Komunalne, które mają uprawnienia wyraźnie określone przepisami Konstytucji.

Artykuł 87

1. Każda z Izb Komunalnych jest uprawniona w odniesieniu do jej społeczności do sprawowania, w ramach Konstytucji i z zastrzeżeniem ust. 3, władzy ustawodawczej jedynie w odniesieniu do:
 - (a) wszelkich spraw religii,
 - (b) wszelkich spraw związanych z edukacją, kulturą oraz nauczaniem,
 - (c) statusu osobowego,
 - (d) składu i instancyjności sądów rozpatrujących spory cywilne dotyczące statusu osobowego oraz spraw religii,
 - (e) interesów i instytucji o charakterze czysto komunalnym, takich jak instytucje charytatywne i sportowe, organizacje i związki powstałe w celu sprzyjania dobrobytowi odnośnej społeczności,
 - (f) nakładania opłat i podatków osobistych na członków społeczności w celu zaspokojenia ich potrzeb oraz potrzeb organizacji i instytucji znajdujących się pod ich kontrolą, zgodnie z art. 88,
 - (g) przypadków, gdy niezbędne jest ustawodawstwo pomocnicze w formie przepisów i regulaminów wydawanych na podstawie ustaw odnoszących się do władz lokalnych, aby umożliwić Izbom Komunalnym realizację celów, do jakich dążą władze lokalne składające się wyłącznie z członków danej społeczności,
 - (h) spraw związanych ze sprawowaniem kontroli nad spółdzielniami produkcyjnymi oraz konsumenckimi i instytucjami kredytowymi oraz nadzorem nad działalnością

władz lokalnych składających się wyłącznie z członków jej społeczności, przekazanych im przez Konstytucję, z zastrzeżeniem, że:

- (i) niedopuszczalne jest, aby jakakolwiek ustawa, przepis, regulamin lub uchwała Izby Komunalnej, podjęta lub uchwalona zgodnie z punktem (h) pozostawała pośrednio lub bezpośrednio w sprzeczności lub była niezgodna z prawem rządzącym spółdzielniami producentów i konsumentów oraz instytucjami kredytowymi, lub jakiemu poddane są władze lokalne,
 - (ii) nic co przewidziano w podpunkcie (i) nie może być interpretowane jako dające Izbie Reprezentantów uprawnienie do wydawania ustaw w sprawach należących zgodnie z punktem (h), do kompetencji Izb Komunalnych.
- (i) wszelkich innych spraw wyraźnie przewidzianych przez Konstytucję.
2. Nic co przewidziano w pkt (f) ust. 1 nie może być interpretowane jako ograniczenie uprawnień Izby Reprezentantów do nakładania, zgodnie z przepisami Konstytucji, podatków osobistych.
 3. Żadna ustawa lub uchwała Izby Komunalnej, podjęta lub uchwalona w ramach wykonania uprawnień powierzonych jej na podstawie ust. 1, nie może zawierać niczego co pozostaje w sprzeczności z interesami bezpieczeństwa Republiki, porządkiem konstytucyjnym, bezpieczeństwem i porządkiem publicznym, zdrowiem i moralnością publiczną lub narusza podstawowe prawa i wolności zagwarantowane każdej osobie przez Konstytucję.

Artykuł 88

1. Uprawnienia każdej z Izb Komunalnych do nakładania podatków, zgodnie z art. 87 ust. 1 pkt (f), są wykorzystywane w celu pokrycia części wydatków przewidzianych w ich budżetach na każdy rok finansowy, jakie nie mogą być pokryte ze środków przekazywanych Izbom Komunalnym w danym roku finansowym z budżetu państwa, zgodnie z ust. 2, lub z innych źródeł jakie Izba może mieć w danym roku finansowym.

2. W każdym roku finansowym Izba Reprezentantów przewiduje w budżecie i oddaje do dyspozycji obu Izb Komunalnych, na dany rok finansowy każdej z Izb i dla zaspokojenia ich potrzeb w ramach ich uprawnień, kwotę nie mniejszą niż dwa miliony funtów podzieloną pomiędzy grecką i turecką Izbę Komunalną następująco:
 - (a) greckiej Izbie Komunalnej kwotę nie mniejszą niż jeden milion sześćset tysięcy funtów, oraz
 - (b) tureckiej Izbie Komunalnej kwotę nie mniejszą niż czterysta tysięcy funtów.

W przypadku zwiększenia minimalnej sumy przeznaczzonej do wypłacenia obu Izbom Komunalnym, przydział dodatkowej kwoty dla każdej z Izb Komunalnych dokona Izba Reprezentantów.
3. Na prośbę Izby Komunalnej, nałożone przez nią podatki są ściągane w jej imieniu i przekazywane Izbie Komunalnej przez władze Republiki.
4. Dla celów niniejszego artykułu i ust. 1 pkt (f) art. 87, termin „członek” obejmuje organizacje posiadające osobowość prawną lub nieposiadające osobowości prawnej do wysokości udziałów ich członków.

Artykuł 89

1. Izby Komunalne, w odniesieniu do ich społeczności, mają także uprawnienia:
 - (a) (i) do określania ogólnych wytycznych w ramach swoich praw komunalnych,
 - (ii) do wykonywania uprawnień administracyjnych, w sposób i za pośrednictwem osób zgodnie z przepisami prawa komunalnego, w odniesieniu do każdej sprawy w jakiej posiadają kompetencje ustawodawcze zgodnie z art. 87, z wyłączeniem spraw wymienionych w punktach (g) i (h), do jakich stosują się poniższe punkty,
 - (b) kontrolowania spółdzielni producentów i konsumentów oraz instytucji kredytowych, podlegających ustawie i utworzonych w celu wspierania dobrobytu danej społeczności.
 - (c) wspierania celów realizowanych przez władze lokalne składające się jedynie z członków odpowiedniej społeczności

i do nadzoru nad działalnością tych władz podlegających ustawom.

2. Przepisy punktu (e) ust. 1 art. 87 i punktu (b) ust. 1 art. 89 nie stanowią przeszkody w tworzeniu mieszanych i wspólnych instytucji o charakterze określonym w tych przepisach, jeśli pragną tego mieszkańcy.
3. W przypadku gdy administracja centralna sprawuje kontrolę nad instytucjami, zakładami lub władzami lokalnymi wymienionymi w punktach (b) i (c), wówczas kontrola ta powinna być prowadzona przez urzędników państwowych należących do tej samej społeczności, do której należą kontrolowane instytucje, zakłady lub władze lokalne.

Artykuł 90

1. Izba Komunalna posiada uprawnienia zapewniające stosowanie jej ustaw i uchwał.
2. Izba Komunalna nie posiada uprawnień do określenia w swoich ustawach i uchwałach kar pozbawienia wolności lub zatrzymania za ich naruszenie lub nieprzestrzeganie dyrektyw wydanych przez Izbę Komunalną w wykonaniu uprawnień przekazanych jej przez Konstytucję.
3. Izba Komunalna nie posiada uprawnień do stosowania środków przymusu w celu zapewnienia poszanowania prawa komunalnego, decyzji i wyroków sądów orzekających w sprawach cywilnych dotyczących statusu osobowego i spraw religii, należących do jej kompetencji.
4. W przypadku gdy użycie środków przymusu jest konieczne do zapewnienia poszanowania ustaw i uchwał Izby Komunalnej lub dla innych działań związanych z wykonywaniem uprawnień, kontroli lub nadzoru przez Izbę Komunalną, takie środki przymusu są stosowane, na wniosek Izby Komunalnej lub w jej imieniu, przez władze publiczne Republiki, które mają wyłączne kompetencje do ich stosowania.
5. Wykonanie orzeczeń lub decyzji sądu, wydanych w związku z jakąkolwiek sprawą należącą do wyłącznej kompetencji Izby Komunalnej, należy do władz publicznych Republiki.

Artykuł 91

1. Każda Izba Komunalna sporządza i uchwała każdego roku budżet jej dochodów i wydatków na następny rok finansowy.
2. Budżet ten jest głosowany przez Izbę Komunalną nie później niż w dniu, gdy zgodnie z prawem komunalnym rozpoczyna się komunalny rok finansowy.

Artykuł 92

Liczba członków każdej z Izb Komunalnych jest ustalana przez prawo komunalne uchwalane większością dwóch trzecich ogólnej liczby członków danej Izby Komunalnej.

Artykuł 93

Wyboru członków obu Izb Komunalnych dokonuje się w głosowaniu powszechnym, bezpośrednim i tajnym.

Artykuł 94

1. Z zastrzeżeniem ust. 2, każdy obywatel Republiki, który ukończył dwadzieścia jeden lat i spełnia wymagania jakie mogą być określone przez komunalne prawo wyborcze odnośnie miejsca zamieszkania, ma prawo do wpisania się na odpowiednią komunalną listę wyborczą.
Członkowie greckiej społeczności wpisują się tylko na grecką komunalną listę wyborczą, a członkowie tureckiej społeczności wpisują się tylko na turecką komunalną listę wyborczą.
2. Nikt nie ma prawa wpisać się na komunalną listę wyborczą, jeżeli nie spełnia wymagań komunalnego prawa wyborczego do zapisania się na listę.

Artykuł 95

Każdy ma prawo zgłosić swoją kandydaturę do wyborów na członka Izby Komunalnej, jeżeli w okresie wyborów:

- (a) jest obywatelem Republiki i jest wpisany na odpowiedniej komunalnej liście wyborczej,
- (b) ukończył dwadzieścia pięć lat,
- (c) nie był skazany w momencie wejścia w życie Konstytucji lub po tej dacie za przestępstwo o charakterze haniebnym lub niemoralnym ani nie jest objęty żadnym zakazem orzeczoną przez właściwy sąd za przestępstwo wyborcze,

- (d) nie cierpi na chorobę umysłową uniemożliwiającą mu sprawowanie obowiązków członka Izby Komunalnej.

Artykuł 96

1. Kadencja Izby Komunalnej trwa pięć lat, począwszy od daty, którą określa odpowiednie prawo komunalne.
2. Ustępująca Izba Komunalna kontynuuje swoje prace do chwili rozpoczęcia kadencji nowej Izby Komunalnej, zgodnie z ust. 1.

Artykuł 97

1. Powszechne wybory komunalne do Izb Komunalnych przeprowadzane są na co najmniej trzydzieści dni przed zakończeniem kadencji ustępującej Izby.
2. Ilekroć mandat członka w którejś z Izb Komunalnych nie jest obsadzony, przeprowadza się w terminie czterdziestu pięciu dni, od dnia w którym mandat wygasł, wybory uzupełniające.
3. Jeżeli wybory określone w ust. 1 i 2 nie mogą być przeprowadzone w terminie przewidzianym przez Konstytucję ze względu na wyjątkowe i nieprzewidziane okoliczności, takie jak trzęsienie ziemi, powódzie, powszechna epidemia lub podobne okoliczności, wybory przeprowadza się w odpowiednim dniu następnego tygodnia.

Artykuł 98

1. Izba Komunalna może podjąć uchwałę o samorozwiązaniu bezwzględną większością głosów.
2. Uchwała taka, pomimo postanowień art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1, określa datę przeprowadzenia powszechnych wyborów komunalnych do odpowiedniej Izby Komunalnej, jakie powinny się odbyć w nie wcześniej niż trzydzieści i nie później niż czterdzieści dni od daty podjęcia uchwały o samorozwiązaniu, oraz datę pierwszego posiedzenia nowo wybranej Izby Komunalnej, które nie może się odbyć później niż piętnaście dni od dnia przeprowadzenia wyborów powszechnych i do tego dnia ustępująca Izba Komunalna pełni swoje funkcje.
3. Pomimo przepisów ust. 1 art. 96, kadencja Izby Komunalnej wybranej po samorozwiązaniu, trwa do momentu upływu kadencji rozwiązanej Izby Komunalnej. Jeżeli samorozwiązanie następuje w ciągu ostatniego roku pięcioletniej kadencji Izby

Komunalnej, powszechne wybory komunalne odbywają się na okres pozostały do upływu kadencji rozwiązanej Izby oraz na następną pięcioletnią kadencję Izby Komunalnej.

Artykuł 99

Izba Komunalna, pełniąca obowiązki do czasu rozpoczęcia kadencji przez nowo wybraną Izbę Komunalną, nie ma prawa do uchwalania ustaw ani do podejmowania uchwał w żadnych sprawach, z wyjątkiem nagłych, wyjątkowych i nieprzewidzianych przypadków, jakie muszą być wyraźnie wymienione we właściwych ustawach i aktach wykonawczych.

Artykuł 100

Każdy członek Izby Komunalnej przed objęciem swoich obowiązków składa na jej otwartym posiedzeniu następujące oświadczenie: „Uroczycie przyrzekam wierność i poszanowanie Konstytucji i ustaw przyjętych na jej podstawie oraz zachowanie niepodległości i integralności terytorialnej Republiki Cypru”.

Artykuł 101

1. Obowiązków członka Izby Komunalnej nie można łączyć ze stanowiskiem ministra, deputowanego, członka rady miejskiej, włączając stanowisko burmistrza, członka sił zbrojnych lub sił bezpieczeństwa Republiki lub z innym urzędem publicznym lub komunalnym, a w przypadku członków tureckiej Izby Komunalnej, z funkcjami urzędnika religijnego.
2. Dla celów niniejszego artykułu, termin „urząd publiczny” obejmuje każdy urząd w służbie publicznej Republiki lub Izby Komunalnej, za jaki pobiera się wynagrodzenie kontrolowane albo przez Republikę, albo przez Izbę Komunalną i obejmuje zatrudnienie w jednostkach osób prawnych prawa publicznego lub instytucjach użyteczności publicznej.

Artykuł 102

Izby Komunalne, zgodnie ze swoimi regulaminami, określają zasady odnoszące się do spraw proceduralnych, włączając odbywanie posiedzeń zwyczajnych i nadzwyczajnych, daty i okres trwania takich posiedzeń, sposób głosowania i prowadzenia prac.

Artykuł 103

1. Posiedzenia Izb Komunalnych są jawne i protokoły z ich posiedzeń są publikowane.
2. Izba Komunalna może, jeśli uzna to za konieczne, zebrać się na posiedzeniu tajnym na podstawie uchwały podjętej większością dwóch trzecich głosów ogólnej liczby jej członków.

Artykuł 104

1. Ustawy lub uchwały przyjęte przez grecką lub turecką Izbę Komunalną są publikowane w Dzienniku Urzędowym Republiki niezwłocznie po ich podpisaniu przez, odpowiednio, Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki w ciągu piętnastu dni od ich otrzymania.
2. Ustawy komunalne wchodzi w życie z chwilą opublikowania w Dzienniku Urzędowym Republiki, chyba że ustawa przewiduje inny termin.

Artykuł 105

1. Prezydent Republiki w odniesieniu do greckiej Izby Komunalnej i Wiceprezydent Republiki w odniesieniu do tureckiej Izby Komunalnej może w ciągu piętnastu dni od chwili otrzymania zwrócić Izbie jej ustawę lub uchwałę do ponownego rozpatrzenia.
2. Jeżeli zainteresowana Izba Komunalna podtrzyma swoje stanowisko w sprawie zwróconej ustawy lub uchwały, Prezydent lub Wiceprezydent Republiki, w zależności od przypadku, podpiszą i opublikują taką ustawę lub uchwałę zgodnie z przepisami art. 104.

Artykuł 106

1. Członkowie Izb Komunalnych nie mogą być pociągani do odpowiedzialności cywilnej lub karnej z powodu wyrażonej opinii lub stanowiska zajętego w głosowaniu w Izbie Komunalnej.
2. Członek Izby Komunalnej nie może być ścigany, aresztowany lub uwięziony bez zezwolenia Sądu Najwyższego tak długo jak długo jest członkiem Izby Komunalnej. Takie zezwolenie nie jest wymagane w przypadku przestępstwa zagrożonego karą śmierci lub pozbawienia wolności na co najmniej pięć lat, jeśli przestępca został złapany na gorącym uczynku.

W takim przypadku Sąd Najwyższy, powiadomiony przez właściwe władze, decyduje o udzieleniu bądź nieudzieleniu pozwolenia na kontynuowanie ścigania lub zatrzymania, tak długo jak pozostaje on członkiem Izby Komunalnej.

3. Jeżeli Sąd Najwyższy odmówi udzielenia pozwolenia na ściganie członka Izby Komunalnej, okres w jakim nie może on być w związku z tym ścigany nie jest zaliczany do okresu przedawnienia tego przestępstwa.
4. Jeżeli Sąd Najwyższy odmówi udzielenia pozwolenia na wykonanie wyroku pozbawienia wolności orzeczonej wobec członka Izby Komunalnej przez właściwy sąd, wykonanie takiego wyroku ulega zawieszeniu do czasu, gdy przestanie być członkiem Izby Komunalnej.

Artykuł 107

Mandat członka Izby Komunalnej wygasa:

- (a) w razie jego śmierci,
- (b) w razie jego pisemnej rezygnacji,
- (c) w razie zaistnienia któregokolwiek z przypadków wymienionych w pkt (c) i (d) art. 95 lub jeśli przestaje być obywatelem Republiki albo utraci kwalifikacje niezbędne do wpisania jako wyborcy na odpowiedniej komunalnej liście wyborczej, lub
- (d) w razie objęcia jednego z urzędów wymienionych w art. 101.

Artykuł 108

1. Społeczności grecka i turecka mają prawo otrzymywać, odpowiednio, od rządu greckiego albo rządu tureckiego dotacje dla instytucji edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i charytatywnych należących do społeczności greckiej albo tureckiej.
2. W sytuacji gdy grecka lub turecka społeczność uzna, iż nie posiada wystarczającej liczby nauczycieli, profesorów lub duchownych do funkcjonowania ich instytucji, wówczas dana społeczność ma prawo do pozyskania i zatrudnienia takiego personelu, w zakresie absolutnie niezbędnym do zaspokojenia jej potrzeby, jaki może być zapewniony przez, odpowiednio, rząd grecki lub turecki.

Artykuł 109

Każda grupa religijna, która zgodnie z art. 2 ust. 3 wybrała przynależność do jednej ze społeczności, ma prawo być reprezentowana przez wybranego członka lub członków tej grupy w Izbie Komunalnej tej społeczności.

Artykuł 110

1. Autokefaliczny Grecki Kościół Prawosławny na Cyprze posiada wyłączne prawo regulowania oraz zarządzania swoimi sprawami wewnętrznymi i majątkiem, zgodnie ze Świętymi Kanonami i jego aktualnie obowiązującą Kartą, a grecka Izba Komunalna nie może działać niezgodnie z tym prawem.
2. Instytucja Vakf oraz zasady i prawa odnoszące się do Vakf są uznawane przez niniejszą Konstytucję. Wszystkie kwestie odnoszące się do Vakf lub w jakikolwiek sposób dotyczące instytucji lub podstaw Vakf, albo vakfów lub własności należącej do Vakf, łącznie z własnością należącą do meczetów i innych muzułmańskich instytucji religijnych, są uregulowane przez i na podstawie Praw i Zasad Vakf oraz ustaw i regulacji przyjętych przez turecką Izbę Komunalną. Żaden akt ustawodawczy, wykonawczy lub jakikolwiek inny nie może naruszać, odrzucać lub ingerować w Prawa i Zasady Vakf lub ustawy i regulacje tureckiej Izby Komunalnej.
3. Każde prawo, odnoszące się do kwestii religii, posiadane zgodnie z prawem Kolonii Cypru pozostającym w mocy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie niniejszej Konstytucji przez kościół grupy religijnej, do której mają zastosowanie przepisy art. 2 ust. 3, będzie nadal należeć do takiego Kościoła w momencie i po wejściu w życie niniejszej Konstytucji.

Artykuł 111

1. Z zastrzeżeniem przepisów Konstytucji, wszelkie kwestie odnoszące się do narzeczeństwa, małżeństwa, rozwodów, unieważnienia małżeństwa, prawnej separacji, przywrócenia praw małżeńskich lub do spraw rodzinnych, z wyłączeniem uznania na mocy decyzji sądu lub adopcji członków Autokefalicznego Kościoła Greckiego lub członków grup religijnych, do których mają zastosowanie przepisy art. 2 ust. 3, w momencie i po dniu

wejścia w życie niniejszej Konstytucji, pozostaną pod rządami praw Autokefalicznego Kościoła Greckiego i kościołów takich grup religijnych i będą uznawane przez trybunały kościelne, i żadna Izba Komunalna nie może działać niezgodnie z przepisami takiego prawa.

2. Nic, o czym mowa w ust. 1 nie może wyłączyć stosowania przepisów art. 90 ust. 5.

NIEZALEŻNI URZĘDNICY
REPUBLIKI

Część VI

NIEZALEŻNI URZĘDNICY REPUBLICY

Rozdział I

PROKURATOR GENERALNY REPUBLICY I ZASTĘPCA PROKURATORA GENERALNEGO REPUBLICY

Artykuł 112

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki powołują wspólnie dwie osoby spełniające wymogi powołania na sędziów Sądu Najwyższego, jedną jako Prokuratora Generalnego Republiki, a drugą jako Zastępcę Prokuratora Generalnego Republiki, z zastrzeżeniem, że nie będą one należeć do tej samej społeczności.
2. Prokurator Generalny Republiki jest przewodniczącym Biura Prawnego Republiki, a Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki wiceprzewodniczącym. Biuro Prawne Republiki jest niezależnym urzędem i nie podlega żadnemu ministerstwu.
3. Prokurator Generalny i Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki mają prawo występowania przed wszelkimi sądami oraz mają prawo pierwszeństwa przed wszystkimi osobami występującymi w sądzie, z zastrzeżeniem, że Prokurator Generalny Republiki ma pierwszeństwo przed Zastępcą Prokuratora Generalnego Republiki.
4. Prokurator Generalny i Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki są stałymi członkami służby prawnej Republiki i sprawują urząd na tych samych zasadach i warunkach co sędziowie Sądu Najwyższego, z wyjątkiem Prezesa tego Sądu, i nie mogą być zwolnieni z urzędu, chyba że na takich samych warunkach i w taki sam sposób jak sędziowie Sądu Najwyższego.
5. W każdej kwestii dotyczącej osób należących do społeczności Prokuratora Generalnego Republiki lub do społeczności

Zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki będą się oni konsultować ze sobą przed podjęciem przez Prokuratora Generalnego Republiki decyzji; z zastrzeżeniem, że przy wnoszeniu oskarżenia przed sądami posiadającymi uprawnienia w sprawach karnych i składających się z sędziów należących do jednej społeczności, Prokurator Generalny Republiki lub Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki należący do tej społeczności będzie faktycznie odpowiedzialny za oskarżenie.

Artykuł 113

1. Prokurator Generalny Republiki, z pomocą Zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, jest doradcą prawnym Republiki, Prezydenta Republiki, Wiceprezydenta Republiki, Rady Ministrów i ministrów, a także sprawuje inne funkcje i obowiązki określone lub nałożone na niego przez Konstytucję lub przez ustawę.
2. Prokurator Generalny Republiki jest uprawniony, kierując się swoją oceną i interesem publicznym, do wszczynania, prowadzenia, przejścia i kontynuowania lub wstrzymania jakiegokolwiek postępowania w sprawie o przestępstwo przeciwko każdej osobie w Republice. Uprawnienie to może być wykonywane przez Prokuratora Generalnego Republiki osobiście lub za pośrednictwem niższych rangą urzędników podlegających mu i działających na podstawie i zgodnie z jego poleceniami.

Artykuł 114

1. Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki wykonuje uprawnienia i obowiązki przynależne do jego urzędu oraz może – na podstawie dyspozycji Prokuratora Generalnego Republiki – wykonywać wszelkie uprawnienia, funkcje i obowiązki Prokuratora Generalnego Republiki wynikające z przepisów Konstytucji lub ustawy.
2. Zastępca Prokuratora Generalnego Republiki zastępuje Prokuratora Generalnego Republiki w wykonywaniu jego obowiązków w przypadku jego nieobecności lub przejściowej niezdolności do pełnienia urzędu.

Rozdział II

GŁÓWNY AUDYTOR I ZASTĘPCA GŁÓWNEGO AUDYTORA

Artykuł 115

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki powołują wspólnie dwie osoby o odpowiednich kwalifikacjach, jedną jako Głównego Audytora, a drugą jako Zastępcę Głównego Audytora, przestrzegając zasady, że Główny Audytor i Zastępca Głównego Audytora nie będą należeć do tej samej społeczności.
2. Główny Audytor jest przewodniczącym, a Zastępca Głównego Audytora wiceprzewodniczącym Urzędu Audytowego Republiki, który jest niezależnym urzędem i nie podlega żadnemu ministerstwu.
3. Główny Audytor i Zastępca Głównego Audytora są stałymi pracownikami państwowymi Republiki i nie mogą być odwołani ani zwolnieni ze swoich stanowisk, a jeżeli, to wyłącznie na takich samych warunkach i w taki sam sposób jak sędziowie Sądu Najwyższego.

Artykuł 116

1. Główny Audytor z pomocą Zastępcy Głównego Audytora kontroluje w imieniu Republiki wszelkie wydatki i wpływy oraz kontroluje i bada wszystkie rachunki pieniężne lub inne aktywa zarządzane przez Republikę oraz zobowiązania podjęte przez Republikę lub w jej imieniu. W tym celu ma prawo dostępu do wszelkich związanych z tymi rachunkami ksiąg, archiwów i rejestrów oraz miejsc, w których takie aktywa są przechowywane.
2. Główny Audytor wraz z Zastępcą Głównego Audytora posiada wszelkie inne uprawnienia oraz wykonuje wszystkie inne funkcje lub obowiązki określone lub powierzone mu przez ustawę.
3. Uprawnienia, funkcje i obowiązki Głównego Audytora mogą być wykonywane przez niego osobiście lub za pośrednictwem niższych rangą urzędników podlegających mu i działających na podstawie i zgodnie z jego dyspozycjami.

4. Główny Audytor składa roczne sprawozdanie z wykonania swoich funkcji i obowiązków Prezydentowi i Wiceprezydentowi Republiki, którzy przedstawiają je Izbie Reprezentantów.

Artykuł 117

1. Zastępca Głównego Audytora posiada uprawnienia i wykonuje funkcje i obowiązki przynależne jego urzędowi oraz może – na podstawie dyspozycji Głównego Audytora – wykonywać wszelkie uprawnienia, funkcje i obowiązki nałożone na Głównego Audytora na mocy przepisów Konstytucji lub ustawy.
2. Zastępca Głównego Audytora zastępuje Głównego Audytora w wykonywaniu jego obowiązków w przypadku jego nieobecności lub przejściowej niezdolności do pełnienia urzędu.

Rozdział III PREZES I WICEPREZES BANKU EMISYJNEGO REPUBLIKI

Artykuł 118

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki powołują wspólnie dwie osoby o odpowiednich kwalifikacjach jako Prezesa oraz Wiceprezesa Banku Emisyjnego Republiki, przestrzegając zasady, że Prezes i Wiceprezes Banku Emisyjnego Republiki nie będą należeć do tej samej społeczności.
2. Prezes Banku Emisyjnego Republiki zarządza Bankiem Emisyjnym Republiki, a Wiceprezes jest jego zastępcą. Bank Emisyjny nie podlega żadnemu ministerstwu.
3. Prezes oraz Wiceprezes Banku Emisyjnego Republiki¹⁰ są powoływani na warunkach określonych w dokumentach ich powołania.
4. Rada ustanowiona na mocy art. 153 ust. 8 odwołuje Prezesa i Wiceprezesa Emisyjnego Banku Republiki na zasadach i warunkach ustawy regulującej działanie Emisyjnego Banku Republiki¹¹.

¹⁰ Czwarta poprawka Nr 104 (I) z 2002 r.

¹¹ Czwarta poprawka Nr 104 (I) z 2002 r.

5. *Uchylony*¹²
6. Jakakolwiek sprawa dyscyplinarna związana ze sprawowaniem funkcji przez Prezesa oraz Wiceprezesa Banku Emisyjnego Republiki podlega kompetencjom rady utworzonej zgodnie z art. 153 ust. 8.

Artykuł 119

1. Prezes Banku Emisyjnego Republiki z pomocą Wiceprezesa stosuje prawo dewizowe Republiki, zarządza Bankiem Emisyjnym Republiki oraz korzysta z wszelkich uprawnień i wykonuje wszystkie inne funkcje i obowiązki należące do kompetencji Banku Emisyjnego Republiki.
2. Prezes Banku Emisyjnego Republiki z pomocą Wiceprezesa, korzysta ze wszelkich uprawnień oraz wykonuje wszystkie inne funkcje powierzone mu ustawą.
3. Uprawnienia, funkcje i obowiązki Prezesa Banku Emisyjnego Republiki są sprawowane przez niego osobiście lub za pośrednictwem podległych mu urzędników działających na podstawie i zgodnie z jego instrukcjami.
4. *Uchylony*¹³
5. Prezes Banku Emisyjnego Republiki przedstawia sześciomiesięczne raporty odnośnie sytuacji walutowej, kapitałów i papierów wartościowych Republiki Prezydentowi i Wiceprezydentowi Republiki, którzy przedkładają je Izbie Reprezentantów.

Artykuł 120

1. Wiceprezes Banku Emisyjnego Republiki posiada uprawnienia oraz sprawuje funkcje i obowiązki, jakie należą do jego urzędu oraz może, na podstawie dyspozycji Prezesa Banku Emisyjnego, korzystać z wszelkich uprawnień i wykonywać wszystkie funkcje i obowiązki nałożone na Prezesa Banku Emisyjnego na mocy przepisów Konstytucji lub ustawy.
2. Wiceprezes zastępuje Prezesa Banku Emisyjnego Republiki w wykonywaniu obowiązków w przypadku jego nieobecności lub przejściowej niezdolności do pełnienia urzędu.

¹² Czwarta poprawka Nr 104 (I) z 2002 r.

¹³ Czwarta poprawka Nr 104 (I) z 2002 r.

Artykuł 121

Niczego co zawarto w niniejszym Rozdziale nie można uważać za stanowiące przeszkodę w przekształceniu Banku Emisyjnego Republiki w Bank Centralny.

W takim przypadku, zgodnie z przepisami niniejszego Rozdziału, Prezes i Wiceprezes Banku Emisyjnego Republiki staną się odpowiednio Prezesem i Wiceprezesem Banku Centralnego Republiki.

SŁUŻBA PAŃSTWOWA

SŁUŻBA PAŃSTWOWA

Część VII

SŁUŻBA PAŃSTWOWA

Rozdział I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 122

Dla celów niniejszego Rozdziału, chyba że z kontekstu wynika inaczej:

„urząd publiczny” oznacza stanowisko w służbie państwowej,
„urzędnik państwowy” oznacza osobę piastującą urząd publiczny na stałe, czasowo lub w zastępstwie,

„służba państwowa” oznacza każdą służbę podlegającą Republice, z wyjątkiem służby wojskowej lub służby w siłach bezpieczeństwa Republiki, i obejmuje służbę w Cypryjskiej Korporacji Nadawczej, Cypryjskim Krajowym Urzędzie Telekomunikacji, Cypryjskim Urzędzie do Spraw Elektryczności i w jakiegokolwiek innej jednostce osoby prawnej prawa publicznego lub jednostce nieposiadającej osobowości prawnej utworzonej w interesie publicznym przez ustawę, której środki pochodzą od państwa lub są gwarantowane przez państwo lub, jeśli przedsięwzięcie jest prowadzone wyłącznie przez taką instytucję, jest zarządzane pod kontrolą Republiki. Wymienione wyżej określenie nie obejmuje jednak służby w instytucji, gdzie mianowanie lub obsadzanie jest na mocy Konstytucji wykonywane wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, ani też służby robotników, chyba że są oni regularnie zatrudniani w stałych zakładach Republiki lub wyżej wymienionych instytucjach.

Artykuł 123

1. Służba państwowa składa się w siedemdziesięciu procentach z Greków i w trzydziestu procentach z Turków.
2. Taki podział procentowy ma zastosowanie, jeśli jest to możliwe w praktyce, na wszystkich szczeblach hierarchii w służbie państwowej.

3. W regionach lub miejscowościach, w których jedna z dwóch społeczności stanowi większość zbliżoną do stu procent urzędnicy państwowi, mianowani lub którym powierzono obowiązki w takich regionach lub miejscowościach, powinni też należeć do tej społeczności.

Artykuł 124

1. Zostaje powołana Komisja Służby Państwowej składająca się z przewodniczącego oraz dziewięciu członków mianowanych wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.
2. Siedmiu członków Komisji stanowią Grecy i trzech członków stanowią Turcy.
3. Każdy członek Komisji zostaje powołany na okres sześciu lat, może jednak w każdej chwili złożyć własnoręcznie napisaną rezygnację skierowaną do Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.
4. Uposażenie i inne warunki służby członka Komisji zostaną określone ustawą i nie mogą zostać zmienione na niekorzyść członka po jego powołaniu.
5. Członkowie Komisji nie mogą zostać zwolnieni, a jeżeli będą, to wyłącznie na warunkach i w taki sam sposób jak sędziowie Sądu Najwyższego.
6. (1) Nikt nie może zostać powołany na członka Komisji, jeżeli nie jest obywatelem Republiki, nie jest nienagannego charakteru i nie spełnia warunków wyboru na członka Izby Reprezentantów.
(2) Nikt nie może zostać powołany lub zostać członkiem Komisji, jeżeli w okresie ostatnich dwunastu miesięcy – w odniesieniu do Przewodniczącego, lub – sześciu miesięcy w odniesieniu do innych członków, był:
 - (a) ministrem,
 - (b) deputowanym lub członkiem jednej z Izb Komunalnych,
 - (c) pracownikiem państwowym lub członkiem sił zbrojnych,
 - (d) urzędnikiem lub pracownikiem władz lokalnych, osobą prawnej lub urzędu utworzonego na mocy ustawy dla celów publicznych,
 - (e) członkiem związku zawodowego albo instytucji lub stowarzyszenia związanych ze związkiem zawodowym.

7. Jeżeli w jakimś okresie członkowi Komisji udzielono urlopu lub nie może wykonywać swoich obowiązków z powodu nieobecności w Republice lub z jakiegokolwiek innego powodu, Prezydent i Wiceprezydent Republiki mogą wspólnie powołać na jego miejsce inną osobę spełniającą warunki pełnienia takich funkcji w tym czasie.

Artykuł 125

1. Nie naruszając innych przepisów niniejszej Konstytucji w sprawach uregulowanych w niniejszym ustępie oraz z zastrzeżeniem przepisów ustawy, do obowiązków Komisji Służby Publicznej należy rozdzielanie stanowisk państwowych pomiędzy dwie społeczności oraz zatwierdzanie nominacji, zaliczanie do grupy pracowników stałych lub uprawnionych do emerytury, awansowanie, przenoszenie na emeryturę, nadzorowanie spraw dyscyplinarnych, włączając zwalnianie i usuwanie z urzędu urzędników państwowych.
2. Przewodniczący zwołuje Komisję na posiedzenia i przewodniczy jej obradom, mając na względzie, że:
 - (a) żadne posiedzenie nie może się odbyć, jeżeli uprzednio nie zostali o nim powiadomieni wszyscy członkowie Komisji,
 - (b) w przypadku równej ilości głosów przewodniczący nie ma prawa do drugiego lub decydującego głosu.
3. (1) Z zastrzeżeniem dalszych przepisów niniejszego ustępu, wszystkie uchwały Komisji podejmowane są bezwzględną większością głosów jej członków.
(2) Jeśli kwestia dotyczy mianowania lub awansowania w celu obsadzenia wakatu lub nowo utworzonego stanowiska, uchwała czy takie stanowisko powinno być przyznane, zgodnie z przepisami Konstytucji, Grekowi czy Turkowi podejmowana jest bezwzględną większością głosów włączając głosy przynajmniej dwóch tureckich członków Komisji.
Jeżeli podjęcie uchwały określoną powyżej większością nie jest możliwe, to kwestia ta jest przekazywana przez Komisję do Trybunału Konstytucyjnego. Decyzja Trybunału jest w takiej sprawie ostateczna i wiążąca dla Komisji.

- (3) Ilekroć uchwała dotyczy wyłącznie Turka jest ona podejmowana bezwzględną większością głosów, włączając głosy przynajmniej dwóch tureckich członków Komisji. Ilekroć uchwała dotyczy wyłącznie Greka jest ona podejmowana bezwzględną większością głosów, włączając głosy przynajmniej czterech greckich członków Komisji.
- (4) Ilekroć uchwała dotyczy wyboru Greka lub Turka w celu imianowania lub awansowania jest podejmowana, zgodnie z postanowieniami punktu (3) bezwzględną większością głosów, jednakże jednogłośnie propozycja pięciu greckich członków Komisji, jeśli chodzi o wybór Greka, lub jednogłośnie propozycja trzech tureckich członków Komisji, jeśli chodzi o wybór Turka, jest wiążąca dla Komisji.

Rozdział II

GŁÓWNY KSIĘGOWY I ZASTĘPCA GŁÓWNEGO KSIĘGOWEGO

Artykuł 126

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki powołują wspólnie dwie osoby o odpowiednich kwalifikacjach, jedną jako Głównego Księgowego, a drugą jako Zastępcę Głównego Księgowego, zgodnie z zasadą, że Główny Księgowy i Zastępca Głównego Księgowego nie będą należeć do tej samej społeczności.
2. Główny księgowy jest Sekretarzem Skarbu, a zastępca Głównego Księgowego jest zastępcą Sekretarza Skarbu.
3. Główny Księgowy oraz Zastępca Głównego Księgowego są stałymi członkami służby państwowej Republiki.
4. Odejście na emeryturę i nadzór dyscyplinarny, włącznie ze zwolnieniem i usunięciem ze służby Głównego Księgowego oraz Zastępcy Głównego Księgowego należy do kompetencji Komisji Służby Państwowej.

Artykuł 127

1. Główny Księgowy z pomocą Zastępcy Głównego Księgowego zarządza i nadzoruje wszelkie operacje księgowo związane

z finansami i innymi aktywami oraz zobowiązaniami zarządzanymi przez Republikę lub w jej imieniu i zgodnie z przepisami Konstytucji lub ustawy przyjmuje i dokonuje wypłat ze środków Republiki.

2. Główny Księgowy z pomocą Zastępcy Głównego Księgowego dysponuje innymi uprawnieniami oraz sprawuje inne funkcje i obowiązki określone lub nałożone na nich przez ustawę.
3. Uprawnienia, funkcje i obowiązki Głównego Księgowego mogą być wykonywane przez niego osobiście lub przez podległych mu urzędników działających na podstawie i zgodnie z jego dyspozycjami.

Artykuł 128

1. Zastępca Głównego Księgowego posiada uprawnienia i wykonuje takie obowiązki, jakie należą do jego urzędu oraz może, na podstawie dyspozycji Głównego Księgowego, posiadać wszelkie uprawnienia i wykonywać wszystkie funkcje i obowiązki nałożone na Głównego Księgowego na mocy przepisów Konstytucji lub ustawy.
2. Zastępca Głównego Księgowego zastępuje Głównego Księgowego w wykonywaniu obowiązków w przypadku jego nieobecności lub przejściowej niezdolności do pełnienia urzędu.

SILY ZBROJNE REPUBLIKI

Część VIII

SIŁY ZBROJNE REPUBLIKI

Artykuł 129

1. Armia Republiki liczy dwa tysiące ludzi, z których sześćdziesiąt procent stanowią Grecy i czterdzieści procent Turcy.
2. Obowiązkowa służba wojskowa może być wprowadzona tylko na podstawie wspólnej zgody Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.

Artykuł 130

1. Siły bezpieczeństwa Republiki składają się z policji i żandarmerii w sile dwóch tysięcy ludzi. Liczebność sił bezpieczeństwa może być zmniejszona lub powiększona za wspólną zgodą Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.
2. Siły bezpieczeństwa składają się w siedemdziesięciu procentach z Greków i w trzydziestu procentach z Turków z zastrzeżeniem, że w okresie początkowym i w celu niezwalniania tych Turków, którzy służyli w policji 11 lutego 1959 roku, wyjąwszy tych służących w policji pomocniczej, odsetek Turków może być utrzymany do maksimum czterdziestu procent i, w konsekwencji, odsetek Greków może być zmniejszony do sześćdziesięciu procent.

Artykuł 131

1. Dowódcy i zastępcy dowódców wojska, policji i żandarmerii Republiki są mianowani wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki,
2. Jednym z dowódców wojska, policji i żandarmerii jest Turek, a ilekroć dowódca wojska, policji i żandarmerii należy do jednej społeczności, jego zastępca powinien należeć do drugiej społeczności.

Artykuł 132

Siły stacjonujące w częściach terytorium Republiki, gdzie mieszkańcy w blisko stu procentach są członkami jednej społeczności, rekrutują się z tej społeczności.

TRYBUNAŁ
KONSTYTUCYJNY

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Artykuł 133

1. (1) Tworzy się Trybunał Konstytucyjny Republiki składający się z jednego Greka, jednego Turka i jednego sędziego neutralnego. Sędzia neutralny jest Przewodniczącym Trybunału.
(2) Prezes i pozostali sędziowie Trybunału Konstytucyjnego są mianowani wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki. W przypadku wakatu na miejscu sędziego Greka lub sędziego Turka, decydująca jest propozycja odpowiednio Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki w zależności od tego, z której Społeczności powinien pochodzić nowy sędzia, o ile Prezydent i Wiceprezydent Republiki nie uzgodnią nominacji w ciągu tygodnia od dnia złożenia propozycji.
2. Siedzibą Trybunału Konstytucyjnego jest stolica Republiki.
3. Sędzia neutralny nie może być obywatelem Republiki, Królestwa Grecji, Republiki Turcji, Zjednoczonego Królestwa i jej kolonii.
4. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego, Grek i Turek, powinni być obywatelami Republiki.
5. Prezes i pozostali sędziowie Trybunału Konstytucyjnego są powoływani spośród prawników o najwyższym poziomie zawodowym i moralnym.
6. (1) Prezes Trybunału jest powoływany na okres sześciu lat.
(2) Wynagrodzenie i inne warunki pracy Prezesa Trybunału są określone w dokumencie jego powołania.
(3) Warunki pracy Prezesa Trybunału, określone w dokumencie jego powołania, zgodnie z pkt (2) powinny zawierać:
 - (a) postanowienia dotyczące odejścia z urzędu, z tych samych powodów z jakich mogą odchodzić ze służby sędzia grecki i sędzia turecki, zgodnie z pkt (3) ust. 7 niniejszego artykułu, oraz
 - (b) postanowienia dotyczące zwolnienia z urzędu z tych samych powodów jak te, z jakich mogą być zwolnieni

sędziowie greccy i tureccy, zgodnie z pkt (4) ust. 7 niniejszego artykułu.

7. (1) Sędziowie Trybunału, Grek i Turek, są stałymi członkami wymiaru sprawiedliwości Republiki i pozostają na służbie do osiągnięcia sześćdziesiątego ósmego roku życia.
 - (2) Sędziowie Trybunału, Grek i Turek, mogą w każdej chwili złożyć własnoręcznie napisaną rezygnację do Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, nie tracąc prawa do emerytury, odprawy i innych dodatków uzyskanych z mocy przepisów prawa.
 - (3) Grecki sędzia Trybunału lub sędzia turecki muszą odejść ze służby z powodu umysłowej lub fizycznej niezdolności lub ułomności, jaka czyni ich niezdolnymi do wykonywania obowiązków na stałe lub czasowo, na okres, w jakim są niezdolni do kontynuowania swojej służby. Odchodzący w taki sposób sędzia ma prawo do wszelkich korzyści i należności przewidzianych aktami prawnymi obowiązującymi w chwili ich odejścia.
 - (4) Sędziowie Trybunału, Grek lub Turek, mogą być zwolnieni z urzędu za niestosowne zachowanie.
8. (1) Zostaje utworzona Rada składająca się z Prezesa Sądu Najwyższego jako przewodniczącego oraz z najwyższych rangą sędziów Sądu Najwyższego, Greka i Turka, jako członków.
 - (2) Rada ta posiada wyłączne prawo decydowania we wszelkich sprawach dotyczących:
 - (a) odejścia, zwolnienia lub zakończenia służby przez Prezesa Trybunału z jakiegokolwiek innego powodu, zgodnie z warunkami służby określonymi w dokumencie jego powołania,
 - (b) odejścia lub zwolnienia greckiego lub tureckiego sędziego Trybunału, z powodów przewidzianych w punktach (3) i (4) ust. 7 niniejszego artykułu.
 - (3) Przewidziany w punkcie (2) tryb postępowania przed Radą ma charakter postępowania sądowego i zainteresowany sędzia ma prawo być wysłuchany i przedstawić swoją sprawę przed Radą.

- (4) Uchwała Rady podjęta większością głosów jest wiążąca dla Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, którzy wspólnie podejmują odpowiednie kroki zgodnie z podjętą uchwałą.
9. W przypadku przejściowej nieobecności lub niezdolności Prezesa Trybunału, sędziego Greka lub sędziego Turka, Prezes Sądu Najwyższego lub starszy rangą spośród dwóch sędziów greckich, lub odpowiednio turecki sędzia tego Sądu zastępują ich w czasie takiej przejściowej nieobecności lub niezdolności.
 10. Żadna czynność nie może być skierowana przeciwko Prezesowi lub innemu sędziemu Trybunału z powodu ich działań lub wypowiedzi uczynionych podczas wykonywania obowiązków sędziowskich.
 11. Wynagrodzenie i inne warunki służby greckiego i tureckiego sędziów Trybunału określa ustawa.
 12. Wynagrodzenie i inne warunki sprawowania urzędu przez sędziego Trybunału nie mogą zostać zmienione na jego niekorzyść po jego powołaniu.

Artykuł 134

1. Posiedzenia Trybunału Konstytucyjnego są jawne we wszystkich postępowaniach. Trybunał może jednak prowadzić rozprawę tylko w obecności stron, jeżeli takie istnieją, i urzędników Trybunału, jeżeli uważa, że jest to w interesie niezakłóconego prowadzenia postępowania lub wymaga tego bezpieczeństwo Republiki albo moralność publiczna.
2. Jeżeli roszczenie *prima facie* wydaje się nieistotne, Trybunał może, po wysłuchaniu argumentów stron bądź ich pełnomocników, jednogłośnie je odrzucić bez publicznej rozprawy, gdy jest przekonany, że roszczenie takie jest rzeczywiście nieistotne.

Artykuł 135

Trybunał Konstytucyjny ustala swój regulamin, który określa procedurę postępowania Trybunału w wykonaniu nałożonych nań przez Konstytucję kompetencji, ustala formularze i wysokość opłat związanych z postępowaniem przed Trybunałem, oraz określa skład, uprawnienia i obowiązki swojego rejestru i jego urzędników.

Artykuł 136

Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną kompetencję do ostatecznego orzekania we wszelkich sprawach wymienionych w następnych artykułach.

Artykuł 137

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki, działający każdy z osobna lub wspólnie, mają prawo do odwołania się do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z przepisami niniejszego artykułu, gdy ustawa lub uchwała Izby Reprezentantów, albo inne akty wykonawcze wydane na ich podstawie, powodują dyskryminację jednej z dwóch społeczności.
2. Odwołanie przewidziane w ust. 1 powinno zostać złożone w terminie siedemdziesięciu pięciu dni od dnia ogłoszenia tej ustawy lub uchwały.
3. Informacja o złożeniu odwołania jest ogłaszana przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki w Dzienniku Urzędowym Republiki w ciągu dwudziestu czterech godzin od złożenia odwołania. Działanie odnośnej ustawy lub uchwały ulega zawieszeniu od dnia publikacji informacji o złożeniu odwołania w Dzienniku Urzędowym Republiki aż do chwili, gdy Trybunał Konstytucyjny zadecyduje w sprawie takiego odwołania.
4. Trybunał może utrzymać w mocy lub uchylić zaskarżoną ustawę, uchwałę lub akt wykonawczy w całości lub części, albo w całości lub w części zwrócić ją Izbie Reprezentantów do ponownego rozpatrzenia. Przyjmuje się, że w przypadku unieważnienia ustawy, decyzji lub przepisów wydanych na ich podstawie, takie unieważnienie skutkuje od dnia ogłoszenia decyzji Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z ust. 5 niniejszego artykułu, bez wpływu jednak na podjęte wcześniej decyzje, bądź sprawy będące w toku rozpatrywane na podstawie takiej ustawy, uchwały lub aktu wykonawczego, uchwały lub decyzji wydanych na ich podstawie.
5. Decyzja Trybunału jest niezwłocznie przekazywana Prezydentowi i Wiceprezydentowi Republiki oraz Przewodniczącemu i Wiceprzewodniczącemu Izby Reprezentantów i jest niezwłocznie ogłaszana przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki w Dzienniku Urzędowym Republiki.

Artykuł 138

1. W przypadku, gdy po przyjęciu budżetu przez Izbę Reprezentantów Prezydent i Wiceprezydent Republiki, działający każdy z osobna lub wspólnie, skorzystali z prawa zwrócenia budżetu Izbie Reprezentantów do ponownego rozpatrzenia z powodu, iż w jego lub ich opinii budżet był dyskryminujący, a Izba Reprezentantów go podtrzymała, Prezydent i Wiceprezydent Republiki mają prawo, każdy z osobna lub razem, w zależności od okoliczności, odwołać się z wyżej wymienionego powodu do Trybunału Konstytucyjnego.
2. Odwołanie takie powinno być uczynione w terminie określonym w Konstytucji dla ogłaszania ustaw i uchwał Izby Reprezentantów.
3. W przypadku takiego odwołania Trybunał może unieważnić lub zatwierdzić budżet w całości lub części, lub w całości lub części zwrócić go Izbie Reprezentantów.
4. Decyzja Trybunału jest niezwłocznie przekazywana Prezydentowi i Wiceprezydentowi Republiki oraz Przewodniczącemu i Wiceprzewodniczącemu Izby Reprezentantów i jest niezwłocznie ogłaszana przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki w Dzienniku Urzędowym Republiki.

Artykuł 139

1. Trybunał Konstytucyjny ostatecznie orzeka w sprawach dotyczących odwołań składanych w związku z jakąkolwiek kwestią odnoszącą się do konfliktów lub sporów kompetencyjnych pomiędzy Izbą Reprezentantów a Izbami Komunalnymi lub którąś z nich, a także pomiędzy jakimikolwiek organami lub władzami Republiki.

Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do konfliktów lub sporów między sądami lub władzami sądowymi Republiki, gdyż w takich sprawach decyzje podejmuje Sąd Najwyższy.

Dla celów niniejszego ustępu określenie „sądy lub władze sądowe Republiki” nie dotyczy Trybunału Konstytucyjnego.

2. Ilekroć pojawia się kwestia kompetencji Trybunału Konstytucyjnego w jakiejś sprawie, rozstrzyga ją Trybunał Konstytucyjny.
3. Odwołanie do Trybunału, zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, może być wniesione przez:

- (a) Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki,
 - (b) Izbę Reprezentantów, lub
 - (c) przez jedną lub obie Izby Komunalne, lub
 - (d) każdy inny organ Republiki i władzę w Republice, jeżeli są zaangażowane w taki konflikt lub spór.
4. Odwołanie powinno być wniesione w ciągu trzydziestu dni od momentu zakwestionowania uprawnienia lub kompetencji.
 5. W sprawie o odwołanie, Trybunał może postanowić, że ustawa, uchwała lub akt wykonawczy jakiego dotyczy odwołanie jest nieważny albo od chwili kiedy konflikt lub spór powstał, albo od początku i nie ma żadnych skutków prawnych, w całości lub w części, na tej podstawie, że taka ustawa, uchwała lub akt wykonawczy zostały uchwalone lub przyjęte bez uprawnienia lub kompetencji i w każdym przypadku Trybunał może udzielić wytycznych odnośnie do skutków tego co zostało zrobione lub co pozostało niezrobione na podstawie takiej ustawy, uchwały lub aktu.
 6. Każda decyzja Trybunału podjęta w związku z odwołaniem zostaje niezwłocznie podana do wiadomości wszystkim zainteresowanym stronom oraz Prezydentowi i Wiceprezydentowi Republiki, którzy są zobowiązani do jej niezwłocznego opublikowania w Dzienniku Urzędowym Republiki.
 7. W związku z odwołaniem wniesionym na podstawie niniejszego artykułu, Trybunał może zarządzić, że stosowanie ustawy, uchwały lub aktu, zależnie od przypadku, jaki jest przedmiotem odwołania, ulega zawieszeniu do czasu wydania przez Trybunał decyzji; takie zarządzenie jest niezwłocznie publikowane w Dzienniku Urzędowym Republiki.

Artykuł 140¹⁴

1. Prezydent i Wiceprezydent Republiki działając wspólnie mogą, w każdej chwili przed ogłoszeniem ustawy lub uchwały Izby Reprezentantów, zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego, żeby ten wypowiedział się czy taka ustawa lub uchwała, lub ich poszczególne przepisy nie są niezgodne czy sprzeczne z przepisami Konstytucji, z innego powodu niż to, że taka ustawa

¹⁴ Uzupełnienie ustępu 1 i 3 – piąta poprawka Nr 127 (I) z 2006 r.

lub uchwała dyskryminuje którąś z dwóch społeczności, lub są niezgodne bądź sprzeczne z prawem Wspólnot Europejskich lub Unii Europejskiej.

2. Trybunał Konstytucyjny bada każdą kwestię przedstawioną mu zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu i po wysłuchaniu argumentów przedstawionych w imieniu Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki oraz Izby Reprezentantów wydaje swoją opinię w sprawie i podaje ją do wiadomości Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki oraz Izby Reprezentantów.
3. W przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny jest zdania, że odnośna ustawa lub uchwała albo ich poszczególne przepisy są niezgodne lub sprzeczne z przepisami Konstytucji, lub prawem Wspólnot Europejskich, lub Unii Europejskiej, to taka ustawa lub uchwała, lub ich poszczególne przepisy nie podlegają ogłoszeniu przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.

Artykuł 141

1. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki może w każdej chwili przed ogłoszeniem ustawy narzucającej formalności, warunki lub ograniczenia prawa zagwarantowanego przez artykuł 25, zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego, żeby ten wypowiedział się czy takie formalności, warunki lub ograniczenia są w interesie publicznym i czy nie pozostają w sprzeczności z interesami jego społeczności.
2. Trybunał Konstytucyjny bada przedstawioną sprawę i po wysłuchaniu argumentów przedstawionych w imieniu Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki, zależnie od okoliczności, a także Izby Reprezentantów wydaje swoją opinię i podaje ją do wiadomości Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki oraz Izby Reprezentantów.
3. W przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny jest zdania, że odnośne formalności, warunki lub ograniczenia nie są w interesie publicznym lub, że są sprzeczne z interesem danej społeczności, taka ustawa, lub jej poszczególne przepisy przewidujące takie formalności, warunki lub ograniczenia, nie podlega ogłoszeniu przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.

Artykuł 142

1. Prezydent Republiki w odniesieniu do jakiegokolwiek ustawy lub uchwały greckiej Izby Komunalnej i Wiceprezydent Republiki w odniesieniu do jakiegokolwiek ustawy lub uchwały tureckiej Izby Komunalnej może, przed opublikowaniem tej ustawy lub uchwały, zasięgnąć opinii Trybunału czy taka ustawa, uchwała lub ich poszczególne przepisy nie są niezgodne lub sprzeczne z przepisami Konstytucji.
2. Trybunał Konstytucyjny bada każdą kwestię przedstawioną mu zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu i po wysłuchaniu argumentów przedstawionych w imieniu Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, w zależności od okoliczności, a także zainteresowanej Izby Komunalnej wydaje swoją opinię w sprawie i podaje ją do wiadomości Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, w zależności od okoliczności, oraz zainteresowanej Izby Komunalnej.
3. W przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny jest zdania, że odnośna ustawa lub uchwała albo ich poszczególne przepisy są niezgodne lub sprzeczne z przepisami Konstytucji, to taka ustawa lub uchwała, lub ich poszczególne przepisy nie podlegają opublikowaniu przez Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki, w zależności od okoliczności.

Artykuł 143

1. Prezydent lub Wiceprezydent Republiki lub deputowani stanowiący przynajmniej jedną piątą ogólnej liczby deputowanych nowo wybranej Izby Reprezentantów mają prawo odwołać się do Trybunału Konstytucyjnego, żeby ten orzekł czy istnieją naglące i szczególne, nieprzewidziane okoliczności, które uzasadniają uchwalanie ustaw i podejmowanie uchwał, zgodnie z przepisami artykułu 68, przez Izbę Reprezentantów, która kontynuuje prace do chwili rozpoczęcia kadencji przez nowo wybraną Izbę.
2. Takie odwołanie, jeśli wnosi je Prezydent lub Wiceprezydent Republiki powinno być złożone w terminie przewidzianym przez Konstytucję dla ogłaszania ustaw i uchwał Izby Reprezentantów, a jeśli wnoszą je deputowani, powinno być złożone w ciągu piętnastu dni od daty pierwszego posiedzenia nowej Izby.
3. Decyzja Trybunału jest niezwłocznie podawana do wiadomości Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki oraz Przewodniczącego

i Wiceprzewodniczącego Izby Reprezentantów i zostaje niezwłocznie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Republiki przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki.

Artykuł 144

1. Każda ze stron postępowania sądowego, włączając postępowanie apelacyjne, ma prawo, w każdym stadium postępowania, podnieść kwestię niekonstytucyjności ustawy lub uchwały, lub ich poszczególnych przepisów, istotnej dla sprawy, będącej przedmiotem postępowania przed sądem. Sąd, przed którym toczy się postępowanie przekazuje ją Trybunałowi Konstytucyjnemu do rozstrzygnięcia i wstrzymuje postępowanie do czasu rozstrzygnięcia takiej kwestii przez Trybunał Konstytucyjny.
2. Trybunał Konstytucyjny po wysłuchaniu stron bada i podejmuje decyzję w przedłożonej mu sprawie, a następnie przekazuje swoją decyzję sądowi, który sprawę przedłożył.
3. Decyzja Trybunału Konstytucyjnego podjęta na podstawie ust. 2 niniejszego artykułu jest wiążąca dla sądu, który mu sprawę przedłożył, i dla stron postępowania i w przypadku, gdy decyzja sądu przewiduje, że ustawa, uchwała lub ich poszczególne przepisy są niezgodne z Konstytucją, jej skutkiem jest, że taka ustawa, uchwała lub ich poszczególne przepisy nie mają zastosowania w danym postępowaniu.

Artykuł 145

Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną jurysdykcję do ostatecznego orzekania w sprawie protestów wyborczych wnoszonych zgodnie z przepisami prawa wyborczego w odniesieniu do wyborów Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki lub członków Izby Reprezentantów i Izb Komunalnych.

Artykuł 146

1. Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną jurysdykcję do ostatecznego orzekania w sprawie odwołań przekazanych mu w związku z zarzutem, że decyzja, działanie lub zaniechanie organu, władzy lub osoby wykonującej funkcje wykonawcze lub administracyjne pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji lub innego prawa, lub została podjęta z przekroczeniem

- lub naruszeniem kompetencji powierzonych takiemu organowi, władzy bądź osobie.
2. Odwołanie takie może złożyć każdy, kogo interes prawny, jako osoby bądź członka społeczności, doznał uszczerbku bezpośrednio na skutek takiej decyzji, działania lub zaniechania.
 3. Odwołanie składa się w terminie siedemdziesięciu pięciu dni od dnia, w którym decyzja lub akt zostały opublikowane, a w przypadku gdy nie zostały opublikowane lub w przypadku zaniechania, od dnia w którym doszły do wiadomości osoby odwołującej się.
 4. W sprawie odwołania, decyzja sądu może:
 - (a) zatwierdzić, w całości lub części, taką decyzję, akt lub zaniechanie albo
 - (b) uznać taką decyzję lub akt normatywny, w całości lub w części za nieważny i pozbawiony wszelkich skutków, lub
 - (c) uznać, że takie zaniechanie, w całości lub w części, nie powinno mieć miejsca i cokolwiek zostało zaniechane, powinno być wykonane.
 5. Każda decyzja podjęta zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu jest wiążąca dla wszystkich sądów i wszystkich organów lub władz w Republice i powinna być wprowadzana w życie i respektowana przez wszystkie zainteresowane organy, władze i osoby.
 6. Każda osoba pokrzywdzona przez decyzję lub akt, jakie zgodnie z ust. 4 zostały unieważnione lub przez zaniechanie co do którego uznano, że nie powinno być miejsca, ma prawo, jeżeli jego żądanie nie zostało zaspokojone zgodnie z jego oczekiwaniem przez odnośny organ, władze lub osobę, do wszczęcia postępowania sądowego w celu pokrycia szkód lub uzyskania innego zadośćuczynienia i do uzyskania sprawiedliwego odszkodowania określonego przez sąd lub uzyskania innego sprawiedliwego zadośćuczynienia, jakie sąd ma prawo przyznać.

Artykuł 147

Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną jurysdykcję do ostatecznego orzekania w sprawie wniosku Prokuratora Generalnego Republiki i Zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, zgodnie z przepisami ust. 3 art. 44, odnośnie do zaistnienia stałej lub czasowej niezdolności lub nieobecności, innej niż czasowa,

Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki jaka uniemożliwia mu skuteczne wykonywanie jego obowiązków, zgodnie z przepisami pkt (d) ust. 1 art. 44.

Artykuł 148

Z zastrzeżeniem przepisów ust. 3 art. 144, każda decyzja Trybunału Konstytucyjnego dotycząca jakiegokolwiek sprawy należącej do jego jurysdykcji lub kompetencji jest wiążąca dla wszystkich sądów, organów, władz i osób w Republice.

Artykuł 149

Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną jurysdykcję do:

- (a) decydowania w kwestii sprzeczności między dwoma tekstami Konstytucji, odwołując się do tekstu projektu Konstytucji podpisanego przez Mieszana Komisję Konstytucyjną w Nikozji dnia 6 kwietnia 1960, a także wykazu poprawek do tego tekstu podpisanego dnia 6 lipca 1960 przez przedstawicieli Królestwa Grecji, Republiki Turcji oraz greckiej i tureckiej społeczności cypryjskich, kierując się literą i duchem Umowy w Zurichu z dnia 11 lutego 1959 i Umowy w Londynie z dnia 19 lutego 1959,
- (b) interpretacji niniejszej Konstytucji, w przypadku niejasności, kierując się literą i duchem Umowy w Zurichu z dnia 11 lutego 1959 i Umowy w Londynie z dnia 19 lutego 1959.

Artykuł 150

Trybunał Konstytucyjny ma prawo do nakładania kar za obrazę Trybunału.

Artykuł 151

1. Niezależnie od powyższych przepisów zawartych w niniejszej części, Trybunał Konstytucyjny posiada wyłączną kompetencję do podejmowania ostatecznych decyzji w kwestiach przekazanych Trybunałowi przez Komisję Służby Publicznej zgodnie z ust. 3 pkt (2) artykułu 125.
2. Żaden z przepisów niniejszego artykułu nie stoi na przeszkodzie do odwołania się do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z artykułem 146, ze skargą dotyczącą jakiegokolwiek decyzji, działania lub zaniechania Komisji Służby Publicznej.

SĄD NAJWYŻSZY
I PODLEGŁE MU SĄDY

SĄD NAJWYŻSZY I PODLEGŁE MU SĄDY

Artykuł 152

1. Władza sądownicza, z wyjątkiem wykonywanej przez Trybunał Konstytucyjny zgodnie z Częścią IX oraz przez sądy przewidziane przez prawo komunalne, zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu, jest wykonywana przez Sąd Najwyższy oraz przez sądy niższej instancji, jakie mogą być utworzone przez ustawę, zgodnie z przepisami Konstytucji.
2. Władza sądownicza odnośnie do sporów cywilnych dotyczących statusu osobowego i spraw religii, które należą zgodnie z artykułem 87 do jurysdykcji Izb Komunalnych, jest wykonywana przez takie sądy, jakie są przewidziane przez prawo komunalne tworzone na podstawie przepisów Konstytucji.

Artykuł 153

1. (1) Utworzony zostaje Sąd Najwyższy składający się z dwóch sędziów Greków, jednego sędziego Turka i jednego sędziego neutralnego. Prezesem Sądu jest sędzia neutralny, który dysponuje dwoma głosami.
(2) Prezes i pozostali sędziowie Sądu Najwyższego są powoływani wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki. W przypadku wakatu na miejscu sędziego Greka lub sędziego Turka, decydująca jest propozycja odpowiednio Prezydenta lub Wiceprezydenta Republiki w zależności od tego, z której społeczności powinien pochodzić nowy sędzia, o ile Prezydent i Wiceprezydent Republiki nie uzgodnią nominacji w ciągu tygodnia od dnia złożenia propozycji.
2. Siedzibą Sądu Najwyższego jest stolica Republiki.
3. Neutralny sędzia nie może być obywatelem Republiki lub Królestwa Grecji lub Republiki Turcji czy też Zjednoczonego Królestwa i jej kolonii.
4. Sędziowie Sądu Najwyższego, Grecy i sędzia Turek powinni być obywatelami Republiki.

5. Prezes i pozostali sędziowie Sądu Najwyższego są powoływani spośród prawników o najwyższym poziomie zawodowym i moralnym.
6. (1) Prezes Sądu Najwyższego jest powoływany na okres sześciu lat.
 - (2) Wynagrodzenie i inne warunki pracy Prezesa Sądu Najwyższego są określone w dokumencie jego powołania.
 - (3) Warunki pracy Prezesa Sądu Najwyższego określone w dokumencie jego powołania powinny zawierać:
 - (a) postanowienia dotyczące odejścia z urzędu, z tych samych powodów z jakich mogą odchodzić ze służby sędziowie greccy i sędzia turecki, zgodnie z pkt (3) ust. 7 niniejszego artykułu, oraz
 - (b) postanowienia dotyczące zwolnienia z urzędu z tych samych powodów z jakich mogą być zwolnieni sędziowie greccy i sędzia turecki, zgodnie z pkt (4) ust. 7 niniejszego artykułu.
7. (1) Sędziowie Grecy i sędzia Turek Sądu Najwyższego są stałymi członkami wymiaru sprawiedliwości Republiki i pozostają na służbie do osiągnięcia sześćdziesiątego ósmego roku życia.
 - (2) Sędziowie Sądu Najwyższego, Grecy i sędzia Turek, mogą w każdej chwili złożyć własnoręcznie napisaną rezygnację do Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, nie tracąc prawa do emerytury, odprawy i innych dodatków uzyskanych z mocy przepisów prawa.
 - (3) Grecy sędziowie Sądu Najwyższego lub sędzia turecki muszą odejść ze służby z powodu umysłowej lub fizycznej niezdolności czy ułomności, jaka czyni ich niezdolnymi do wykonywania obowiązków na stałe lub czasowo, na okres, w jakim są niezdolni do kontynuowania swojej służby. Odchodzący w taki sposób sędzia ma prawo do wszelkich korzyści i należności przewidzianych przez prawo będące w mocy w czasie jego odejścia.
 - (4) Grecy sędziowie Sądu Najwyższego lub sędzia turecki mogą być zwolnieni z urzędu za niestosowne zachowanie.
8. (1) Zostaje utworzona Rada składająca się z Prezesa Trybunału Konstytucyjnego jako przewodniczącego oraz sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Greka i Turka, jako członków.

- (2) Rada ta posiada wyłączne prawo decydowania we wszelkich sprawach dotyczących:
 - (a) odejścia, zwolnienia lub zakończenia służby przez Prezesa Sądu Najwyższego z jakiegokolwiek innego powodu, zgodnie z warunkami służby określonymi w dokumencie jego powołania,
 - (b) odejścia lub zwolnienia greckich sędziów Sądu Najwyższego lub sędziego tureckiego, z powodów przewidzianych w pkt (3) i (4) ust. 7 niniejszego artykułu.
 - (3) Przewidziany w punkcie (2) tryb postępowania przed Radą ma charakter postępowania sądowego i zainteresowany sędzia ma prawo być wysłuchany i przedstawić swoją sprawę przed Radą.
 - (4) Uchwała Rady podjęta większością głosów jest wiążąca dla Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, którzy wspólnie działają zgodnie z podjętą uchwałą.
9. W przypadku przejściowej nieobecności lub niezdolności Prezesa Sądu Najwyższego, jednego z sędziów greckich lub sędziego tureckiego, Prezes Trybunału Konstytucyjnego, lub sędziowie Trybunału, odpowiednio Grek lub Turek, zastępują ich w czasie takiej przejściowej nieobecności lub niezdolności. Jednakże, gdy zastępstwo przez greckiego sędziego Trybunału lub tureckiego sędziego Trybunału jest niemożliwe lub utrudnione, zastępuje go najwyższy rangą sędzia będący w czynnej służbie, odpowiednio, Grek lub Turek.
10. Żadna czynność nie może być skierowana przeciwko Prezesowi lub innemu sędziemu Sądu Najwyższego z powodu ich działań lub wypowiedzi uczynionych podczas wykonywania obowiązków sędziowskich.
11. Wynagrodzenie i inne warunki sprawowania urzędu przez sędziów Sądu Najwyższego, Greków i Turka, określone są ustawą.
12. Wynagrodzenie i inne warunki sprawowania urzędu przez sędziego Sądu Najwyższego nie mogą zostać zmienione na jego niekorzyść po jego powołaniu.

Artykuł 154

Posiedzenia Sądu Najwyższego są jawne we wszystkich postępowaniach. Sąd może jednak prowadzić rozprawę tylko w obecności

stron, jeżeli takie istnieją, oraz urzędników sądu, jeżeli uważa, że jest to w interesie niezakłóconego prowadzenia postępowania lub wymaga tego bezpieczeństwo Republiki lub moralność publiczna.

Artykuł 155

1. Sąd Najwyższy jest najwyższym sądem apelacyjnym w Republice i posiada jurysdykcję do sądzenia i decydowania, zgodnie z przepisami Konstytucji i regulaminu Sądu przyjętego na jej podstawie, o odwołaniach od decyzji wszystkich innych sądów, z wyjątkiem Trybunału Konstytucyjnego.
2. Zgodnie z ust. 3 i 4 niniejszego artykułu, Sąd Najwyższy posiada jurysdykcję sądu pierwszej instancji i sądu rewizyjnego, jak przewiduje Konstytucja lub jak może przewidywać ustawa. W przypadku, gdy Sądowi Najwyższemu powierzono jurysdykcję sądu pierwszej instancji, to taka jurysdykcja, z zastrzeżeniem artykułu 159, jest wykonywana przez sędziego lub sędziów Sądu Najwyższego wyznaczonych przez Sąd Najwyższy. Przewiduje się dalej, że od ich decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.
3. Sąd Najwyższy, z wyłączeniem każdego innego sądu, określa skład sądu, który sędzi sprawę cywilną, w jakiej powód i pozwany należą do różnych społeczności, oraz sądu, który sędzi sprawę karną, w jakiej oskarżony i osoba poszkodowana należą do różnych społeczności. Sąd ten składa się z sędziów należących do obu, greckiej i tureckiej, społeczności.
4. Sąd Najwyższy ma wyłączną jurysdykcję do wydawania nakazów o charakterze *habeas corpus*¹⁵, *mandamus*¹⁶, zakazów, *quo warranto*¹⁷ i *certiorari*¹⁸.

¹⁵ Nakaz *habeas corpus* ma na celu kontrolowanie legalności zatrzymania danej osoby. W zasadzie rozstrzygnięcie przez sąd wniosku o uwolnienie obywatela aresztowanego bez zezwolenia sądu.

¹⁶ *Mandamus* ma charakter rozkazu i pozwala na wydanie sądowi niższej instancji lub organowi publicznemu rozkazu wykonania obowiązku nałożonego przez prawo (poza sferą aktów administracyjnych). Przykładowo, nakaz sądu wyższego wydany sądowi niższemu.

¹⁷ *Quo warranto* zapewnia możliwość kontrolowania podstaw obejmowania władzy publicznej w celu wykluczenia oraz utrudnienia uzurpacji władzy.

¹⁸ Głównym celem nakazów *certiorari* jest zapewnienie, aby sądy niższej instancji funkcjonowały w granicach swojej jurysdykcji oraz zgodnie z podstawowymi zasadami wymiaru sprawiedliwości, np. nakaz sądu rewizyjnego przekazania mu akt sprawy.

Artykuł 156

Poniższe przestępstwa sążone są w pierwszej instancji przez sąd składający się z sędziów należących do obu społeczności, zgodnie z decyzją Sądu Najwyższego, pod przewodnictwem Prezesa Sądu Najwyższego:

- (a) zdrada stanu i inne przestępstwa przeciw bezpieczeństwu Republiki,
- (b) przestępstwa przeciw Konstytucji i porządkowi konstytucyjnemu.

W przypadku rozstrzyżania odwołania od wyroku takiego sądu, Sąd Najwyższy działa pod przewodnictwem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który zastępuje w tej roli Prezesa Sądu Najwyższego i posiada wszelkie należące do niego uprawnienia.

Artykuł 157

1. Z wyjątkiem, gdy Konstytucja przewiduje inaczej w odniesieniu do Trybunału Konstytucyjnego, Sąd Najwyższy stanowi Najwyższą Radę Sądownictwa, a jego Prezes dysponuje dwoma głosami.
2. Do wyłącznych uprawnień Najwyższej Rady Sądownictwa należy powoływanie, awansowanie, przenoszenie, zakończenie służby i zwolnienie z urzędu oraz sprawy dyscyplinarne urzędników sądowych.
3. Żaden urzędnik sądowy nie może odejść ze służby lub być zwolniony, jak tylko na takich samych warunkach i w taki sam sposób jak sędzia Sądu Najwyższego.

Artykuł 158

1. Tworzenie, jurysdykcję i kompetencje sądów cywilnych i karanych, innych niż sądy przewidziane przez prawo komunalne zgodnie z artykułem 160, określa, zgodnie z przepisami Konstytucji, ustawa.
2. Ustawa taka uregułuje tworzenie odpowiednich sądów w ilości wystarczającej do właściwego i terminowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz do zapewnienia, w granicach ich kompetencji, skutecznego stosowania przepisów Konstytucji gwarantujących podstawowe prawa i wolności.

3. Wynagrodzenie i inne warunki służby sędziów sądów przewidzianych w ust. 1 określa ustawa. Wynagrodzenie i inne warunki służby takiego sędziego nie mogą być zmienione na jego niekorzyść po jego powołaniu.

Artykuł 159

1. Sąd sprawujący jurysdykcję cywilną w sprawie, w której powód i pozwany należą do tej samej społeczności, składa się wyłącznie z sędziego lub sędziów należących do tej społeczności.
2. Sąd sprawujący jurysdykcję karną w sprawie, w jakiej oskarżony oraz poszkodowany należą do tej samej społeczności, lub gdy nie ma poszkodowanego, składa się z sędziego lub sędziów należących do tej społeczności.
3. Ilekroć w sprawie cywilnej powód i pozwany należą do różnych społeczności, sąd składa się z sędziów należących do obu społeczności, zgodnie z decyzją Sądu Najwyższego.
4. Ilekroć w sprawie karnej oskarżony oraz poszkodowany należą do różnych społeczności, sąd składa się z sędziów należących do obu społeczności, zgodnie z decyzją Sądu Najwyższego.
5. Śledztwo prowadzone przez koronera, jeżeli zmarły należał do społeczności greckiej jest prowadzone przez koronera greckiego, a jeśli zmarły należał do społeczności tureckiej przez koronera tureckiego. W przypadku, gdy jest więcej niż jeden zmarły i należą oni do różnych społeczności, śledztwo jest prowadzone przez koronera wyznaczonego przez Sąd Najwyższy.
6. Wykonanie decyzji lub nakazu sądu sprawującego jurysdykcję cywilną lub karną należy do greckich urzędników sądowych, jeśli sąd składał się z sędziego lub sędziów greckich i do tureckich urzędników sądowych, jeśli sąd składał się z sędziego lub sędziów tureckich.

W innych przypadkach wykonanie decyzji lub nakazu sądu należy do urzędników wyznaczonych przez sąd.

Artykuł 160

1. Prawo komunalne, uchwalone przez właściwą Izbę Komunalną zgodnie z przepisami Konstytucji, stanowi o tworzeniu, składzie i kompetencjach sądów zajmujących się sporami cywilnymi dotyczącymi statusu osobowego i kwestii religii, jakie

zgodnie z przepisami Konstytucji należą do kompetencji Izb Komunalnych.

2. Prawo takie określi zasady odwoływania się od wyroków takich sądów, skład sądów, które rozpatrują i decydują o apelacjach, a także jurysdykcję i uprawnienia sądów apelacyjnych. Prawo komunalne może postanowić, że sąd apelacyjny może się składać z sędziego lub sędziów Sądu Najwyższego, orzekających jednoosobowo lub wspólnie z innym sędzią lub sędziami pozostającymi w służbie wymiaru sprawiedliwości Republiki, w zależności od tego co stanowi prawo.
3. Każdy wspomniany wyżej sąd, sprawując swoją jurysdykcję, stosuje prawo przyjęte przez właściwą Izbę Komunalną. Nic, co przewiduje niniejszy ustęp, nie wyklucza możliwości stosowania prawa komunalnego przez sąd Republiki, w sprawie gdzie kwestie odnoszące się do statusu osobowego bądź kwestii religii są podnoszone marginesowo.

Artykuł 161

Zgodnie z przepisami ust. 3 art. 160, sądy Republiki mają prawo do stosowania również właściwego prawa komunalnego innego niż to odnoszące się do statusu osobowego i kwestii religii.

Artykuł 162

Sąd Najwyższy ma prawo do nakładania kar za jego obrazę oraz obrazę każdego innego sądu Republiki, włączając sądy utworzone z mocy prawa komunalnego zgodnie z artykułem 160 oraz ma prawo do osadzenia w więzieniu każdej osoby, która nie podporządkuje się wyrokowi lub decyzji sądu, aż do chwili gdy ta osoba to uczyni – w każdym przypadku na nieprzekraczalny okres dwunastu miesięcy.

Ustawa lub prawo komunalne, poza przepisami artykułu 90, w zależności od okoliczności, może przewidywać kary za obrazę sądu.

Artykuł 163

1. Sąd Najwyższy uchwała swój regulamin, który określa praktykę i procedurę Sądu Najwyższego i innych sądów utworzonych przez lub na podstawie Części X Konstytucji; nie dotyczy to sądu utworzonego z mocy artykułu 160.

2. Nie naruszając ogólnej zasady ust. 1, Sąd Najwyższy może uchwalić swój regulamin dla poniższych celów:
 - (a) regulacji posiedzeń tych sądów oraz wyboru sędziów w określonym celu,
 - (b) rozstrzygnięcia w trybie doraźnym czy odwołania lub inne postępowania przed Sądem Najwyższym lub przed innym sądem przed którym toczy się postępowanie, nie są bezzasadne, nie mają charakteru pieniactwa lub czy nie zostały wszczęte z zamiarem opóźnienia wymierzenia sprawiedliwości,
 - (c) określenia wymaganych w postępowaniu przed sądami formularzy i opłat oraz regulowania kosztów związanych z postępowaniem,
 - (d) określenia oraz uregulowania składu rejestrów sądowych oraz uprawnień i obowiązków urzędników sądowych,
 - (e) określenia terminów w jakich wymagania regulaminu sądu powinny być spełniane,
 - (f) określania trybu i procedury postępowania Najwyższej Rady Sądowniczej w wykonywaniu jej kompetencji związanych ze sprawami dyscyplinarnymi urzędników sądownictwa.
3. Regulamin Sądu przyjęty zgodnie z niniejszym artykułem, może określić liczbę sędziów Sądu Najwyższego, którzy będą rozpatrywać określone kwestie. Jednakże, przy sprawowaniu jurysdykcji nałożonej na Sąd Najwyższy przez Konstytucję, żadna kwestia nie może być rozstrzygnięta bez zachowania przepisów artykułu 159, a dla rozpoznania jakiegokolwiek odwołania, włączając odwołanie przewidziane w artykule 156, Sąd Najwyższy, zgodnie z ust. 2 artykułu 160, działa w pełnym składzie.

Artykuł 164

1. Każdy sąd apelacyjny utworzony zgodnie z ust. 2 artykułu 160 określa swój regulamin przewidujący tryb postępowania takiego sądu oraz tryb postępowania sądów, których decyzje są przed nimi rozpatrywane.
2. Nie naruszając ogólnej zasady ust. 1 sąd apelacyjny może określić swój regulamin i regulamin sądu, którego decyzje są przed nim rozpatrywane, dla poniższych celów:

- (a) regulacji posiedzeń tych sądów,
- (b) określenia wymaganych w postępowaniu przed sądami formularzy i opłat oraz regulowania kosztów związanych z postępowaniem,
- (c) określenia oraz uregulowania składu rejestrów sądowych oraz uprawnień i obowiązków urzędników takich sądów,
- (d) określenia terminów w jakich wymagania Regulaminu Sądu powinny być spełniane.

POSTANOWIENIA FINANSOWE

POSTANOWIENIA FINANSOWE

Artykuł 165

1. Każdy dochód i kwota w jakikolwiek sposób pobrana lub uzyskana przez Republikę, jest zgodnie z przepisami Konstytucji i ustawą, wpłacana na jeden rachunek określany jako Skonsolidowany Fundusz Republiki.
2. Każdy dochód i każda kwota pieniędzy w jakikolwiek sposób pobrana lub uzyskana przez Izbę Komunalną jest wpłacana, zgodnie z prawem komunalnym, na rachunek określany jako Skonsolidowany Fundusz tej Izby Komunalnej.
3. Każda wzmianka w Konstytucji odnosząca się do „Skonsolidowanego Funduszu” powinna być interpretowana jako odnosząca się do Skonsolidowanego Funduszu Republiki, określonego w ust. 1 niniejszego artykułu, chyba że określenie to jest użyte w innym kontekście.

Artykuł 166

1. Dodatkowo, oprócz subwencji, wynagrodzeń i innych kwot pieniężnych, których płatność ustalona jest przez jakikolwiek inny przepis Konstytucji lub ustawy, Skonsolidowany Fundusz obciążają:
 - (a) wszystkie emerytury i wszystkie dodatki, do których wypłaty jest zobowiązana Republika,
 - (b) wynagrodzenie Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki oraz pensje sędziów Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego i zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, Głównego Audytora i jego zastępcy, dyrektora Banku Emisyjnego Republiki oraz członków Komisji Służby Publicznej,
 - (c) wszelkie obciążenia pożyczkowe, do których spłaty zobowiązana jest Republika, oraz
 - (d) każda kwota pieniężna wypłacona w ramach egzekucji wyroku sądowego lub nakazu wydanego przeciwko Republice przez jakikolwiek sąd.

2. Dla potrzeb niniejszego artykułu określenie „obciążenia pożyczkowe” obejmuje odsetki, potrącenia na rzecz funduszu amortyzacyjnego, spłatę umorzenia długu oraz wszelkie koszty związane z zaciągnięciem pożyczek zagwarantowanych przez Skonsolidowany Fundusz, a także na obsługę i wykup długu związanego z zaciągnięciem pożyczki.

Artykuł 167

1. Minister Finansów, po otrzymaniu szacunków z każdego ministerstwa oraz z każdego niezależnego urzędu Republiki, spowoduje sporządzenie na każdy rok budżetowy pełnego budżetu Republiki na ten rok, który po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów zostaje przedłożony Izbie Reprezentantów.
2. Projekty wydatków w budżecie dzielą się na:
 - (a) ogólne kwoty wymagane dla pokrycia wydatków, jakimi obciążany jest rachunek Skonsolidowanego Funduszu, oraz
 - (b) kwoty niezbędne do pokrycia, odpowiednio, innych wydatków.
3. Budżet odzwierciedla, tak daleko jak to możliwe, aktywa i pasywa Republiki na zakończenie poprzedniego roku budżetowego, sposób w jaki te aktywa są inwestowane lub trzymane, oraz szczegóły dotyczące zaległych zobowiązań.
4. Koszty, jakie są pokrywane ze Skonsolidowanego Funduszu, a które nie należą do jego stałego obciążenia, przedkładane są do zatwierdzenia Izbie Reprezentantów i jeżeli zostaną zatwierdzone przez Izbę Reprezentantów zostają włączone do budżetu tego roku budżetowego, którego dotyczą.
5. Jeżeli w którymkolwiek roku budżetowym zostanie stwierdzone, że środki zatwierdzone przez Izbę Reprezentantów na jakiś cel są niewystarczające lub, że zaistniała konieczność wydatkowania środków na cel, jaki nie był przewidziany, przedkłada się Izbie Reprezentantów do zatwierdzenia poprawki do budżetu wykazujące wymagane kwoty, a jeżeli zostaną one zatwierdzone przez Izbę Reprezentantów, zostają włączone do budżetu tego roku budżetowego, którego dotyczą.
6. Izba Reprezentantów może zatwierdzić lub odmówić zatwierdzenia jakiegokolwiek wydatku ujętego w poprawkach do

budżetu, nie może jednak zatwierdzić podwyższenia kosztów lub zmiany celu, na jaki jest przeznaczony.

Artykuł 168

1. Żaden wydatek nie może być dokonany ze Skonsolidowanego Funduszu lub innego rachunku państwowego, bez nakazu płatności podpisanego przez Ministra Finansów. Minister Finansów nie może jednak odmówić podpisania nakazu płatności wydatku przewidzianego w budżecie.
2. Zgodnie z przepisami ust. 3 żaden nakaz płatności nie może zostać podpisany, jeżeli odnośny wydatek nie został ujęty w budżecie tego roku budżetowego, którego ten nakaz dotyczy.
3. Jeżeli budżet nie został zatwierdzony przez Izbę Reprezentantów do dnia rozpoczęcia nowego roku budżetowego, którego dotyczy, Izba Reprezentantów może, zgodnie z przepisami Konstytucji, w drodze uchwały, udzielić upoważnienia na dokonanie wymaganych wydatków przez okres nieprzekraczający każdorazowo jednego miesiąca, a w każdym przypadku w sumie dwóch miesięcy, z rachunku Skonsolidowanego Funduszu lub innych środków publicznych, jeżeli uważa to za niezbędne do funkcjonowania uwzględnionej w budżecie służby publicznej do upływu tego okresu. Tak zatwierdzony wydatek na służbę publiczną nie może przekroczyć odpowiedniej części kwoty przypadającej na wspomniany wyżej okres, zatwierdzonej na taką służbę w budżecie poprzedniego roku budżetowego.

POSTANOWIENIA
RÓŻNE

POSTANOWIENIA RÓŻNE

Artykuł 169¹⁹

Zgodnie z przepisami artykułu 50 oraz ust. 3 artykułu 57:

- (1) umowy międzynarodowe z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi dotyczące spraw handlu, współpracy finansowej (włącznie z płatnościami i kredytami) oraz *modus vivendi*, są zawierane po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów,
- (2) inne umowy, konwencje lub porozumienia międzynarodowe są negocjowane i podpisywane na podstawie uchwały Rady Ministrów i wchodzi w życie, i są wiążące dla Republiki po ich zatwierdzeniu w drodze ustawy przez Izbę Reprezentantów, w rezultacie czego są zawarte,
- (3) umowy, konwencje i porozumienia zawarte zgodnie z poprzedzającymi przepisami niniejszego artykułu mają, od dnia ich opublikowania w Dzienniku Urzędowym Republiki, moc nadrzędną w stosunku do prawa krajowego, pod warunkiem że te umowy, konwencje i porozumienia są tak samo traktowane także przez drugą stronę.
- (4) Republika może wykorzystać wszelkie możliwości i uprawnienia władcze nadane jej na mocy postanowień Traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie oraz Traktatu o Unii Europejskiej, a także wszelkich zmieniających lub zastępujących je Traktatów ratyfikowanych przez Republikę.

Artykuł 170

1. Republika przyzna, w drodze porozumienia na odpowiednich warunkach, klauzulę największego uprzywilejowania Królestwu Grecji, Republice Turcji oraz Zjednoczonemu Królestwu Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii w odniesieniu do wszystkich porozumień, niezależnie od ich charakteru.
2. Przepisy ust. 1 niniejszego artykułu nie mają zastosowania do Traktatu o Utworzeniu Republiki Cypru zawartego między

¹⁹ Dodany ustęp 4 – piąta poprawka Nr 127 (I) z 2006 r.

Republiką, Królestwem Grecji, Republiką Turcji oraz Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii, w odniesieniu do baz oraz instalacji militarnych przyznanych Zjednoczonemu Królestwu.

Artykuł 171

1. W audycjach radiowych i telewizyjnych nadawane są programy dla obu społeczności, greckiej i tureckiej.
2. Czas trwania programów radiowych dla społeczności tureckiej nie będzie krótszy niż siedemdziesiąt pięć godzin tygodniowo, podzielonych na regularne dzienne audycje w każdym dniu tygodnia.

Jeżeli jednak ogólny czas trwania audycji zostanie zredukowany tak, że czas trwania programów dla społeczności greckiej będzie krótszy niż siedemdziesiąt pięć godzin tygodniowo, wówczas czas trwania programów dla społeczności tureckiej w danym tygodniu zmniejsza się o taką samą liczbę godzin o jaką zmniejszył się czas trwania programów dla społeczności greckiej.

Jeżeli przeciwnie, czas trwania programów dla społeczności greckiej zwiększy się do ponad stu czterdziestu godzin tygodniowo, wówczas czas trwania programów dla społeczności tureckiej zwiększy się odpowiednio o trzy godziny dla społeczności tureckiej za każde siedem godzin dla społeczności greckiej.

3. W telewizji, trzy dni z każdego dziesięciu kolejnych dni emisji będą przeznaczone na emisje programów dla społeczności tureckiej, a ogólny czas przeznaczony w tym okresie na programy dla społeczności tureckiej wynosi trzy godziny w stosunku do siedmiu godzin przeznaczonych na programy dla społeczności greckiej, w ramach każdego dziesięciu dni emisyjnych.
4. Wszystkie oficjalne audycje radiowe i telewizyjne nadawane są w obu językach, greckim i tureckim, i nie są brane pod uwagę przy obliczaniu czasu trwania audycji o jakich stanowi niniejszy artykuł.

Artykuł 172

Republika jest odpowiedzialna za każdy czyn zakazany lub zaniechanie powodujące szkodę wyrządzoną w następstwie wykonywania, lub usiłowania wykonania, obowiązków przez urzędników lub urzędy Republiki. Odpowiedzialność Republiki reguluje ustawa.

Artykuł 173

1. Osobne rady miejskie zostaną utworzone w pięciu największych miastach Republiki, to jest w Nikozji, Limasol, Famaguście, Larnace oraz w Pafos przez ich tureckich mieszkańców. Jednakże, Prezydent i Wiceprezydent Republiki rozpatrzą w ciągu czterech lat od wejścia w życie Konstytucji, czy podział rad miejskich w wymienionych miastach będzie utrzymany.
2. We wszystkich tych miastach grecka rada miejska jest wybierana przez wyborców greckich w mieście, natomiast turecka rada miejska przez wyborców tureckich.
3. W każdym z tych miast utworzony zostaje organ koordynujący składający się z dwóch członków powołanych przez grecką radę miejską, dwóch członków powołanych przez turecką radę miejską oraz przewodniczącego powołanego w drodze porozumienia między dwoma radami miejskimi w mieście.
Organ koordynujący dba o wszelkie prace, jakie muszą być wykonane wspólnie, wykonuje prace powierzone mu na mocy porozumienia między dwoma radami miejskimi miasta oraz dba o sprawy wymagające, w pewnym zakresie, współpracy.

Artykuł 174

W granicach tych miast żaden podatek miejski, taryfa, opłata ani żaden inny dochód nie może być nakładany lub pobierany przez radę miejską od osoby, jeżeli osoba taka nie należy do tej samej społeczności co ta rada miejska, z wyjątkiem:

- (a) opłat uiszczanych za korzystanie z miejskich bazarów, rzeźni oraz innych terenów miejskich znajdujących się w rejonie, w granicach którego jedna z rad miejskich takiego miasta posiada jurysdykcję,
- (b) opłat od publicznych widowisk, uiszczanych za korzystanie z lokali lub miejsc leżących w rejonie, w granicach którego jedna z rad miejskich takiego miasta posiada jurysdykcję,
- (c) opłat, jakie mogą być uzgodnione między dwoma radami miejskimi tych miast za usługi dodatkowe lub przekraczające te zazwyczaj świadczone przez rady miejskie osobie nienależącej do danej społeczności, uiszczane radzie takiego miasta.

W przypadku, gdy jakieś usługi w formie kontroli lub inspekcji i inne usługi podobnej natury świadczone są przez jedną z rad miejskich osobie należącej do drugiej społeczności w tych miastach, każda taka opłata uiszczana jest tej radzie, która świadczy usługę.

Artykuł 175

Żadna koncesja lub pozwolenie nie jest udzielane przez radę miejską takich miast osobie, która nie należy do społeczności danej rady. Jednakże, koncesje lub pozwolenia związane z lokalami, miejscami lub eksploatacją budynków w rejonie, w jakim jedna z rad miejskich takiego miasta posiada jurysdykcję, będą wydawane przez radę tego miasta, a każda usługa, kontrola czy nadzór związany z takimi koncesjami czy pozwoleniami będzie wykonywany przez radę miasta i będzie ona pobierała związane z tym opłaty.

Artykuł 176

Żaden z przepisów zawartych w artykułach od 173 do 178 włącznie, nie może być rozumiany jako wykluczający możliwość uregulowania w drodze ustawy planowania miejskiego w odniesieniu do takich miast, z zastrzeżeniem następujących warunków:

- (a) urząd urbanistyki dla takich miast składa się z dziesięciu członków, z których siedmiu musi być Grekami, a trzech Turkami,
- (b) wszystkie decyzje tego urzędu są podejmowane bezwzględną większością głosów; żadna jednak decyzja odnosząca się do greckiej części nie może być podjęta, jeśli taka większość nie obejmuje co najmniej czterech członków greckich, a decyzja dotycząca części tureckiej, przynajmniej dwóch członków tureckich,
- (c) wszystkie kwestie natury urbanistycznej dotyczące wspomnianych miast, a także ich regulacja, powierzone są wyłącznej kompetencji tych urzędów.

Artykuł 177

Zgodnie z przepisami artykułów od 173 do 178 włącznie, władze miejskie w wymienionych miastach sprawują jurysdykcję i wykonują wszystkie swoje funkcje w okręgu, którego granice zostaną

określone dla każdego z nich w drodze porozumienia między Prezydentem i Wiceprezydentem Republiki.

Artykuł 178

Dla pozostałych miejscowości, przyjęte zostaną specjalne przepisy dla ukonstytuowania się władz miejskich zgodnie, tak daleko jak to możliwe, z zasadą proporcjonalnej reprezentacji obu społeczności.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 179

1. Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 1a, niniejsza Konstytucja jest najwyższym prawem Republiki²⁰.
2. Żadna ustawa lub uchwała Izby Reprezentantów albo którejkolwiek z Izb Komunalnych, a także żaden akt lub decyzja któregośkolwiek z organów, urzędów lub osób sprawujących władzę wykonawczą lub funkcje administracyjne w Republice nie może być w jakikolwiek sposób sprzeczna lub niezgodna z którymkolwiek z przepisów Konstytucji, lub jakimkolwiek zobowiązaniem nałożonym na Republikę w wyniku jej członkostwa w Unii Europejskiej²¹.

Artykuł 180

1. Oba teksty Konstytucji, grecki i turecki, są oryginalne, jednako autentyczne i mają taką samą moc prawną.
2. Jakakolwiek niezgodność pomiędzy tymi dwoma tekstami Konstytucji jest rozstrzygana przez Trybunał Konstytucyjny w oparciu o tekst projektu Konstytucji podpisany przez Mieszana Komisję Konstytucyjną w Nikozji 6 kwietnia 1960, razem z wykazem poprawek podpisanym 6 lipca 1960 przez reprezentantów Królestwa Grecji, Republiki Turcji oraz greckiej i tureckiej wspólnot cypryjskich, biorąc także pod uwagę literę i ducha Umowy zawartej w Zurychu z dnia 11 lutego 1959 i Umowy zawartej w Londynie, z dnia 19 lutego 1959.
3. W przypadku niejasności Konstytucja jest interpretowana przez Trybunał Konstytucyjny, z uwzględnieniem litery i ducha Umowy zawartej w Zurychu z dnia 11 lutego 1959 i Umowy zawartej w Londynie, z dnia 19 lutego 1959.

Artykuł 181

Traktat gwarantujący niepodległość, integralność terytorialną oraz Konstytucję Republiki, zawarty między Republiką, Królestwem

²⁰ Zmiana ust. 1 – piąta poprawka Nr 127 (I) z 2006 r.

²¹ Zmiana ust. 2 – piąta poprawka Nr 127 (I) z 2006 r.

Grecji, Republiką Turcji oraz Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii, a także Traktat o Przymierzu Wojskowym zawarty między Republiką, Królestwem Grecji oraz Republiką Turcji, których teksty są dołączone do niniejszej Konstytucji jako Aneksy I i II, posiadają moc konstytucyjną.

Artykuł 182

1. Artykuły lub części artykułów Konstytucji wyliczone w załączonym do niniejszego tekstu Aneksie III, jakie zostały włączone do Konstytucji z Umowy zawartej w Zurychu z dnia 11 lutego 1959, stanowią podstawowe artykuły Konstytucji i nie mogą być w żaden sposób zmieniane, w drodze poprawek, uzupełnień czy uchyleń.
2. Z zastrzeżeniem przepisów ust. 1 niniejszego artykułu, każde inne postanowienie Konstytucji może być zmienione w drodze poprawek, uzupełnień czy uchyleń, jak stanowi ust. 3.
3. Takie poprawki są uchwalane w drodze ustawy przyjętej większością głosów obejmujących przynajmniej dwie trzecie ogólnej liczby deputowanych należących do społeczności greckiej oraz przynajmniej dwie trzecie ogólnej liczby deputowanych należących do społeczności tureckiej.

Artykuł 183

1. W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa o charakterze publicznym zagrażającego istnieniu Republiki lub którejkolwiek jej części, Rada Ministrów ma prawo do ogłoszenia, w formie uchwały, stanu wyjątkowego; jednakże Prezydent i Wiceprezydent Republiki każdy z osobna lub wspólnie, mają prawo zawetować taką uchwałę w ciągu czterdziestu ośmiu godzin od chwili, gdy została ona przekazana ich kancelariom.
2. Każde takie ogłoszenie określa artykuły Konstytucji, które zostają zawieszane na okres trwania stanu wyjątkowego, z zastrzeżeniem, że tylko poniżej wymienione artykuły Konstytucji mogą zostać zawieszane przez takie ogłoszenie, to znaczy: art. 7, jedynie jeśli chodzi o śmierć poniesioną w wyniku działań wojennych, ust. 2 i 3 art. 10, art. 11, 13, 16, 17, 19, 21, pkt (d) ust. 8 art. 23 oraz art. 25 i 27.

3. Prezydent oraz Wiceprezydent niezwłocznie podają do wiadomości takie ogłoszenie w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki, chyba że osobno lub wspólnie skorzystali z prawa weta zgodnie z przepisami paragrafu pierwszego niniejszego artykułu.
4. Ogłoszenie wydane zgodnie z powyższymi przepisami niniejszego artykułu przedkładane jest niezwłocznie Izbie Reprezentantów. Jeżeli Izba Reprezentantów nie obraduje, zostaje zwołana, żeby podjęła odnośną uchwałę możliwie jak najszybciej.
5. Izba Reprezentantów ma prawo odrzucić lub zatwierdzić ogłoszenie stanu wyjątkowego. W przypadku odrzucenia, ogłoszenie stanu wyjątkowego nie ma mocy prawnej. W przypadku zatwierdzenia, Prezydent oraz Wiceprezydent Republiki niezwłocznie ogłaszają uchwałę Izby Reprezentantów w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki.
6. Ogłoszenie stanu wyjątkowego traci ważność po upływie dwóch miesięcy od zatwierdzenia go przez Izbę Reprezentantów, chyba że Izba Reprezentantów na wniosek Rady Ministrów zadecyduje o przedłużeniu okresu trwania stanu wyjątkowego; wtedy Prezydent oraz Wiceprezydent Republiki, osobno lub wspólnie mają prawo zawetować uchwałę o przedłużeniu okresu trwania stanu wyjątkowego, zgodnie z art. 50.
7. (1) Pomimo przepisów Konstytucji, tak długo jak ogłoszenie stanu wyjątkowego pozostaje w mocy, Rada Ministrów, jeśli uważa, że wymagana jest natychmiastowa akcja, może wydawać dekrety z mocą ustawy ściśle odnoszące się do stanu wyjątkowego. Prezydent i Wiceprezydent, osobno lub wspólnie, mają jednak prawo weta na podstawie art. 57.
(2) Jeżeli, zgodnie z pkt (1) nie zostanie wykorzystane prawo weta, Prezydent i Wiceprezydent Republiki niezwłocznie ogłaszają takie dekrety w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Republiki.
(3) Dekrety takie tracą moc po ustaniu stanu wyjątkowego, jeżeli nie zostały odwołane wcześniej.

Artykuł 184

1. Ilekroć dekret ogłoszony zgodnie z pkt (2) ust. 7 art. 183 dopuszcza zastosowanie zapobiegawczego zatrzymania osób:

- (a) władze, które wydały nakaz zatrzymania jakiejś osoby zgodnie z takim dekretem, powinny jak najszybciej poinformować zatrzymanego o powodach jego zatrzymania i, zgodnie z przepisami ust. 3, o ustaleniach faktów będących podstawą zatrzymania oraz dać mu możliwość jak najszybszego zgłoszenia zażalenia przeciwko nakazowi zatrzymania, oraz
 - (b) żaden obywatel nie może być zatrzymany na mocy dekretu na okres przekraczający jeden miesiąc, chyba że organ doradczy, powołany jak przewiduje ust. 2 niniejszego artykułu, po zbadaniu zażalenia zatrzymanego zgłoszonego zgodnie z pkt (a) niniejszego artykułu, zaopiniuje przed upływem tego terminu, że uważa zatrzymanie za uzasadnione.
2. Organ doradczy, ustanowiony dla celów niniejszego artykułu składa się z przewodniczącego powoływanego wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki spośród osób, które są lub były sędziami Sądu Najwyższego lub posiadają kwalifikacje uprawniające do powołania do tego Sądu, oraz dwóch innych członków powołanych wspólnie przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki po konsultacji z prezesem Sądu Najwyższego.
 3. Niniejszy artykuł nie wymaga od żadnego organu władzy ujawnienia faktów, jakie w jego ocenie byłyby sprzeczne z interesem narodowym.

Artykuł 185

1. Terytorium Republiki jest jedno i niepodzielne.
2. Całkowita lub częściowa unia Cypru z jakimkolwiek innym państwem lub niezależność w drodze oderwania są wykluczone.

Artykuł 186

1. Jeśli Konstytucja wyraźnie nie przewiduje inaczej lub nie wynika to z kontekstu:
 - (1) „Społeczność” oznacza społeczność grecką lub turecką; „sąd” obejmuje także jego sędziów; „Grek” oznacza członka społeczności greckiej, zgodnie z definicją zawartą w artykule 2; „prawo” oznacza prawo Republiki, ilekroć termin ten używany jest w odniesieniu do okresu po wejściu w życie Konstytucji;

„osoba” oznacza także firmę, spółkę, stowarzyszenie, towarzystwo, organizację lub grupę osób posiadających, lub nie, osobowość prawną;

„Republika” oznacza Republikę Cypru;

„Turek” lub „turecki” oznacza członka społeczności tureckiej, zgodnie z definicją zawartą w artykule 2,

- (2) Słowa oznaczające rodzaj męski obejmują także kobiety, a słowa w liczbie pojedynczej obejmują także liczbę mnogą i na odwrót.
2. W przypadkach, gdy Konstytucja przyznaje prawo do wydawania zarządzeń, przepisów, regulaminów lub instrukcji, prawo to powinno być interpretowane jako obejmujące również upoważnienie do ich zmieniania lub uchylania w taki sam sposób.

Artykuł 187

1. Osoba wybrana:
 - (a) jako pierwszy Prezydent lub pierwszy Wiceprezydent Republiki,
 - (b) jako członek Izby Reprezentantów lub którejś z Izb Komunalnych, zgodnie z prawem będącym w mocy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji jest uważana za Prezydenta Republiki, Wiceprezydenta Republiki, członka Izby Reprezentantów lub odpowiedniej Izby Komunalnej wybranego odpowiednio w rozumieniu niniejszej Konstytucji.
2. Wszystkie ustawy i przepisy odnoszące się do wyborów, które wygasły w dniu wejścia w życie Konstytucji i niezależnie od ich wygaśnięcia, pozostają w mocy do chwili uchwalenia nowego prawa wyborczego przez Izbę Reprezentantów lub Izbę Komunalną, w zależności od przypadku, w każdym jednak razie nie dłużej niż osiemnaście miesięcy od dnia wejścia w życie Konstytucji w odniesieniu do wyborów uzupełniających mających na celu zapełnienie wakatu, gdyby wystąpił w tym okresie, urzędu Prezydenta Republiki, Wiceprezydenta Republiki, deputowanego lub członka Izby Komunalnej.

Artykuł 188

1. Zgodnie z przepisami Konstytucji oraz następującymi przepisami niniejszego artykułu, wszystkie ustawy będące w mocy

w dniu wejścia w życie Konstytucji pozostają w mocy także po tej dacie do czasu wprowadzenia do nich poprawek przez ustawę lub prawo komunalne, w zależności od okoliczności, w drodze ich zmiany, uzupełnienia lub uchylenia, a od dnia wejścia w życie Konstytucji będą interpretowane i stosowane z takimi zmianami, jakie mogą być niezbędne, aby pozostawały w zgodzie z Konstytucją.

2. O ile przepisy przejściowe Konstytucji nie przewidują inaczej, nie pozostaje w mocy żaden przepis ustawy jaki jest sprzeczny lub niezgodny z jakimkolwiek przepisem Konstytucji i żadna ustawa, jaka zgodnie z artykułem 78 wymaga oddzielnej większości.

Jednakże, ustawy dotyczące władz lokalnych mogą pozostać w mocy przez okres sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie Konstytucji, a ustawy nakładające opłaty lub podatki mogą pozostać w mocy do 31 grudnia 1960 roku.

3. We wszystkich ustawach pozostających w mocy zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, o ile kontekst nie wymaga inaczej:
 - (a) każda wzmianka o Kolonii Cypru lub „Korony” jest interpretowana jako odnosząca się do Republiki w momencie i po dniu wejścia w życie Konstytucji,
 - (b) każda wzmianka o Gubernatorze lub Gubernatorze w Radzie jest interpretowana jako odnosząca się w momencie i po wejściu w życie Konstytucji do Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki, osobno lub wspólnie, zgodnie z wyrażeniami przepisami Konstytucji, do Izby Reprezentantów w sprawach związanych z wykonywaniem władzy ustawodawczej, z wyłączeniem spraw wyraźnie zastrzeżonych dla Izb Komunalnych, do odpowiedniej Izby Komunalnej w sprawach należących zgodnie z Konstytucją do jej kompetencji, oraz do Rady Ministrów w sprawach związanych z wykonywaniem władzy wykonawczej,
 - (c) każda wzmianka o Sekretarzu Administracyjnym lub Sekretarzu Skarbu jest interpretowana w momencie i po wejściu w życie Konstytucji jako odnosząca się do ministerstwa lub niezależnego organu Republiki, jakiemu zostały okresowo powierzone te sprawy, do których odnosi się wzmianka,

- (d) każda wzmianka o Prokuratorze Generalnym lub zastępcy Prokuratora Generalnego jest interpretowana, w momencie i po wejściu w życie Konstytucji, jako odnosząca się odpowiednio do Prokuratora Generalnego Republiki lub zastępcy Prokuratora Generalnego Republiki, oraz
 - (e) każda wzmianka o innej osobie zajmującej stanowisko państwowe lub o jakiegokolwiek władzy, organie lub urzędzie jest interpretowana, w momencie i po wejściu w życie Konstytucji, jako odnosząca się do odpowiedniego pracownika państwowego lub analogicznej władzy, organu lub urzędu Republiki.
4. Każdy sąd w Republice, stosując przepisy ustawy pozostającej w mocy zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, stosuje je w tym okresie z takimi zmianami, jakie mogą być niezbędne, aby były w zgodzie z przepisami Konstytucji, włączając jej przepisy przejściowe.
5. W niniejszym artykule:
„prawo” obejmuje każdy akt administracyjny wydany na mocy tego prawa przed wejściem w życie Konstytucji;
„modyfikacja” obejmuje nowelizację, adaptację oraz uchYLENIE.

Artykuł 189

Niezależnie od przepisów artykułu 3, na okres pięciu lat od dnia wejścia w życie Konstytucji:

- (a) wszystkie ustawy, jakie zgodnie z artykułem 188 pozostaną w mocy mogą pozostać w języku angielskim,
- (b) język angielski może być używany w każdym postępowaniu przed każdym sądem Republiki.

Artykuł 190

1. Zgodnie z przepisami niniejszego artykułu każdy sąd istniejący bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji będzie, niezależnie od jej przepisów, działał dalej od tego dnia, tak jak poprzednio aż do przyjęcia nowej ustawy dotyczącej organizacji sądów Republiki, w każdym jednak razie nie dłużej niż cztery miesiące od tej daty i w miarę możliwości zgodnie z przepisami Konstytucji.

Jednakże, postępowania będące w toku, cywilne lub karne, częściowo rozpatrzone w momencie wejścia w życie Konstytucji,

będą kontynuowane i zakończone przez sąd właściwy dla danej sprawy niezależnie od przepisów Konstytucji.

2. Niezależnie od przepisów Konstytucji i aż do utworzenia powołanego przez tę Konstytucję Trybunału Konstytucyjnego w okresie nieprzekraczającym trzech miesięcy od dnia wejścia w życie Konstytucji, kancelaria Sądu Najwyższego będzie także kancelarią Trybunału Konstytucyjnego.
3. Kancelaria Sądu Najwyższego będzie traktowana jako kancelaria Trybunału Konstytucyjnego w odniesieniu do każdej sprawy z odwołaniem włącznie, aż do chwili ukonstytuowania tego Trybunału. Trybunał Konstytucyjny będzie ukonstytuowany nie później niż trzy miesiące od dnia wejścia w życie Konstytucji.
4. Przy ustalaniu terminu odnoszącego się do odwołania do Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z przepisami Konstytucji, nie wlicza się okresu od dnia wejścia w życie Konstytucji do ukonstytuowania tego Trybunału.
5. Sąd Najwyższy istniejący bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji traktowany jest jako Sąd Najwyższy w rozumieniu Konstytucji, aż do chwili jego ukonstytuowania zgodnie z jej przepisami. Sąd Najwyższy będzie ukonstytuowany nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie Konstytucji.

Jednakże, wzmianka o Prezesie Sądu odnosi się do najstarszego rangą sędziego tego Sądu, a Sąd będzie uważany za ważnie ukonstytuowany, mimo że jego skład będzie mniejszy niż czterech członków.

Artykuł 191

Każde postępowanie będące w toku w dniu wejścia w życie Konstytucji, w którym Prokurator Generalny jest stroną w imieniu Rządu Kolonii Cypru lub jego ministerstwa lub urzędnika, będzie kontynuowane po tym dniu, a jako strona będzie występować Republika lub jej odpowiedni urząd lub urzędnik.

Artykuł 192

1. Z wyjątkiem przypadków, gdy Konstytucja stanowi inaczej, każda osoba, która bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji zajmowała stanowisko w służbie państwowej, ma

prawo, po tym terminie, do takich samych warunków służby jakie miały do niej zastosowanie poprzednio i warunki te nie mogą zostać zmienione na jej niekorzyść w czasie trwania jej służby państwowej dla Republiki ani w chwili wejścia w życie Konstytucji, ani po jej dacie.

2. Z zastrzeżeniem ust. 1 niniejszego artykułu, sędziowie Sądu Najwyższego, z wyjątkiem Przewodniczącego Sądu, oraz sędziowie i sędziowie pokoju podległych sądów zajmujący stanowiska bezpośrednio przed wejściem w życie Konstytucji będą od tej daty zajmować swoje stanowiska, niezależnie od postanowień artykułów 153 i 157, tak jak gdyby zostali powołani na nie zgodnie z ich przepisami, do czasu ich należytego powołania zgodnie z przepisami tych artykułów, a przepisy Konstytucji stosuje się odpowiednio.
3. Jeżeli osoba zajmująca stanowisko wymienione w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu nie zostanie powołana do służby państwowej Republiki, ma prawo, z zastrzeżeniem warunków służby mających do niej zastosowanie albo do sprawiedliwego odszkodowania, albo emerytury jak w przypadku uchylenia warunków zatrudnienia, w zależności co jest dla niej bardziej korzystne, ze środków Republiki.
4. Z zastrzeżeniem ust. 5 niniejszego artykułu, każdy zajmujący stanowisko wymienione w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, jakie z mocy Konstytucji podlega kompetencji Izby Komunalnej, może, jeśli takie jest jego życzenie, zrezygnować ze swoich praw, o których stanowi ust. 3 niniejszego artykułu i wybrać służbę podlegającą Izbie Komunalnej. W takim przypadku zajmujący wspomniane stanowisko jest uprawniony do otrzymania od Republiki emerytury, odprawy lub innego podobnego świadczenia do jakiego byłby uprawniony zgodnie z ustawą obowiązującą bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji i odpowiednio do okresu służby przed tą datą, jeśli okres ten, samodzielnie lub łącznie z okresem służby w tej Izbie Komunalnej, upoważnia go, zgodnie ze wspomnianą ustawą, do otrzymania takiego świadczenia.
5. Każdy, kto pracował jako nauczyciel bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji i otrzymywał wynagrodzenie ze

środków publicznych Kolonii Cypru i czyje stanowisko z mocy Konstytucji będzie podlegać kompetencji Izby Komunalnej, jest uprawniony do otrzymania od Republiki emerytury, odprawy lub innego podobnego świadczenia, do jakiego byłby uprawniony zgodnie z ustawą obowiązującą bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji i odpowiednio do okresu służby przed tą datą, jeśli okres ten, samodzielnie lub łącznie z okresem służby w tej Izbie Komunalnej, upoważnia go, zgodnie ze wspomnianą ustawą, do otrzymania takiego świadczenia.

6. Każdy, kto bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji, będąc pracownikiem państwowym kolonii Cypru przebywał na urlopie przed odejściem ze służby lub był przeniesiony ze służby państwowej do innej służby niż służba dla Republiki, i niezależnie od tego czy jest, czy nie obywatelem Republiki, ma nadal prawo do takich samych warunków służby, jakie miały zastosowanie do niego w tych okolicznościach przed tą datą i warunki te nie mogą zostać zmienione na jego niekorzyść.
7. Dla celów niniejszego artykułu:
 - (a) „służba państwowa” w odniesieniu do służby przed dniem wejścia w życie Konstytucji oznacza służbę w Rządzie Kolonii Cypru, a w odniesieniu do służby po tym terminie oznacza służbę cywilną służbę podlegającą Republice i obejmuje służbę w siłach bezpieczeństwa Republiki,
 - (b) „warunki służby” oznaczają, z zastrzeżeniem niezbędnych adaptacji zgodnie z przepisami Konstytucji, wynagrodzenie, urlop, odwołanie ze służby, emerytury, dodatki i inne podobne świadczenia.
8. Z wyjątkiem przepisów ust. 6, przepisy niniejszego artykułu nie stosują się do osób niebędących obywatelami Republiki.

Artykuł 193

Każdy, kto bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji otrzymywał ze środków publicznych Kolonii Cypru, włączając Fundusz Emerytalny Wdów i Sierot, emeryturę lub inne świadczenie emerytalne, będzie tę emeryturę lub inne świadczenie emerytalne otrzymywał także po wejściu w życie Konstytucji ze środków publicznych Republiki, na takich samych

zasadach i warunkach, jakie obowiązywały odnośnie wspomnianych emerytur i innych świadczeń emerytalnych bezpośrednio przed wejściem w życie Konstytucji lub na zasadach i warunkach przyjętych później, nie mniej korzystnych dla tej osoby i mających zastosowanie w jej przypadku.

Artykuł 194

Uprawnienie osoby do pobierania emerytury z Funduszu Emerytalnego Wdów i Sierot będzie po dniu wejścia w życie Konstytucji nadal podlegać takim samym zasadom i warunkom będącym w mocy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji i nie może zostać zmienione na jej niekorzyść tak długo jak pozostaje ona uprawniona.

Artykuł 195

Niezależnie od tego co przewiduje Konstytucja, osoba wybrana na pierwszego Prezydenta Republiki i osoba wybrana na pierwszego Wiceprezydenta Republiki, którzy na mocy artykułu 187 uważani są za pierwszego Prezydenta oraz pierwszego Wiceprezydenta Republiki przed i po objęciu urzędu zgodnie z przepisami artykułu 42, wspólnie mają, i przyjmuje się, że mieli, wyłączne prawo i władzę do podpisania i zawarcia w imieniu Republiki Traktatu w sprawie utworzenia Republiki Cypru, między Republiką, Królestwem Grecji, Republiką Turcji oraz Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, łącznie z wymianą not przewidzianych do podpisania razem z Traktatem oraz Traktatu gwarantującego niezależność, integralność terytorialną i Konstytucję Republiki między Republiką, Królestwem Grecji, Republiką Turcji oraz Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Traktatu o przymierzu militarnym między Republiką, Królestwem Grecji i Republiką Turcji i Umowy między Republiką, Królestwem Grecji i Republiką Turcji dotyczącej stosowania Traktatu o przymierzu zawartego między tymi krajami. Wymienione Traktaty, Umowy i Noty są ważne zawarte w imieniu Republiki i są wiążące i stosowane od dnia ich podpisania.

Artykuł 196

Kadencja pierwszych Izb Komunalnych rozpoczyna się od dnia wejścia w życie Konstytucji.

Artykuł 197

1. Każda własność ruchoma lub nieruchoma lub jakiegokolwiek prawo czy korzyść z niej, jaka bezpośrednio przed dniem wejścia w życie Konstytucji została nabyta, była w posiadaniu lub była zarejestrowana w imieniu rządu Kolonii Cypru lub jakiegokolwiek innej osoby lub instytucji, na jej rzecz i na jej rachunek lub powierzona szkole lub innej organizacji czy instytucji, jakie z mocy przepisów Konstytucji należą do kompetencji Izby Komunalnej będą, od tego dnia, nabyte i posiadane przez takie osoby, instytucje lub władze zgodnie z prawem odpowiedniej Izby Komunalnej, zgodnie z warunkami, jakie może przewidywać prawo komunalne. Jednakże, prawo takie nie może dopuścić, aby taka własność była nabywana lub posiadana przez samą Izbę Komunalną.
2. Nic co zawarto w niniejszym artykule nie ma zastosowania do zapisów lub innych darowizn zarządzanych przez powierników lub na rzecz fundacji islamskiej i dla celów oświatowych.

Artykuł 198

1. Poniższe przepisy pozostają w mocy aż do uchwalenia inkorporującej je ustawy o obywatelstwie:
 - (a) każda kwestia odnosząca się do obywatelstwa jest regulowana przez przepisy Aneksu D do Traktatu o Utworzeniu,
 - (b) każda osoba urodzona na Cyprze w dniu wejścia w życie Konstytucji i później, staje się w momencie urodzenia obywatelem Republiki, jeśli tego dnia jej ojciec stał się obywatelem Republiki lub stałby się, gdyby żył, takim obywatelem na podstawie przepisów Aneksu D do Traktatu o Utworzeniu.
2. Dla celów niniejszego artykułu „Traktat o Utworzeniu” oznacza Traktat w Sprawie Utworzenia Republiki Cypru między Republiką Cypru, Królestwem Grecji, Republiką Turcji oraz Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Artykuł 199

Turecka Izba Komunalna ma prawo do otrzymania od rządu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

kwot wyszczególnionych w notach wymienionych pomiędzy Gubernatorem Kolonii Cypru z ramienia rządu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej i przedstawicielami społeczności tureckiej na Cyprze, jakie zostały sporządzone do podpisu dnia 6 lipca 1960 roku.

TRAKTAT O GWARANCJI

ANEKS I

(Artykuł 180)

TRAKTAT O GWARANCJI

Republika Cypru z jednej strony i Grecja, Turcja oraz Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z drugiej,

- I. mając na uwadze, że uznanie oraz utrzymanie niepodległości, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa Republiki Cypru, tak jak została utworzona i określona przez podstawowe artykuły jej Konstytucji, jest w ich wspólnym interesie,
- II. pragnąc współpracować w celu zapewnienia poszanowania powstałego na mocy wspomnianej Konstytucji stanu rzeczy, uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Republika Cypru zobowiązuje się do zapewnienia i utrzymania swojej niepodległości, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa, a także poszanowania swojej Konstytucji. Republika Cypru zobowiązuje się do nieuczestniczenia, w całości lub w części, w żadnej unii politycznej lub ekonomicznej z żadnym innym państwem. W związku z tym deklaruje, że zakazana jest wszelka działalność mogąca, bezpośrednio lub pośrednio, propagować albo unię z jakimkolwiek innym państwem, albo podział wyspy.

Artykuł 2

Grecja, Turcja oraz Zjednoczone Królestwo, biorąc pod uwagę zobowiązania Republiki Cypru podjęte w artykule 1 niniejszego Traktatu, uznają i gwarantują niepodległość, integralność terytorialną i bezpieczeństwo Republiki Cypru, a także stan rzeczy ustanowiony przez podstawowe artykuły jej Konstytucji.

Grecja, Turcja oraz Zjednoczone Królestwo zobowiązują się również do zakazania, na ile to ich dotyczy, wszelkiej działalności mogącej, bezpośrednio lub pośrednio, propagować albo unię z jakimkolwiek innym państwem albo podział Wyspy.

Artykuł 3

Republika Cypru, Grecja oraz Turcja zobowiązują się do poszanowania integralności terenów pozostających w suwerennej władzy Zjednoczonego Królestwa w momencie utworzenia Republiki Cypru i gwarantują posiadanie i korzystanie przez Zjednoczone Królestwo z praw zapewnionych mu przez Republikę Cypru zgodnie z podpisanym w dniu dzisiejszym w Nikozji Traktatem o Utworzeniu Republiki Cypru.

Artykuł 4

W przypadku pogwałcenia postanowień niniejszego Traktatu, Grecja, Turcja oraz Zjednoczone Królestwo zobowiązują się do wspólnych konsultacji w odniesieniu do zaistniałej sytuacji lub podjęcia kroków niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania tych postanowień.

Jeżeli wspólna i skoordynowana akcja okaże się niemożliwa, każde z trzech mocarstw, będących gwarantami, zastrzega sobie prawo do działania wyłącznie w celu przywrócenia powstałego na mocy tego Traktatu stanu rzeczy.

Artykuł 5

Niniejszy Traktat wchodzi w życie z dniem jego podpisania. Oryginalne teksty niniejszego Traktatu będą zdeponowane w Nikozji. Wysokie Umawiające się Strony powinny jak najszybciej przystąpić do rejestracji niniejszego Traktatu w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych.

TRAKTAT O PRZYMIERZU

TRAKTAT O PRZYMIERZU

ANEKS II

(Artykuł 181)

TRAKTAT O PRZYMIERZU

Republika Cypru, Grecja i Turcja:

- I. mają wspólne pragnienie utrzymania pokoju i zapewnienia bezpieczeństwa każdego z nich,
- II. mając na uwadze, że ich starania o utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa są zgodne z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do współpracy dla ich wspólnej obrony, a także, że będą się wspólnie konsultować w kwestiach związanych z obroną.

Artykuł 2

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do oporu przeciw każdej bezpośredniej lub pośredniej napaści lub agresji skierowanej przeciwko niepodległości lub integralności terytorialnej Republiki Cypru.

Artykuł 3

Dla celów niniejszego Przymierza i dla osiągnięcia wyżej wymienionych celów na terytorium Republiki Cypru zostanie utworzone Trójstronne Dowództwo.

Artykuł 4

Grecja oraz Turcja będą uczestniczyć w tak utworzonym Trójstronnym Dowództwie z wojskowymi kontyngentami określonymi w Protokole Dodatkowym Nr 1, będącym aneksem do niniejszego Traktatu. Wymienione kontyngenty zapewnią szkolenie sił zbrojnych Republiki Cypru.

Artykuł 5

Kierowanie Trójstronnym Dowództwem odbywa się na zasadzie rotacji przez okres jednego roku przez wyższego rangą oficera Cypryjczyka, Greka i Turka, mianowanych odpowiednio przez

rządy Grecji i Turcji oraz przez Prezydenta i Wiceprezydenta Republiki Cypru.

Artykuł 6

Niniejszy Traktat wchodzi w życie z dniem jego podpisania. Wysokie Umawiające się Strony zawrą dodatkowe porozumienia, jeśli wymagać tego będzie wykonanie niniejszego Traktatu. Wysokie Umawiające się Strony przystąpią jak najszybciej do zarejestrowania niniejszego Traktatu w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych.

Protokół dodatkowy Nr 1

- I. Greckie i tureckie kontyngenty sił zbrojnych, jakie mają uczestniczyć w Trójstronnym Dowództwie, będą składać się, odpowiednio z 950 greckich oficerów, podoficerów i szeregowych oraz z 650 tureckich oficerów, podoficerów i szeregowych.
- II. Prezydent i Wiceprezydent Republiki Cypru, działając w porozumieniu, mogą zwrócić się do Rządów Grecji i Turcji o zwiększenie lub zmniejszenie kontyngentów greckiego i tureckiego.
- III. Ustala się, że miejsce stacjonowania greckich i tureckich kontyngentów uczestniczących w Trójstronnym Dowództwie, ich status prawny, ułatwienia i zwolnienia odnośnie opłat celnych i podatków, a także inne przywileje i immunitety i wszelkie inne kwestie wojskowe i techniczne związane z organizacją i działaniem wspomnianego wyżej Dowództwa, będą określone w oddzielnym porozumieniu, jakie wejdzie w życie nie później niż Traktat o Przymierzu.
- IV. Ustala się ponadto, że Trójstronne Dowództwo zostanie utworzone nie później niż trzy miesiące od chwili zakończenia prac Mieszanej Komisji Konstytucyjnej i będzie się składało, w początkowym okresie, z ograniczonej liczby oficerów odpowiedzialnych za szkolenie sił zbrojnych Republiki Cypru. Wspomniane wyżej greckie i tureckie kontyngenty przybędą na Cypr w dniu podpisania Traktatu o Przymierzu.

Protokół dodatkowy Nr 2

Artykuł 1

Zostaje powołany Komitet składający się z Ministrów Spraw Zagranicznych Cypru, Grecji i Turcji. Będzie on stanowić najwyższy cywilny organ Trójstronnego Przymierza i może brać pod uwagę wszelkie kwestie dotyczące Przymierza, jakie rządy trzech sprzymierzonych krajów zgodzą się mu przekazać.

Artykuł 2

Komitet Ministrów będzie się zbierać na regularne posiedzenia raz w roku. W trybie pilnym Komitet Ministrów może zostać zwołany na nadzwyczajne posiedzenie przez jego Przewodniczącego, na wniosek jednego z członków Przymierza.

Uchwały Komitetu Ministrów podejmowane są jednogłośnie.

Artykuł 3

Komitetowi Ministrów przewodniczy, na zasadzie rotacji i przez okres jednego roku, każdy z trzech Ministrów Spraw Zagranicznych. Jeżeli nie postanowiono inaczej, Komitet będzie się zbierać na regularne posiedzenia w stolicy kraju jej Przewodniczącego. W okresie jego kadencji Przewodniczący przewodniczy i regularnym i nadzwyczajnym posiedzeniom Komitetu Ministrów. Komitet może tworzyć organy pomocnicze, jeżeli uzna to za niezbędne do wypełnienia swoich zadań.

Artykuł 4

Trójstronne Dowództwo utworzone na mocy Traktatu o Przymierzu odpowiada za sprawowanie swoich funkcji przed Komitetem Ministrów. Trójstronne Dowództwo przedkłada Komitetowi, w czasie jego regularnych posiedzeń, roczny raport zawierający szczegółowe sprawozdanie z działalności Dowództwa.

WYKAZ
PODSTAWOWYCH
ARTYKUŁÓW
KONSTYTUCJI
[NIEZMIENIALNYCH]

ANEKS III

(Artykuł 182)

WYKAZ PODSTAWOWYCH ARTYKUŁÓW KONSTYTUCJI [NIEZMIENIALNYCH]

artykuły

1		
3	ustępy 1 i 2	
4	ustęp 1	
	ustęp 2	w odniesieniu do władz Republiki
	ustęp 3	w odniesieniu do władz komunalnych
	ustęp 4	w odniesieniu do obywateli Republiki
5		
23	ustęp 4	w odniesieniu do Republiki lub instytucji municypalnych oraz punkt (c) tego ustępu
	ustęp 5	w odniesieniu do obowiązkowego wywłaszczenia przez Republikę lub instytucję komunalną oraz do przywrócenia własności
	ustęp 6	
	ustęp 11	w odniesieniu do obowiązkowego wywłaszczenia przez Republikę lub instytucję komunalną i w takim zakresie, w jakim ten ustęp dotyczy odwołania do sądu i zawieszenia
36	ustęp 2	
39	ustęp 1	w odniesieniu do powszechności wyborów

artykuły

42	ustęp 1	z wyjątkiem tekstu dotyczącego oświadczenia, z wyłączeniem części odnoszącej się do wierności i poszanowania Konstytucji
	ustęp 2	
43	ustęp 1	w odniesieniu do okresu pięcioletniego
44	ustępy 2 i 4	
46		z wyłączeniem ustępu 4
50	ustęp 1	z wyłączeniem części punktu (a) od (i) do (vi)
51	ustępy 1 i 2	
	ustęp 3	z wyjątkiem terminu trzydziestu dni przewidzianego dla budżetu
	ustępy 4 i 6	
52		z wyjątkiem części odnoszącej się do odwołania do Trybunału Konstytucyjnego na podstawie artykułu 140
53	ustępy 1, 2 i 3	
57	ustęp 2	z wyjątkiem części odnoszącej się do terminów i postanowienia rozpoczynającego się od słów „mają prawo zwrotu...” do końca ustępu
	ustęp 3	z wyjątkiem części odnoszącej się do terminów
	ustęp 4	w odniesieniu do ogłoszenia
61		
62	ustęp 2	w odniesieniu do procentów i oddzielnych, powszechnych wyborów i do proporcji pozostających niezależne od danych statystycznych
65	ustęp 1	w odniesieniu do okresu pięcioletniego
78		

86		
87	ustęp 1	punkty od (a) do (e) i punkt (f) z wyjątkiem końcowych słów odnoszących się do artykułu 88
89	ustęp 1	punkty (b) i (c) i ustępy 2 i 3
92		w odniesieniu do ustalenia liczby członków Rad Komunalnych
108		
112	ustęp 1	z wyjątkiem części odnoszącej się do kwalifikacji
115	ustęp 1	z wyjątkiem części odnoszącej się do kwalifikacji
118	ustęp 1	z wyjątkiem części odnoszącej się do kwalifikacji
123		
126	ustęp 1	z wyjątkiem części odnoszącej się do kwalifikacji
129		
130		
131		
132		
133	ustęp 1	z wyjątkiem zastrzeżenia do punktu (2)
137	ustęp 1	
	ustęp 3	tylko w odniesieniu do zawieszenia ustawy lub decyzji
	ustęp 4	z wyjątkiem zastrzeżenia
138	ustęp 1	
139	ustęp 1	w odniesieniu do sporu kompetencyjnego między Izbą Reprezentantów a Izobami Komunalnymi
153	ustęp 1	z wyjątkiem zastrzeżenia do punktu (2)
157	ustępy 1 i 2	
159	ustępy 1, 2, 3 i 4	

artykuły

160	ustęp 1	w części określającej kwestie należące do sądów
	ustęp 3	z wyjątkiem zastrzeżenia
170		
173	ustęp 1	z wyjątkiem nazw miast
	ustęp 3	z wyjątkiem części odnoszącej się do wspólnego świadczenia usług powierzonego organowi koordynującemu
178		
181		
182		
185	ustęp 2	

WYBRANA LITERATURA

About Cyprus, Nicosia 2009.

Adamczyk A., *Cypr – dzieje polityczne*, Warszawa 2002.

Anastasiou H., *The Broken Olive Branch: Nationalism, Ethnic Conflict, and the Quest for Peace in Cyprus*, Vol. 1., New York 2008.

Atakol K., *Turkish & Greek Cypriots: Is Their Separation Permanent?*, Ankara 2003.

Attalides M.A., *Cyprus: Nationalism and International Politics*, Mannheim und Möhnesee 2003.

Bańkiewicz R., *Cyprysy na wietrze*, Warszawa 1972.

Bartlett M.W., *Cyprus, the United Nations, and the Quest for Unity*, Ely 2007.

Bernard A., *Republika Cypru*, Warszawa 1976.

Birand M.A., *30 Hot Days*, Nicosia 1985.

Chrysostomides K., *The Republic of Cyprus. A Study in International Law*, The Hague 2000.

Clerides G., *Cyprus: My Deposition*, Vol. 1–4, Nicosia 1989.

Coufoudakis V., *Cyprus: A Contemporary Problem in Historical Perspective*, Minneapolis 2006.

Coufoudakis V., *Cyprus and International Politics*, Nicosia 2007.

Cyprus: A Conflict at the Crossroads, T. Diez, N. Tocci (red.), Manchester 2009.

The Cyprus Conflict: Looking Ahead, A. Sözen (red.), Famagusta 2008.

The Cyprus Question: A Brief Introduction, Nicosia 2005.

Cyprus in Figures: 2010, Nicosia 2010.

Denktaş R.R., Moran M., *Cyprus: Unity and Difference*, Istanbul 2009.

Denktaş R.R., *Legal Aspects of the Cyprus Problem*, Nicosia 2005.

Denktaş R.R., *The Cyprus Problem: What It Is – How Can It Be Solved*, Nicosia 2004.

Der Fischer Weltalmanach 2011: Zahlen, Daten, Fakten, Frankfurt am Main 2010.

Domarańczyk Z., *Wyspa pięciu flag*, Warszawa 1973.

Drousiotis M., *The First Partition: Cyprus 1963–1964*, Nicosia 2008.

Facts about Turkish Republic of Northern Cyprus, Nicosia 2010.

Florczak-Wątor M., Mikuli P., *Systemy konstytucyjne Cypru i Malty*, Warszawa 2009.

Forysiński W., *The Cyprus Case: A Comparative Analysis of Undergraduate International Law Textbooks*, [w:] *Proceedings of the 7th International Congress on Cyprus Studies*, Ü.V. Osam (red.), Famagusta 2010.

Forysiński W., *The Europeanization of the Cyprus Problem: Beyond the Catalyst Effect*, [w:] *Proceedings of the 6th International Congress on Cyprus Studies*, Ü.V. Osam (red.), Famagusta 2008.

The Government and Politics of Cyprus, J. Ker-Lindsay, H. Faustmann (red.), Bern 2009.

Gregory T.E., *Historia Bizancjum*, Kraków 2008.

Hadjidemetriou K., *A History of Cyprus*, Nicosia 2002.

Hajnicz A., *Wyspa Afrodyty*, Warszawa 1960.

Hitchens C., *Hostage to History: Cyprus from the Ottomans to Kissinger*, London 2002.

Jensen M., *War and Cultural Heritage: Cyprus after the 1974 Turkish Invasion*, Minneapolis 2005.

Kizilyurek N., *Glaŕkos Clerides: A Path of A Country*, Nicosia 2008.

Mallinson W., *Britain and Cyprus: Key Themes and Documents Since World War II*, London 2011.

Mikuli P., *Parlament Republiki Cypryjskiej*, Warszawa 2006.

Nitecka-Jagiello B., *Cypr – anatomia konfliktu*, Warszawa 1975.

Osiewicz P., *Kolejna runda rokowań na Cyprze: szansa na przełom?*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2008, nr 2.

Osiewicz P., *Kwestia cypryjska i jej wpływ na negocjacje akcesyjne Turcji z Unią Europejską*, [w:] *Turcja i Europa. Wyzwania i szanse*, A. Szymański (red.), Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2011.

Osiewicz P., *Kwestia cypryjska po 2004 roku: pojednanie czy podział?* „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2006, nr 2.

Osiewicz P., *Pokojowa regulacja kwestii cypryjskiej. Aspekty prawne i polityczne*, Toruń 2008.

Osiewicz P., *Proces dochodzenia Cypru do członkostwa w Unii Europejskiej*, [w:] *Negocjowanie granic: od UE-15 do UE-27: rozszerzenie wschodniej Unii Europejskiej, część pierwsza – grupa luksemburska 2004*, tom IV, T.R. Szymczyński (red.), Poznań 2009.

Osiewicz P., *Spór cypryjski: analiza stanowiska Turków cypryjskich przed i po 2004 roku. Zmiana czy kontynuacja?*, [w:] *Współczesne konflikty międzynarodowe i etniczne*, D.K. Gemechu (red.), Olsztyn 2009.

Osiewicz P., *Turecka Republika Północnego Cypru: państwo czy terytorium okupowane?*, [w:] *Dylematy państwowości*, K. Trzciniński (red.), Warszawa 2006.

Osiewicz P., *Wybory w państwie nieuznanym na przykładzie Tureckiej Republiki Północnego Cypru*, [w:] *Czy upadek demokracji? Wymiar praktyczny*, A. Stelmach (red.), Poznań 2007.

Ostrogorski G., *Dzieje Bizancjum*, Warszawa 2007.

Pericleous C., *The Cyprus Referendum: A Divided Island and the Challenge of the Annan Plan*, London 2009.

Potier T., *A Functional Cyprus Settlement: the Constitutional Dimension*, Ruppolding 2007.

A Promise to Keep: Time to End the International Isolation of the Turkish Cypriots. Foreign Policy Analysis-7, T. van den Hoogen, S. Tiryaki, M. Akgün (red.), Istanbul 2008.

The Republic of Cyprus: An Overview, Nicosia 2011.

Report: Colonisation by Turkish Settlers of the Occupied Part of Cyprus, Parliamentary Assembly, Doc. 9799, 2 May 2003.

Resolution No 1489 (XV) of the General Assembly of 20 September 1960, Admission of the Republic of Cyprus to Membership in the United Nations.

Reunifying Cyprus: The Annan Plan and Beyond, A. Varnava, H. Faustmann (red.), London 2009.

Richter H.A., *A Concise History of Modern Cyprus 1878–2009*, Ruhpolding 2010.

Rykiel Z., *Podstawy geografii politycznej*, Warszawa 2006.

Samorządy w Unii Europejskiej, Warszawa 2005.

Stavrinides Z., *The Cyprus Conflict: National Identity and Statehood*, Nicosia 1999.

Stefanidis I., *Isle of Discord: Nationalism, Imperialism and the Making of the Cyprus Problem*, New York 1999.

Systemy polityczne wybranych państw, K.A. Wojtaszczyk (red.), Warszawa 2004.

Tamkoç M., *The Turkish Cypriot State: The Embodiment of the Right of Selfdetermination*, London 1988.

The 1960 Treaties on Cyprus and Selected Subsequent Acts, N.D. Macris (red.), Mannheim 2003.

Traktat o Przystąpieniu do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji, podpisany w Atenach 16 kwietnia 2003 roku, Dz.U. L 236 z 23.09.2003.

Van De Mieroop M., *Historia starożytnego Bliskiego Wschodu, ok. 3000–323 p.n.e.*, Kraków 2008.

Vassiliou G., *From the President's Office: A Journey Towards Reconciliation in a Divided Cyprus*, London 2010.

STARANIEM BIBLIOTEKI SEJMOWEJ
UKAZAŁY SIĘ KONSTYTUCJE:

Albanii [z 1991 r.] wyd. 1997, tekst tożsamy wyd. 2000,
Albanii z 1998 r. – wyd. 2001

Austrii [z 1920 r. w wersji z 1929 r. ostatnia zmiana
28 VI 2002] wyd. 2004

Belgii [z 1831 r., tekst jednolity z 1994] wyd. 1996,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 22 XII 2008]
wyd. 2010

Brazylii [z 1988 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 VI 2004] wyd. 2004

Bułgarii [z 1991 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 6 II 2007] wyd. 2012

Chile [z 1980 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 III 2012]
wyd. 2012

Chorwacji [z 1990 r.] wyd. 1995,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2001]
wyd. 2007

Czech [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000

Danii [z 1953 r.] wyd. 2002

Estonii [z 1992 r.] wyd. 1997

Finlandii [z 1919 r.] wyd. 1997
Finlandii z 1999 r. – wyd. 2003

Francji [z 1958 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 22 II 1996] wyd. 1997,
wyd. 2 – [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2003]
wyd. 2005

Grecji 1975/1986 – wyd. 1992,
wyd. 2 – [wg stanu na 1 VII 2005] wyd. 2005

Hiszpanii [z 1978 r.] wyd. 1993, tekst tożsamy wyd. 2000,
wyd. 2 [z późniejszą zmianą z 27 VIII 1992] wyd. 2008

Holandii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 21 III 2002] wyd. 2003

Irlandii [z 1937 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 24 VI 2004] wyd. 2006

Islandii [z 1944 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 1 VII 1999] wyd. 2009

Izraela [ustawy konstytucyjne – 1948/1992] wyd. 2001

Kanady [akty z 1867 i 1982 wg stanu na 1 IV 1996] wyd. 1998

Liechtensteinu [z 1921 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 25 XI 2011] wyd. 2013

Litwy [z 1992] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 13 VII 2004] wyd. 2006

Luksemburga [z 1868 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 24 VI 2005] wyd. 2006

Łotwy [z 1922 r., wg stanu na 15 X 1998] wyd. 2001

Macedonii [z 1992 r.] wyd. 1999

Malty [wg stanu na 1 IX 2007] wyd. 2008

Monako [z 1962 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 2 IV 2002] wyd. 2012

Niemiec [z 1949 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 VIII 2006] wyd. 2008

Norwegii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 19 VI 1992] wyd. 1996

Portugalii [z 1976 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 20 IX 1997] wyd. 2000

Republiki Południowej Afryki [z 1997 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 X 2003] wyd. 2006

Rosji [z 1993 r.] wyd. 2000

Rumunii [z 1991 r.] wyd. 1996

Słowacji [z 1992 r.] wyd. 1993,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 23 II 2001]
wyd. 2003

Słowenii [z 1991 r.] wyd. 1994,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 27 VI 2006]
wyd. 2009

Stanów Zjednoczonych Ameryki [z 1787 r., z uwzgl.
poprawki 27. z 1992 r.] wyd. 2002

Szwajcarii [z 1999 r.] wyd. 2000

Szwecji [z 1974 r.] wyd. 1991,
wyd. 2 [tekst jednolity z 1998] wyd. 2000

Ukrainy [z 1996 r.] wyd. 1999

Watykanu, wyd. 2008

Węgier [z 1949 r., tekst jednolity z 1990] wyd. 1992,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 V 2001]
wyd. 2002,

Ustawa Zasadnicza Węgier [z 2011 r., uzup. o Postanowienia
przejściowe z 30 XII 2011] wyd. 2012

Włoch [z 1947 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 V 2003] wyd. 2004

**Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii
Północnej**, wyd. 2010

Teksty konstytucji państw członkowskich UE, według stanu praw-
nego na 1 lipca 2011 r., ukazały się w tomie „**Konstytucje państw
Unii Europejskiej**”, pod red. W. Stańkiewicza, Warszawa 2011.